

2017

ÅRSRAPPORT

SPAREBANK 1 BV
NO 944 521 836
TELEFON 915 02480

SpareBank 1
BV

GENERELL INFORMASJON

04 1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN

08 2. VIKTIGE HENDELSER I 2017

09 3. HOVEDTALL

10 4. FINANSIELL KALENDER 2018

11 5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV

12 6. SAMFUNNSANSVAR

ÅRSRAPPORT

17 7. ÅRSBERETNING 2017

26 8. RESULTAT

27 9. BALANSE

28 10. EGENKAPITALENDRING

30 11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

31 12. NOTER TIL REGNSKAPET

98 13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

99 14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

100 15. REVISJONSBERETNING 2017

ANNEN INFORMASJON

106 16. MARKED

108 17. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV

110 18. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN

111 19. PRESENTASJON AV STYRET

113 20. REPRESENTANTSKAP OG REVISJON

GENERELL INFORMASJON

1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN

Dette er SpareBank 1 BV

SpareBank 1 BV-konsernets virksomhet er bygget på målsetning om å være en solid og god lokal aktør som skaper verdier i vår region. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse og god tilgjengelighet ved gode digitale løsninger er målsetningen å levere gode kundeopplevelser. Konsernets styrker er bygget på nærhet til kundene og raske, effektive beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør kundebehandlingen fleksibel og effektiv.

Historikk

Banken har hatt en lang og tradisjonsrik historie med flere, lokale konsolideringer. I Buskerud har banken røtter fra Sandsvør Sparebank som ble etablert i 1883, mens man i Vestfold har røtter fra Sandeherreds Sparebank som ble etablert i 1859.

Med virkning fra den 2. januar 2017 fusjonerte SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. SpareBank 1 Nøtterøy-Tjøme ble etablert allerede i 1857 og er en lokalbank med lange tradisjoner som nå skal leve videre under navnet SpareBank 1 BV. Den nyfusjonerte banken har opprettet nytt hovedkontor i Tønsberg.

Visjon, verdier og mål

Visjon: Sammen skaper vi verdi.

Vårt verdigrunnlag: Kunden først – sammen er vi best.

Våre verdier: Lærende, engasjert og nær.

Forretningsidé

Forretningsområder

SpareBank 1 BV skal bidra til verdiskaping i lokalsamfunnene gjennom å tilby et bredt spekter av finansielle tjenester, samt relevant rådgiving til privatpersoner og bedrifter.

I alle forretningsområdene skal vi tilby et produktspekter som er konkurransedyktig i bredde, kvalitet og aktualitet. Virksomheten innen alle forretningsområdene skal være kjennetegnet ved rådgiving og aktiv salgorientering. Salg og rådgiving skal baseres på høy kompetanse, god kvalitet og etiske normer i tråd med tradisjonene i sparebanknæringen.

Markedsområde

SpareBank 1 BVs geografiske markedsområde omfatter Buskerud med tyngdepunkt rundt Kongsberg, Lier og Drammen, og Vestfold der bankens geografiske område strekker seg fra Holmestrand i nord til Larvik i syd.

SpareBank 1 BV-konsernet har forretningsadresse i Tønsberg, og har rådgivningskontorer i Drammen, Lier, Kongsberg, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

Ressursforvaltning

Innenfor de satsningsområder som er beskrevet i forretningsideen, skal ressursene anvendes på den måten som gir best avkastning på anvendt kapital, til beste for eierne av egenkapitalbevis, kundene, ansatte og distriktet.

Konsernstrategi

Eiere, styret og ledelsen har en ambisjon om sammen å bygge fundamentet til en bank som er større enn den fusjonerte banken, og skape en slagkraftig bank i Østlandsområdet som er posisjonert for fremtiden. Det nye konsernet skal videreutvikle begge bankenes fortrinn når det gjelder lokalbankperspektiv, markedsnærhet og kundelojalitet.

Strategisk hovedmålsetning

Konserns strategiske hovedmålsetning er å skape verdi for kundene og den regionen konsernet er en del av. Vi ønsker å løfte frem lokale initiativ, bedriftene og de menneskene som bor i regionen slik at vi sammen kan bidra til vekst og utvikling. Gjennom dette skapes også verdier for eierne og ansatte i virksomheten.

Hovedføringer i konsernets strategi frem mot 2020 er:

- God inntjening og en bedret risikøjustert avkastning som skaper bærekraft for langsiktig satsning og vekst. Det er lagt et langsiktig mål for egenkapitalavkastning på minimum 10 %.
- Ta nye markedsposisjoner og skape varig konkurransekraft både i person- og bedriftsmarkedet ved å fremstå som kundeorientert, endringsdyktig, relevant og løsningsorientert.
- I personmarkedet ved å være «Kundens relevante partner gjennom livsfaser», og i bedriftsmarkedet ved å gi «tilgjengelig og relevante løsninger som gir trygghet og skaper verdi for næringslivet i vår region».
- Videre skal det arbeides med å digitalisere og industrialisere kunde- og interne prosesser for å bedre kundenes opplevelser og bedre utnyttelsen av konsernets ressurser.
- Sterkere satsning på andre driftsinntekter i person- og bedriftsmarkedet som er mindre kapitalkrevende enn utlån. Innenfor bedriftsmarkedet skal det legges til rette for en bedre bransjediversifisering

- En soliditet som gjør konsernet i stand til å realisere strategiske mål om vekst og utvikling samt ha rom for aktivt å kunne ta initiativ til verdiskapning når mulighetene er der. Målsatt nivå for ren kjernekapital er satt til 15 %.
- Være en aktiv part i aktuelle struktur- og konsolideringsprosesser i regionen.

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av 14 selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner, bedrifter og organisasjoner.

Det var per 1. januar 2017 7.248 årsverk i hele SpareBank 1-alliansen inkludert ansatte i Alliansesamarbeidet

(SpareBank 1 Gruppen og Banksamarbeidet DA) og de andre selskapene eierbankene eier sammen.

SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets felles verdier er: Nær og dyktig.

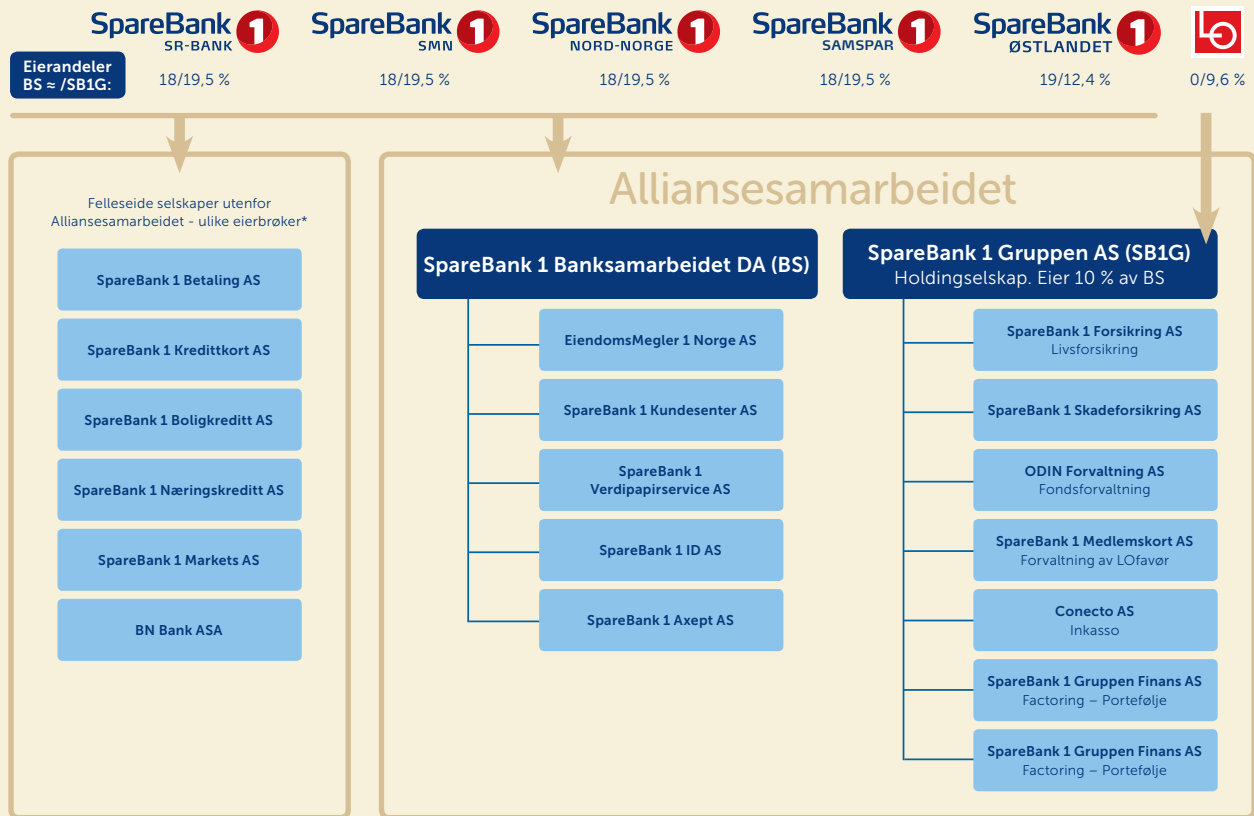
SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under det felles merkevarenavnet SpareBank 1.

Disse 14 selvstendige bankene utgjør SpareBank 1-alliansen

- SpareBank 1 BV
- SpareBank 1 Gudbrandsdal
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres
- SpareBank 1 Lom og Skjåk
- SpareBank 1 Modum
- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 Nordvest
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 Søre Sunnmøre
- SpareBank 1 Telemark
- SpareBank 1 Østfold Akershus
- SpareBank 1 Østlandet

Alliansepartnere

Konsernledelsen pr. 31. desember 2017

Rune Fjeldstad
Administrerende direktør

Geir Årstein Hansen
Viseadm. direktør
Økonomi, finans og kredittstyring

Marianne S. Evensen
Direktør
Risikostyring og compliance

Johan Hjerkin
Direktør
Forretnings- og organisasjonsutvikling

Lasse Olsen
Direktør
Personmarked

Stian Thomassen
Direktør
Bedriftsmarked

Tonje Stormoen
Direktør
Forretningsstøtte

2. VIKTIGE HENDELSER I 2017

Januar

SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fusjonerte med virkning fra 2. januar.

Februar

Styret vedtar konsernstrategi frem mot 2020 for den fusjonerte banken og strategien ble fremlagt i konsernsamling for alle ansatte.

Februar/
Mars

Hovedkontor for den fusjonerte banken ble etablert i Anton Jenssens gate 2 i Tønsberg.

Mars

Konsernet SpareBank 1 BV legger fram resultatet for 2016. Samlet offisielt resultat før skatt ble 397 millioner kroner.

Juni

Det omfattende arbeidet med å få på plass en felles teknisk plattform for den fusjonerte banken sluttføres.

August/
oktober

Det ble mye positiv oppmerksomhet i lokalmiljøet da avgjørelsen om å åpne to nye lokalkontorer i henholdsvis Lier og Holmestrand ble offentliggjort. Lierkontoret ble åpnet i august og Holmestrandkontoret i oktober. Ordfører, kunder, presse og ansatte var tilstede ved begge åpningene.

September

SpareBank 1-alliansen sin mobilbetalingstjeneste mCASH ble slått sammen med Vipps. Flere norske bankgrupperinger gikk inn på eiersiden i selskapet, og samtlige norske banker har Vipps som sin mobilbetalingstjeneste. Bank ID og BankAxept er i en fusjonsprosess med Vipps.

Oktober

Konsernet er i mål med prosessen med å ta ut synergiuttak i størrelsesorden 30–40 mill. Konsernet er tilfreds med at prosessen ble basert på frivillighet og det ble ikke nødvendig å gå til oppsigelser.

Desember

Bankens egne bygg på Kongsberg, Nøtterøy, Horten og Sandefjord legges ut for salg. Det er stor interesse for byggene og alle byggene blir solgt. Transaksjonene vil bli endelig gjennomført i 2018.

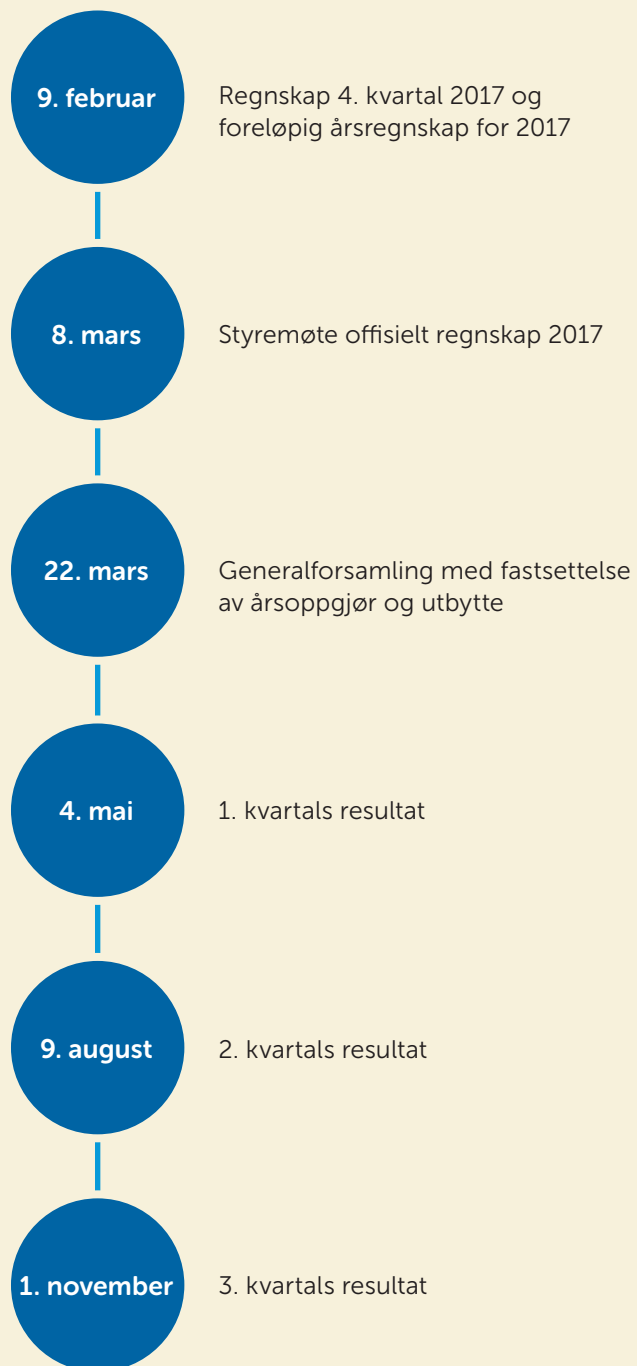
I desember deler banken via gavefondet ut 8,3 mill kroner til allmennyttige formål i lokalmiljøene.

3. HOVEDTALL

Konsern (tusen kroner)	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Forvaltningskapital	34.470.875	24.412.085	23.197.188	22.852.055	22.133.300	22.710.949
Inntekter	1.211.785	782.852	647.968	766.033	688.406	614.312
Kostnader	598.764	440.290	401.431	390.539	399.376	358.534
Tap	591	(54.409)	16.649	70.482	2.463	7.605
Resultat etter skatt	508.738	307.659	176.034	250.110	216.180	183.230
Brutto utlån	27.457.896	19.459.614	18.498.195	17.654.932	16.144.778	17.390.813
Innskudd fra kunder	21.001.966	14.959.755	13.646.286	13.773.921	13.848.699	13.463.677
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	32.941.821	23.792.866	22.951.058	22.443.131	22.379.035	22.108.270
Rentenetto	1,70	1,69	1,51	1,43	1,35	1,33
Kostnadseffektivitet	49,4 %	56,2 %	62,0 %	51,0 %	58,0 %	58,4 %
Egenkapitalavkastning	13,0 %	11,2 %	7,6 %	11,8 %	11,1 %	10,4 %
Kapitaldekning	19,6 %	20,3 %	18,1 %	15,8 %	18,0 %	15,9 %
Avkastning pr egenkapitalbevis* (kr, morbank)	4,03	3,73	1,36	2,02	1,87	1,52
Kurs på egenkapitalsbevis 31.12.* (kr)	33,90	27,50	19,10	25,98	22,26	17,20

* Historiske tall er oppdaterte iht emisjon desember 2015

4. FINANSIELL KALENDER 2018

5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV

Konserntall	2017	2016	2015	2014	2013
Resultatregnskap (tusen kroner)					
Netto renteinntekter	560.415	402.736	346.399	320.663	301.550
Andre inntekter	651.369	380.116	301.569	445.370	386.856
Driftskostnader	598.764	440.290	401.431	390.539	399.376
Resultat før tap	613.021	342.563	246.537	375.494	289.030
Tap på utlån og garantier	591	(54.409)	16.649	70.482	2.463
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	508.738	307.659	176.034	250.110	216.180
Balanse (tusen kroner)					
Brutto utlån	27.457.896	19.459.614	18.498.195	17.654.932	16.144.778
Brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt og Næringskreditt	38.672.363	27.650.475	26.041.760	24.780.160	23.665.400
Individuelle nedskr. og nedskr. på grupper av utlån	159.503	120.466	130.363	123.624	143.046
Innskudd fra kunder	21.001.966	14.959.755	13.646.286	13.773.921	13.848.699
Forvaltningskapital	34.470.875	24.412.085	23.197.188	22.852.055	22.133.300
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	32.941.821	23.792.866	22.951.058	22.443.131	22.379.035
Gjennomsnittlig egenkapital **	3.926.779	2.754.175	2.301.420	2.126.247	1.949.163
Nøkkeltall (%)					
Rentenetto	1,70	1,69	1,51	1,43	1,35
Driftskostnader	1,82	1,85	1,75	1,74	1,78
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	1,54	1,29	0,77	1,11	0,97
Kostnadsprosent	49,4	56,2	62,0	51,0	58,0
Kostnadsprosent ex. finansielle investeringer	62,0	64,3	61,8	60,6	63,8
Tapsprosent utlån	0,00	(0,29)	0,09	0,42	0,01
Misligholdsprosent (netto)	0,56	0,63	0,76	0,64	1,11
Innskuddsdekning	76,5	76,9	73,8	78,0	85,8
Totalrentabilitet	1,54	1,29	0,77	1,11	0,97
Egenkapitalavkastning	13,0	11,2	7,6	11,8	11,1
Kapitaldekningsprosent *	19,6	20,3	18,1	15,8	18,0
Kjernekapitalprosent *	18,3	19,3	17,7	15,5	16,9
Ren kjernekapital *	17,3	17,8	16,4	14,7	14,3
Vekst i innskudd ***	40,4	9,6	(0,9)	(0,5)	2,9
Vekst i brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt/Næringskreditt ***	39,9	6,2	5,1	4,7	(1,0)

* Morbank-tall

** Egenkapital ekskl. Hybridkapital

*** Proforma vekst i 2017 er 5,1 % innskudd og 6,9 % brutto utlån

Definisjoner

Rentenetto

Netto renteinntekter i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Driftskostnader

Personalkostnader, datakostnader, ordinære avskrivninger og andre driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Kostnadsprosent

Driftskostnader i % av netto inntekter

Tapsprosent utlån

Årets tapsavsetninger på utlån og garantier i % av gjennomsnittlig brutto utlån

Misligholdsprosent

Netto misligholdte engasjementer (over 90 dager) i prosent av brutto engasjementer

Totalrentabilitet

Resultat etter tap og skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Egenkapitalavkastning

Resultat før øvrige resultatposter i % av gjennomsnittlig egenkapital

Kapitaldekning

Netto ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlaget

Kjernekapitaldekning

Kjernekapital i % av beregningsgrunnlaget

6. SAMFUNNSANSVAR

Organisasjon og personal

Per 31.12.2017 hadde konsernet totalt 357 fast ansatte fordelt på 344,9 årsverk.

Morbanken

Per 31.12.2017 hadde SpareBank 1 BV 241 fast ansatte fordelt på 233,2 årsverk. Per 31.12.2017 var det blant de fast ansatte medarbeiderne i SpareBank 1 BV 51 % kvinner, mot 55 % i 2016. I konsernledelsen var det per 31.12.2017 29 % kvinner, dette tallet er uendret siden 2016. Andelen kvinner i mellomlederstillinger var per 31.12.2017 36 %, mot 40 % i 2016. Aldersgjennomsnittet i banken er 47,8 år. 15 personer arbeidet deltid per 31.12.2017.

Bankens datterselskaper

Datterselskapene er unntatt morbankens tariffavtale. Arbeidstidsordninger og lønssystemer varierer, og det forekommer i større grad fleksibilitet og individuelt baserte ordninger. Selskapene har, utover dette, ikke iverksatt spesielle tiltaksplaner i relasjon til mangfold.

Eiendomsmegler 1 BV AS

Selskapet har totalt 53 ansatte, hvorav 51 % er kvinner. Virksomheten har 4 kvinner i ledende stillinger. Eiendomsmegler 1 Næringsmegling Vestfold AS (50 % eierskap) har 5 ansatte, hvorav alle er menn.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS

Selskapet har 46 ansatte, hvorav 81 % er kvinner. Virksomheten har 4 ledende stillinger, hvorav 2 er kvinner.

Z-Eiendom AS (60 % eierskap)

Selskapet har 17 ansatte, hvorav 28 % er kvinner. Virksomheten har 1 ledende stilling (mann).

Imingen Holding AS m/datterselskaper

Selskapet har ingen ansatte.

Larvik Marina AS

Selskapet har ingen ansatte.

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold

Arbeidsmiljø og helse

Gjennom å sikre ansatte gode, trygge arbeidsplasser og utviklingsmuligheter, skal SpareBank 1 BV skape et arbeidsmiljø som stimulerer til å være kreativ, konstruktiv og påpasselig. Et godt arbeidsmiljø skal sikres gjennom god tilrettelegging av det faglige nivå, velferd og det fysiske arbeidsmiljø. Arbeidsmiljøet skal fremme

arbeidsevne, læring, helse og trivsel, og verne mot arbeidsrelatert sykdom og helseskader.

SpareBank 1 BV er en IA-bedrift. Vi fokuserer primært på sykefraværsoppfølging og forebyggende arbeid for å tilrettelegge for arbeidstakere med varig eller midlertidig redusert arbeidsevne. For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel har konsernet blant annet etablert en refusjonsordning som dekker deler av utgifter til regelmessig trening. Banken har også avtale med leverandør av bedriftshelsetjenester som dekker hele bankens geografiske virkeområde, og som bidrar aktivt i sykefraværstilfeller og ved behov for tilrettelegging. Alle ansatte er dekket av behandlingsforsikring, som sikrer rask tilgang til behandling i det private helsevesen ved sykdom. SpareBank 1 BV har et lavt sykefravær. I 2017 lå det totale sykefraværet på 2,7 %, mot 3,9 % i 2016. Bak tallene er det ingen indikasjoner om at jobbrelaterte årsaker utgjør en vesentlig del.

I 2017 har ingen av bankens ansatte vært utsatt for alvorlige arbeidsulykker eller personskader. Det er enkelte ansatte med slitasje- og belastningsskader, men det finnes ingen indikasjoner på at disse er relatert til arbeidsmessige forhold. For medarbeidere med slitasje- og/eller belastningsskader tilrettelegges det gjennom bruk av ergoterapeut og eventuelt nødvendig ergonomisk utstyr på arbeidsplassen. Bankens kontorer har ikke vært utsatt for hendelser som har medført materielle skader av vesentlig betydning.

Hvert år gjennomføres det organisasjonsundersøkelse for å evaluere arbeidsmiljø og trivsel. Undersøkelsen følges opp gjennom systematiske aktiviteter for å rette på de svakheter som fremkommer i undersøkelsen. Resultater og tiltaksplaner følges opp gjennom rapportering til styret, ledelse og tillitsvalgte.

Livsfase, likestilling og mangfold

SpareBank 1 BV skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god for alle medarbeidere, og at individuelle behov og ambisjoner i ulike livsfaser blir tatt vare på. Bankens arbeidsutvalg for livsfasepolitikk skal sikre kontinuitet og kvalitet på området. Retningslinjer for livsfasepolitikk er nedfelt i Person- alhåndboken. Konsernet legger til grunn at det ikke skal forekomme forskjellsbehandling grunnet kjønn, alder eller øvrig diskriminering. Fokus på likestilling er ivaretatt blant annet i bedriftsavtalen. I avtalen er det nedfelt bestemmelser som fremmer medarbeidernes

muligheter for kompetanse- og karriereutvikling gjennom ulike former for tilrettelegging.

Lokal støttespiller

SpareBank 1 BV har et omfattende samfunnsengasjement i sitt markedsområde, med fokus på bredde og spredning både geografisk og i form av ulike typer aktiviteter, tiltak og prosjekter vi engasjerer oss i. Hovedsakelig gjøres dette via sponing og samarbeidsavtaler med lag/foreninger og arrangement, og tildelinger fra bankens Gavefond. Samarbeidsavtalene følges opp og evalueres årlig og alle Gavefondstildelinger følges opp via et rapportskjema som mottager må returnere til banken innen gitt frist. Gjennom dette arbeidet har selskapet bidratt med betydelige beløp og engasjement både lokalt og regionalt. Slik opprettholdes tradisjonene som ligger i sparebankfilosofien, hvor SpareBank 1 BV bygger samfunnet den er en del av. Fra og med 2018 blir Gavefondstildelinger gitt via SpareBank 1 Stiftelsen BV og Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg. Disse stiftelsene ble opprettet i forbindelse med fusjon.

Klima og miljø

Miljøbevissthet skal prege bankens virksomhet. SpareBank 1 BV skal kontinuerlig arbeide for å redusere belastningen på det ytre miljø gjennom miljøvennlig drift. SpareBank 1 BVs direkte påvirkning på klimaet og miljøet er i hovedsak knyttet til energiforbruk, tjenestereiser og avfall fra kontorvirksomheten. Konsernet ønsker å stimulere til en mer miljøvennlig atferd internt og blant kunder, og tilbyr derfor stadig flere papirløse tjenester som reduserer belastningen på miljøet. Det arbeides kontinuerlig med utvikling av stadig mer kundevennlige løsninger. Der det er behov for dialog med kunder, vil elektroniske kanaler som e-post, SMS, chat og nettmøter benyttes i størst mulig grad. I juni 2014 innførte SpareBank 1 BV elektronisk signering av boliglånssøknader. Per fjerde kvartal 2017 utgjorde elektronisk signering 50 % av totalt signerte boliglånssøknader, mot 40 % i 2016. Grunnet endrede rutiner hvor alle lånedokumenter som kan signeres elektronisk, også skal signeres på denne måten, er dette tallet forventet å

øke betydelig for 2018. I 2017 ble det introdusert en ny arbeidsmetodikk med fokus på kontinuerlig forbedring av digitale kundereiser.

Banken har printløsninger på alle kontorsteder som sikrer at uvedkommende ikke får tilgang til konfidensiell informasjon, og bidrar til redusert papirbruk i konsernet. SpareBank 1 BV har avtale for retur av teknologisk avfall. Dette sikrer en forsvarlig avhending av data lagret på elektroniske medier, samt gir en miljømessig gevinst ved gjenbruk. Avtalen oppfylder internasjonale konvensjoner og avtaler som skal forhindre at land i den tredje verden forsøples og mottar enheter som ikke kan gjenvinnes eller destrueres på en miljømessig forsvarlig måte. Det benyttes multiverktøy for møtevirksomhet (Skype for Business), som tilrettelegger for video, lyd og chat fra kontorplassen for alle ansatte. Antallet Skype for Business-møter har økt kraftig fra innføringen i 2015.

Som del av SpareBank 1 Alliansen har konsernet en felles innkjøpsstrategi med sterk miljøprofil. SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Det følger en varslingsplikt fra leverandørens side, og pålegges også plikt til å følge opp underleverandører. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

Energi og klimaregnskap

De fleste av bankens kontorer er pt miljøsertifisert (Miljøfyrtårn). I 2017 har vi inngått et samarbeid med Co2fokus og fått utarbeidet en rapport som viser vårt klimaregnskap. Denne rapporten viser oversikten over vårt klimagassutslipp (GHG-utslipp), som en integrert del av en overordnet klimastrategi. Et klimaregnskap er et viktig verktøy i arbeidet med å identifisere konkrete tiltak for å redusere vårt energiforbruk og tilhørende GHG-utslipp. Denne årlige rapporten vil gjøre oss i stand til å måle nøkkeltall og dermed evaluere oss selv over tid. SpareBank 1 BV hadde i 2017 et totalt klimagassutslipp på 334 tonn CO₂-ekvivalenter (tCO₂e).

Kategori	Forbruk	Enhet	Energi (MW h)	Utslipp (tCO2e)	Utslipp (fordelt i %)
Transport			8,6	2,1	0,6 %
Diesel (B5)	500,0	liter	5,3	1,3	0,4 %
Bensin	348,0	liter	3,3	0,8	0,2 %
Scope 1 total			8,6	2,1	0,6 %
Elektrisitet*			2.401,2	124,9	37,4 %
Elektrisitet Nordisk miks	2.401.200,8	kW h	2.401,2	124,9	37,4 %
Fjernvarme/kjøling Nordiske lok.			1.656,4	43,7	13,1 %
Fjernvarme Norsk miks	1.656.408,0	kW h	1.656,4	43,7	13,1 %
El-biler			1,4	0,1	-
El-bil, Nordisk mix	8.000,0	km	1,4	0,1	-
Scope 2 total			4.059,0	168,7	50,6 %
Flyreiser				25,5	7,7 %
Continental, RF	35.456,0	pkm	-	5,7	1,7 %
Intercontinental, RF	-	pkm	-	-	-
Nordic, RF	74.080,0	pkm	-	19,8	5,9 %
Forretningsreiser			-	117,4	35,2 %
Mileage all. avg.	643.350,0	km	-	117,4	35,2 %
Avfall			-	19,9	6,0 %
Restavfall, forbrenning	37.540,0	kg	-	18,8	5,7 %
Papir, gjenvinning	27.860,0	kg	-	0,9	0,3 %
Glass, gjenvinning	210,0	kg	-	-	-
Organisk, gjenvinning	4.340,0	kg	-	0,1	-
Plast, gjenvinning	39,0	kg	-	-	-
EE-avfall, gjenvinning	805,0	kg	-	-	-
Treavfall, forbrenning	380,0	kg	-	-	-
Scope 3 total			-	162,8	48,8 %
Total			4.067,6	333,5	100,0 %

*Alternativ beregning utslipp fra el
(Markedsbasert metode)

660,3

Transport: Faktisk forbruk av fossilt brensel i selskapets kjøretøy (eiet, leiet, leaset). Bruk av diesel (B5) og bensin står i 2017 for utslipp tilsvarende 2,1 tCO2e.

Elektrisitet: Målt forbruk av elektrisitet i egen-eide eller leide lokaler/bygg. Tabellen viser klimagassutslipp fra elektrisitet utregnet med den lokasjonsbaserte utslippsfaktoren Nordisk miks. Utslipp fra elektrisitet tilsvarer 125 tCO2e og utgjør 37 % av totale utslipp i 2017.

Fjernvarme: Målt forbruk av elektrisitet i egen-eide eller leide lokaler/bygg. Utslipp fra fjernvarme tilsvarer 44 tCO2e og utgjør 13 % av totale utslipp i 2017.

Flyreiser: Målt antall reiser per region. Utslipp fra flyreiser tilsvarer 26 tCO2e og utgjør 7,7 % av totale utslipp i 2017.

Km.godtgjørelse: I 2017 er det gitt godtgjørelse for 643 350 km. Dette gir et utslipp på 117 tCO2e, og utgjør 35 % av totale utslipp i 2017.

Avfall: Rapportert avfall i kg fordelt på ulike avfallsfraksjoner samt behandlingsmetode. Informasjon er innhentet fra avfallsselskap.

Bekjempelse av korrupsjon/hvitvasking Antihvitvasking (AHV)

SpareBank 1 BV har til formål gjennom sitt arbeid med antihvitvasking å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger. Arbeidet med antihvitvasking er styrt gjennom policy, virksomhetsspesifikke retningslinjer og rutiner for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Det er høyt fokus på opplæring i og etterlevelse av interne antihvitvaskingsrutiner og -regelverk. Årlig opplæring og oppdatering for alle ansatte på antihvitvaskingsområdet er nedfelt i konsernets retningslinjer. Det blir blant annet gjennomført e-læringskurs, kunnskapstester og avdelingsvise casediskusjoner.

I 2017 har det vært et spesielt fokus på innskjerping av rutiner når det gjelder risikoklassifisering og legitimering av eksisterende og nye kunder. I tillegg har AHV-området fått høyere prioritering og det operative AHV-ansvaret i konsernet er nå direkte underlagt en egen Compliance kunde-funksjon.

Arbeidet med elektronisk overvåking av transaksjoner ble utkontraktert til felles AHV-enhet i Banksamarbeidet DA i 2017, og de gjennomfører løpende overvåking basert på virksomhetsspesifikk risikovurdering.

Ovennevnte tiltak har bidratt til profesjonalisering av arbeidet, samt økt fokus og forbedret kompetanse hos ansatte innenfor AHV-området, og ikke minst for bekjempelse av identitetstyveri, svart økonomi og terrorfinansiering.

Svindelforebyggende tiltak

SpareBank 1 BV følger felles retningslinjer som øvrige banker i SpareBank 1 Alliansen når det gjelder svindelforebyggende tiltak. Det arbeides kontinuerlig i Alliansen for at tjenester på nett og mobil skal være sikre, og for at kundene skal bruke disse tjenestene på en sikker måte. Retningslinjene inneholder blant annet rådgivning for sikker bruk av nettbank og sikker netthandel, generelle nettvett- og kortvettregler, og anbefalte tiltak fra kundens side for å sikre seg mot ID-tyverier. Disse retningslinjene har blitt distribuert og gjennomgått i bedriften, og er dessuten tilgjengeliggjort på SpareBank 1 BV sine nettsider. Siden 2015 og gjennom hele 2016

og 2017 har det i tillegg blitt gjennomført en løpende kampanje på informasjonssikkerhet sentralt i SpareBank 1 Alliansen, for å øke bevisstheten og kompetansen rundt dette temaet blant ansatte. Kampanjen titulert «Passopp» innebærer at den ansatte månedlig får tilsendt nanolæringer på epost med nyttige tips til forebyggende tiltak man kan sette i arbeidshverdagen og hverdagen generelt. Fokus på svindelforebyggende tiltak har ført til at forsøk på nettsvindler fanges opp i større grad, og saker sendes inn til en felles mailadresse i SpareBank 1.

Menneskerettigheter

SpareBank 1 BV har ikke utarbeidet egne retningslinjer på dette området. Risikoen for brudd på menneskerettigheter er liten, da foretaket har sin forretningsdrift i Norge og dermed opererer i samsvar med lover, regler og konvensjoner. Dette området anses dessuten å være dekket gjennom konsernets etiske regler som angir hovedprinsipper for hvordan ansatte og tillitsvalgte i konsernet skal opptre og hvilke holdninger som skal ligge til grunn for beslutninger i gitte situasjoner.

Forskning og Utvikling (FoU)

PSD2 (Payments Services Directive 2) er et oppdatert betalingsdirektiv vedtatt av EU (også gjeldende i EØS) som trer i kraft i januar 2018. I tillegg til at direktivet dekker flere typer betalinger enn det gjeldende direktivet, er den største endringen at det åpnes for at tredjeparter skal kunne tilby betalingstjenester gjennom bankenes systemer.

Dette kan utgjøre en klar trussel for bankene som kan risikere å miste mye av den direkte daglige interaksjonen med sine kunder. Men det kan også åpne nye muligheter for bankene selv til å utvikle nye spennende tjenester i samarbeid med andre aktører og bygge løsninger som kombinerer informasjon fra både banker og en rekke andre kilder.

SpareBank 1 Alliansen har kommet langt med å legge til rette for og teste ut de tekniske løsningene som er nødvendig for å tilfredsstillende PSD2, selv om de detaljerte kravene bl.a når det gjelder sikkerhet ennå ikke er ferdig spesifisert og publisert. Vi ser også at vi kan utnytte den samme infrastrukturen i flere andre initiativer som vi har under utvikling, rettet både mot person og småbedriftsmarkedet.

ÅRSRAPPORT

7. ÅRSBERETNING 2017

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskapstjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Fusjon mellom SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ble gjennomført med virkning fra 2. januar 2017. Det henvises til note 39 for nærmere omtale. SpareBank 1 BV er etter gjennomført fusjon den 8. største sparebanken i Norge.

Konsernets hovedvirksomhet består av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS, Imingen Holding AS og Larvik Marina AS. I tillegg eier banken 60 % av aksjene i Z-Eiendom AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Lier, Drammen, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

SpareBank 1 BV er notert på Oslo Børs og avlegger derfor selskaps- og konsernregnskap i henhold til de internasjonale regnskapsstandardene «IFRS» (International Financial Reporting Standards).

Etterfølgende kommentarer og tallstørrelser refererer seg til konsernet dersom annet ikke eksplisitt fremgår.

Tall i parentes angir tilsvarende periode i fjor.

Hovedtrekk i år 2017

- God egenkapitalavkastning.
- Økte resultater fra ordinær drift
- Økte inntekter fra finansielle eiendeler.
- Engangskostnader knyttet til fusjon og omstilling.
- Lave tap på utlån og garantier.
- God vekst i utlånsvolum.
- God soliditet og likviditet.
- Høy innskuddsdekning.

Generelle rammebetingelser

Internasjonal økonomi

Veksten i verdensøkonomien fortsatte å styrke seg gjennom 2017, drevet av økte investeringer, økt industriproduksjon og handel. De fleste av Norges handelspartnere har opplevd økt aktivitet og redusert arbeidsledighet. Stimulans gjennom lave renter og, ekspansiv pengepolitikk har vært viktige drivere for veksten. Ved inngangen til 2018 er rentenivået på vei opp og det forventes at den ekspansive pengepolitikken vil avta.

USA var tidlig ute med ekspansiv pengepolitikk etter finanskrisen. Landet kan vise til økt vekst og avtagende

arbeidsledighet i 2017. Det økte aktivitetsnivået har medført at sentralbanken i løpet av 2017 har gjennomført flere rentehevinger og samtidig har begynt å redusere sin balanse av verdipapirer.

Eurosonen kan i 2017 vise til økende optimisme ved økt forbruk og investeringsvilje. Nøkkeltallene har ikke vært sterke nok til at europeiske sentralbanken har endret den ekspansive pengepolitikken, men det er varslet at verdipapirkjøpene fases ut og blir avsluttet høsten 2018 dersom veksten opprettholdes.

Norsk økonomi

Veksten i norsk fastlandsøkonomi var i 2017 på om lag 2 %, en fordobling i forhold til 2016 som hadde den laveste veksten siden finanskrisen. Lave renter, svak krone og ekspansiv finanspolitikk har bidratt til å øke veksttakten i fastlandsøkonomien, og arbeidsledigheten er redusert. Boliginvesteringene har vært en viktig faktor i veksten i norsk økonomi. Sterk boligprisvekst gjennom flere år førte til betydelig økning i boligutbygging i 2016 og i inngangen til 2017. Omslaget i boligmarkedet i 2017, som en følge av en kombinasjon av et stort tilbud av boliger til salg og tilstrømming av boliglånforskriften, medførte at boligprisveksten avtok gjennom fjoråret.

Fall i oljepris de senere år er en av hovedårsakene til den lave veksten i norsk økonomi. En betydelig del av norsk økonomi er oljerelatert. Økningen i oljeprisen i 2017 har bidratt positivt for aktiviteten i norsk økonomi, og det forventes at investeringene knyttet til sektoren vil øke fremover.

I 2017 har norske husholdninger hatt en positiv forbruksvekst gjennom reallønnsvekst, lavere renter og et optimistisk syn på fremtiden. Høyere kredittvekst enn lønnsvekst har ført til en økende gjeldsgrad for norske husholdninger. Hoveddelen av lån i norske husholdninger er avtalt med flytende renter. Dette kan gjøre husholdningene mer sårbare for rentehevinger fremover. Prisveksten (KPI) er betydelig redusert i 2017. Hovedårsaken er at effekten av importert prisvekst gjennom svekket kronekurs i 2016 avtok i gjennom 2017. I 2017 har prisveksten vært på i overkant av 1 %, langt under styringsmålet i pengepolitikken på 2,5 %.

Styringsrenten er på 0,5 %. Nøkkeltallene for norsk økonomi var ved siste rentemøte i januar 2018 ikke sterke nok til at Norges Bank hevet styringsrenten. Dersom den positive utviklingen og veksten i norsk og internasjonal økonomi fortsetter er det gitt signaler om renteheving fra Norges Bank i løpet av 2018.

Utvikling i markeds- og virksomhetsområde for SpareBank 1 BV

Bankens muligheter for resultater og vekst er i stor grad avhengig av den generelle utviklingen innenfor SpareBank 1 BVs primære markeds- og virksomhetsområde i nedre Buskerud og Vestfold fylke. Regionene har over mange år har hatt netto tilflytting og prognoser tilsier at denne utviklingen vil vedvare. Infrastrukturen innenfor bankens områder forbedres kontinuerlig. Fra Oslo er det i dag et godt utbygget veinett mot bankens markedsområder i Drammen/Kongsberg og gjennom Vestfold. I tillegg er Sandefjord Lufthavn viktig for næringslivet i regionen med daglige avganger til Amsterdam og København. Nedre Buskerud og Vestfold er attraktive markedsområder for bank- og finansvirksomhet. Alle de store finansaktørene er etablert i våre regioner og konkurransen i våre lokale markedsområder er stor.

Boligprisene i konsernets områder økte gjennom første halvår 2017, men har flatet ut og i enkelte områder falt noe siste halvår. Gjennom 2017 har arbeidsledigheten falt i våre regioner.

Høsten 2017 ble SpareBank 1-alliansen sin mobilbetalingstjeneste mCASH slått sammen med Vipps. Flere norske bankgrupperinger gikk inn på eiersiden i selskapet, og samtlige norske banker har Vipps som sin mobilbetalingstjeneste. Bank ID og BankAxept er i en fusjonsprosess med Vipps for å ta opp kampen om de framtidige betalingsløsningene. Vipps har mål om å være Nordens ledende finansteknologimiljø. For SpareBank 1 vil eierskap og tett samarbeid med Vipps være viktig for å holde på kunderelasjoner etter innføringen av PSD2. Vipps vil i løpet av 2018 lansere flere tjenester som vil forenkle bankkundernes hverdag og med konto-integrasjon også sørge for å holde kostnadene nede.

Resultatutvikling

Resultat

Konsernet SpareBank 1 BV hadde et resultat av ordinær drift før tap på 613,0 mill (342,6 mill). Resultat etter skatt ble 508,7 mill (307,7 mill), hvilket utgjør 1,54 % (1,29 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Konsernets annualiserte egenkapitalavkastning utgjorde 13,0 % (11,2 %) og resultat pr. egenkapitalbevis eksklusiv inntektsføring av negativ goodwill utgjorde i morbank kr 4,03 (kr 3,73).

Det er inntektsført 88,6 mill i negativ goodwill relatert til fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Den negative goodwillen er, i samsvar med konsesjonsvilkårene fra Finanstilsynet, tilordnet hhv

eierandelskapitalen ved overføring til utjevningsfondet og grunnfondskapitalen slik at eierbrøken blir tilnærmet 60 %. Inntektsføringen medregnes ikke i utbyttegrunnlaget for 2017. Eksklusive inntektsført negativ goodwill utgjorde konsernets annualiserte egenkapitalavkastning 10,7 %.

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter utgjorde 560,4 mill (402,7 mill). Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (rentenetto) var 1,70 % (1,69 %). Inkludert proformataill fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg viser netto renteinntekter en økning på 43,1 mill sammenlignet med fjoråret.

Ved utgangen av desember har banken overført boliglån for 11.066 mill (8.082 mill) til SpareBank 1 Boligkreditt AS, samt 149 mill (109 mill) til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Inntjeningen fra denne låneporteføljen fremkommer under netto provisjonsinntekter og utgjorde 100,3 mill (60,4 mill) pr. 31.12.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Til sammen utgjorde netto provisjonsinntekter og andre inntekter 405,6 mill (281,5 mill).

Netto provisjonsinntekter

Netto provisjonsinntekter utgjorde 263,4 mill (181,7 mill). Inkludert proformataill fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg utgjør økningen 26,2 mill sammenlignet med fjoråret. Økningen skyldes i hovedsak økte provisjoner fra SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter utgjorde 142,2 mill (99,8 mill). Inkludert proformataill fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg utgjør økningen 15,2 mill sammenlignet med fjoråret. Økningen skyldes i hovedsak økte driftsinntekter fra datterselskapene.

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Netto resultat fra finansielle eiendeler utgjorde 245,8 mill (98,6 mill). I økningen fra fjoråret inngår inntektsført goodwill relatert til fusjon med 88,6 mill. Inkludert proformataill fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg utgjør økningen 85,3 mill sammenlignet med fjoråret. Utover inntektsført negativ goodwill består hovedpostene i årets resultat av verdijusteringer/ gevinster i obligasjons- og aksjeporteføljen med 71,2 mill, samt utbytte/ eierinteresser med 86,0 mill.

Driftskostnader

Totale driftskostnader utgjorde 598,8 mill (440,3 mill). Driftskostnader i prosent av totale driftsinntekter (ex. finansielle investeringer) utgjorde for konsernet 62,0 % (64,3 %). Tilsvarende kostnadsprosent for morbank utgjorde 56,7 % (55,6 %).

Personalkostnader

Personalkostnader utgjorde 349,4 mill (253,6 mill). Inkludert proformatall fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg viser personalkostnader en økning på 30,3 mill sammenlignet med fjoråret. Finansskatt ble innført fra januar 2017 og er kostnadsført med 10,6 mill. I tillegg er personalkostnader i døtrene økt med ca 17 mill, i hovedsak knyttet til oppkjøp av USBL Garanti Eieningsmegling AS og Garanti Oppgjør AS pr 1. januar 2017. Selskapene hadde totalt 14 ansatte.

Det er i morbanken kostnadsført 24,1 mill (21,0 mill) relatert til omstillingskostnader/sluttpakker pr 31.12. Sluttpakkene i 2017 omfatter i alt 21 årsverk. Synergieffektene tas ut i løpet av 2017 og 2018 og vil være fullt innfaset fra 2019.

Arbeidet med samordning av pensjonsordninger i etterkant av fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg er startet og antas ferdigstilt i løpet av 1. halvår 2018.

Andre driftskostnader

Andre driftskostnader utgjorde 249,3 mill (186,7 mill). Inkludert proformatall fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg viser andre driftskostnader en økning på 1,2 mill sammenlignet med fjoråret.

Tap og mislighold

Netto tap på utlån og garantier utgjorde 0,6 mill (-54,4 mill) pr. 31.12.

I netto tap inngår endring i nedskrivning på grupper av lån med -14,1 mill (0,4 mill).

Gruppenedskrivninger utgjør 92,6 mill (80,5 mill), hvilket tilsvarer 0,34 % (0,41 %) av brutto utlån. Inkludert individuelle nedskrivninger på utlån med 67,0 mill (40,0 mill), utgjør samlede nedskrivninger for tap 0,58 % (0,62 %) av brutto utlån. I tillegg utgjør nedskrivning garantier 5,1 mill (5,6 mill).

Brutto misligholdte engasjementer utgjør 152,8 mill (122,4 mill), eller 0,56 % (0,63 %) av brutto utlån. Brutto misligholdte engasjementer i prosent av brutto utlån,

inkludert overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS (heretter benevnt Bolig-/næringskreditt), utgjør 0,40 % (0,44 %).

Tapsutsatte engasjementer utgjør 124,8 mill (59,0 mill). Tapsutsatte engasjementer i prosent av brutto utlån inkludert overførte lån til Bolig-/næringskreditt, utgjør 0,32 % (0,21 %)

Implementering av ny tapsmodell (IFRS 9) pr. 1. januar 2018 gir en implementeringseffekt på 3,9 mill. Implementeringseffekten føres direkte mot egenkapital. Det vises til note 40 for nærmere redegjørelse for implementeringen.

Balanseutvikling

Konsernets forvaltningskapital utgjorde 34.471 mill. Dette tilsvarer en økning på 10.059 mill siste 12 måneder, i hovedsak relatert til fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Konsernets forretningskapital (forvaltningskapital inklusive overførte lån til Bolig-/næringskreditt) utgjorde 45.685 mill (32.603 mill).

Utlån- og innskuddsutvikling

Brutto utlån (inklusive volum overført til Bolig-/næringskreditt) utgjorde 38.672 mill. De siste 12 måneder har det vært en økning på 11.022 mill, tilsvarende 39,9 %. Inkludert proformatall fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg utgjør utlånsveksten 6,9 % de siste 12 måneder. Proforma veksten fordelte seg med 2.539 mill, tilsvarende 8,8 % i personmarkedet og -45 mill, tilsvarende -0,6 % i bedriftsmarkedet. Personmarkedsandelen av utlån (inklusive Bolig-/næringskreditt) er ved utgangen av 2017 på 81 % (80 %)

Konsernet hadde 31.12 et innskuddsvolum på 21.002 mill (14.960 mill). Inkludert proformatall fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg utgjør innskuddsveksten 5,1 % de siste 12 måneder. Proforma veksten fordelte seg med -114 mill, tilsvarende -0,9 % i personmarkedet og 1.130 mill, tilsvarende 14,9 % i bedriftsmarkedet. Konsernet hadde en innskuddsdekning på 76,5 %, mot 76,9 % på samme tidspunkt i fjor. Inkludert volum overført til Bolig-/næringskreditt utgjør innskuddsdekningen 54,3 % (54,1 %) Personmarkedsandelen av innskudd er ved utgangen av 2017 på 58 % (62 %).

Datterselskaper

Eksklusive morbank-elimineringer I mill. kr	EiendomsMegler 1 konsern		Z-Eiendom AS		Imingen Holding konsern		SB 1 Regnskapshuset BV AS		Larvik Marina AS		Totalt Datterselskaper	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Driftsinntekter	75,7	59,9	26,1	-	12,7	11,1	36,2	34,5	0,4	-	150,9	105,4
Driftskostnader	(69,7)	(56,3)	(22,6)	-	(8,1)	(4,9)	(35,1)	(40,4)	(0,7)	-	(136,3)	(101,7)
Finansposter	0,2	1,8	-	-	-	-	(0,4)	(0,9)	(0,3)	-	(0,4)	0,9
Resultat før skatt	6,2	5,4	3,5	-	4,5	6,1	0,6	(6,8)	(0,6)	-	14,2	4,7

Banken har, med unntak av Z-Eiendom AS, 100 % eierandel i alle datterselskaper og døtre av disse. I Z-Eiendom AS er bankens eierandel 60 %.

EiendomsMegler 1 konsern består av morselskapet EiendomsMegler 1 BV AS, datterselskapene EiendomsMegler 1 BV BL AS og Oppgjør 1 BV AS, samt den felles kontrollerte virksomheten EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS. 50 % av aksjene i EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS ble 1. mars 2016 solgt til SpareBank 1 Telemark. Dette selskapet er fra og med 2. kvartal 2016 presentert som en felles kontrollert virksomhet (FKV).

Imingen Holding konsern forvalter 3 av bankens 4 forretningsbygg. Bankens eiendommer i Kongsberg, Horten og Sandefjord ble i 2. kvartal 2016 overført til datterselskapet Imingen Holding AS gjennom et tingsinnskudd og deretter utfisjonert i 3 døtre av Imingen Holding AS. Salg av de 3 døtrene Imingen Sandefjord AS, Imingen Horten AS og Imingen Kongsberg AS forventes gjennomført i løpet av 1. kvartal 2018. Det vises til ytterligere kommentarer under «Utsiktene fremover».

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS har regnskapskontorer i Larvik, Sandefjord, Nøtterøy, Drammen og Kongsberg.

Larvik Marina AS er et overtatt eiendomsengasjement.

Likviditet

Bankens likviditetssituasjon ved utgangen av året er tilfredsstillende. Banken har en likviditetsportefølje på 3.693 mill pr 31.12. Det er et mål for banken å holde likviditetsrisikoen på et lavt nivå. SpareBank 1 BV har et mål om å kunne opprettholde ordinær drift i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering i et

normalt marked. Pr. 31.12 ligger banken godt over målet.

Ved utgangen av året er det overført boliglån for totalt 11.066 mill til SpareBank 1 Boligkreditt AS, en økning på 2.984 mill fra fjoråret, hvorav ca 2.400 mill er knyttet til fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Pr. 31.12 har banken en portefølje av klargjorte lån for overføring til Boligkreditt på 7.300 mill.

Konsernet hadde i 2017 et mål om å øke den gjennomsnittlige løpetid på obligasjonsgjelden fra 2,5 år til 2,75 år. Ved utgangen av året utgjorde den gjennomsnittlige løpetid 3,0 år.

Egenkapital Kapitaldekning

For morbanken utgjør kjernekapitaldekningen 18,3 % (19,3 %), mens kapitaldekningen utgjør 19,6 % (20,3 %). Bankens rene kjernekapital utgjør 17,3 % (17,8 %). Periodens resultat (fratrasket egenkapitalbeveiseiernes antatte utbytteandel) er inkludert i kapitaldekningsberegningen pr 31.12. Banken har en meget tilfredsstillende kjernekapitaldekning.

Finanstilsynet har med hjemmel i Finansforetaksloven fattet et vedtak om at SpareBank 1 BV skal ha et Pilar 2 krav på 2,1 % av beregningsgrunnlaget for risikoer som ikke er dekket av Pilar 1. Pilar 2 kravet skal dekkes av ren kjernekapital. Dette innebærer et minimumskrav for ren kjernekapital på 14,1 % gitt nivå på motsyklisk buffer på 2,0 % fra 31.12.17. Banken har et kapitalmål for ren kjernekapital på 15,0 %. Finanstilsynet vil gjennomføre en ny vurdering av Pilar-2 nivået i løpet av 2018.

Uvektet kjernekapital (Leverage ratio) utgjorde 9,4 % ved utgangen av året mot 10,3 % på samme tidspunkt i

fjor. Finansdepartementet fastsatte 20. desember 2016 minimumskrav om uvektet kjernekapital til 5 prosent for alle banker og for systemviktige banker til 6 prosent. Kravet gjelder fra 30. juni 2017.

Fra 2018 vil banken ved anvendelsen av regler om kapitalkrav foreta forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe, jfr prg 17-13 i Finansforetaksloven. I tillegg vil full innfasing av overgangsregelverket under CRD IV være gjennomført fra 2018. Effektberegning av CRD IV fremgår av note 5.

Egenkapitalbevis

Pr. 31.12.2017 har banken en eierandelskapital på kr 946.520.295,- bestående av 63.101.353 egenkapitalbevis til pålydende kr 15,-. Kursen på egenkapitalbeviset var ved årsskiftet kr 33,90 på Oslo Børs. Banken har en markedspleieavtale med SpareBank 1 Markets AS, som blant annet innebærer at selskapet skal stille priser for et begrenset antall egenkapitalbevis i minst 85 % av åpningstiden på Oslo Børs. Antall egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2017 var 4.179 mot 1.927 pr. 31.12.2016.

Disponering av årsresultatet

SpareBank 1 BV har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital og derigjennom skape verdier for eierne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene. Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte tas det hensyn til bankens soliditet, resultatutvikling, eksterne rammevilkår og langsiktig mål om stabil eierbrøk.

Bankens styre vedtok endringer i bankens utbyttepolitikk 19. oktober 2017. Banken legger til grunn at minimum 50 % av egenkapitalbevisierens andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. Bankens utbyttepolitikk er nærmere omtalt under kapittel «Bankens egenkapitalbevis». Det er morbankresultat som ligger til grunn for utdeling av utbytte. I samsvar med vedtatt utbyttepolitikk anbefaler styret et kontantutbytte for 2017 på kr 2,40 pr. egenkapitalbevis og en avsetning til utjevningsfondet som tilsvarer kr 1,63 pr. egenkapitalbevis

Årets morbankresultat utgjør kr 527.943.413. I årets resultat inngår inntektsført negativ goodwill med kr 88.567.517. Dette beløpet ble disponert på gjennomføringstidspunktet for fusjonen (2. januar 2017). Det vises i denne sammenheng til note 39.

Styret foreslår at resultat etter tilordning av negativ

goodwill, til disposisjon for SpareBank 1 BV med kr 439.375.896 anvendes som følger:

Inndekning utbetalte renter til hybridkapitalinvestorer	kr 11.681.770
Overført til Sparebankens fond	kr 173.381.643
Overført til utjevningsfondet kr 1,63 pr. egenkapitalbevis	kr 102.869.236
Utbytte til utbetaling i 2018 kr 2,40 pr. egenkapitalbevis	kr 151.443.247

Etter styrets vurdering har SpareBank 1 BV, etter de foreslåtte disponeringene og øvrige gjennomførte kapitaltiltak, god finansiell styrke og fleksibilitet til å støtte opp om konsernets planlagte virksomhet framover.

SpareBank 1 BV har i henhold til finansforetakslovens § 10-17, beregnet det korrigerede årsresultatet i selskapsregnskapet til kr 427.774.766. Basert på den korrigerede ansvarlige kapital pr. 01.01.17 er andel korrigeret årsoverskudd tilordnet egenkapitalbevisiere (59,45 %) beregnet til kr 4,03 pr egenkapitalbevis.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 BV omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevisierens, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir realisert.

Konsernet har følgende hovedprinsipper for eierstyring og selskapsledelse:

- En struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- Systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- En effektiv risikostyring
- Fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon for å underbygge tillitsforholdet mellom representantskapet, styret og ledelsen
- Likebehandling av egenkapitalbevisierne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse».

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no, under «Om oss/Investor/virksomhetsstyring».

Risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 BV er å oppnå verdiskapning gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider systematisk for å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis.

Risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 BV skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag.
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap.
- å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko.
- å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål, initiativ og valgt risikoprofil, og samtidige tilstrebe en optimal kapitalanvendelse i de ulike forretningsområdene.
- å utnytte synergi- og diversifiseringseffekter
- å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet er eksponert mot.

Vesentligste risikoer i konsernet omtales nærmere nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Den overordnende kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil.

Internasjonale, nasjonale og regionale økonomiske nøkkeltall viser gjennom 2017 en positiv trend. Misligholdsnivå og utlånstap har ligget på et moderat til lavt nivå i 2017. I regionen Buskerud og Vestfold har aktivitetsnivået i næringslivet økt og arbeidsledigheten

er lav. Gjennom fokus på å forbedre risikohåndteringen og porteføljekvaliteten i den fusjonerte banken er kredittrisikoen i bedriftsmarkedsporteføljen på et tilfredsstillende nivå.

Kvaliteten i personmarkedsporteføljen er god og utviklingen preges av at engasjementer innvilget i 2017 har lavere gjennomsnittlig sannsynlighet for mislighold enn i eksisterende portefølje. Dette bidrar til ytterligere forbedring av den allerede lave risikoprofilen i personmarkedsporteføljen. Det meste av porteføljen er sikret med pant i fast eiendom, og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensial så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen styres gjennom rammeverk og risikoprofilen er definert å være lav. Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld, samt ved salg av boliglånsporteføljer til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Likviditetsrisikoen begrenses ved at verdipapirgjelden fordeles på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

Konsernet har hatt god tilgang på likviditet i 2017. Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Konsernets innskuddsdekning var ved utgangen av 2017 på 76,5 % (76,9 %). Overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen i SpareBank 1 BV. Ved utgangen av 2017 utgjør overført volum til SpareBank 1 Boligkreditt AS 36 % (37%) av konsernets totale personmarkedsportefølje inkludert overførte engasjementer.

Finansieringskostnaden har falt noe gjennom 2017 og tilgangen på markedsfinansiering har vært god. SpareBank 1 BV er en aktiv aktør i det norske finansmarkedet og har ved utgangen av 2017 en markedsfinansiering som består av lån fra kredittinstitusjoner, obligasjonslån og ansvarlig lånekapital på kr 8.818 mill. Markedsfinansieringen er økt med kr 2.688 mill. i 2017.

Markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konservative rammer for posisjoner i rentemarkedet, samt investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene gjennomgås og vedtas av styret årlig.

I kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på likviditets- og handelsporteføljen skiller SpareBank 1 BV mellom

systematisk risiko (markedsrisiko) og usystematisk risiko (misligholdsrisiko). Misligholdsrisiko forbundet med nevnte portefølje kvantifiseres som kredittrisiko.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer skjer innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 BV tar i begrenset omfang rente- og valutaposisjoner i forbindelse med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skapes i størst mulig grad i form av kundemarginer. Dette for å bidra til et stabilt inntjeningsbilde. Konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Prosesen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 BV skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Risikostyringen er fundert på innsikt og forståelse for hva som skaper og driver den operasjonelle risikoen i konsernet, og i størst mulig grad forene effektive prosesser med ønsket nivå for risikoeksponering.

Konsernet benytter en systematisk prosess for å identifisere og kvantifisere operasjonelle risikoer som konsernet til enhver tid er eksponert for. Det er videre etablert prosesser for kontinuerlig forbedring herunder utvikling av organisasjonens kompetanse, innovasjons- og prestasjonsevne, egne systemer for rapportering av uønskede hendelser og strukturert oppfølging av forbedrings tiltak. Dette bidrar til at SpareBank 1 BV over tid forblir en konkurransedyktig organisasjon.

Eierrisiko

Eierrisikoen er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

SpareBank 1 BV har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (3,04 %) og BN Bank ASA (3,86 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (6,24 %), SpareBank 1 Næringskreditt AS (3,54 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (6,29 %) og SpareBank 1 SMN Finans AS (6,49 %).

Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV arbeider kontinuerlig med å etablere og ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret vedtar konsernets compliance policy som beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering av dette arbeidet.

Kapitalstyring

Styret har vedtatt følgende soliditetsmålsetninger: Kapitalmålet for ren kjernekapital er 15,0 %. Bankens mål for ren kjernekapital ligger 0,9 %-poeng over regulatorisk minimumskrav gitt Pilar 2 tillegg på 2,1%. Finanstilsynet vil revidere konsernets Pilar 2-t tillegg i løpet av 2018.

Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 BV balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risiko-profil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse prognosene tar hensyn til forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag, er bruken av stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom flere år.

SpareBank 1 BV har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser dersom de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter Standardmetoden.

Banken oversendte i mai 2015 søknad til Finanstilsynet om bruk av Avansert IRB-metode ved beregning av konsernets regulatoriske kapitaldekning. Behandlingen av søknaden ble av Finanstilsynet utsatt som en følge av fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Finanstilsynet har gjenopptatt søknadsbehandling.

SpareBank 1 BV har ved utgangen av 2017 en solid finansiell stilling. Det vises til avsnittet kapitaldekning,

Det henvises for øvrig til informasjon i Pilar 3 dokumentet som er publisert på bankens nettsider.

Samfunnsansvar og andre forhold

Informasjon om konsernets arbeid for å ivareta sitt samfunnsansvar er beskrevet i eget temakapittel i årsrapporten. Her finnes også opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling, forsknings og utviklingsaktiviteter, samt tiltak i henhold til ytre miljø.

Fortsatt drift

Årsregnskapet og konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Bankens drift og stilling sammenholdt med bankens kortsiktige og langsiktige prognoser for årene fremover, danner grunnlag for dette. Banken har god soliditet og kjernekapital, og bankens kapitaldekning ligger over interne soliditetsmål og myndighetenes minimumskrav.

Utsiktene fremover

Styret er meget tilfreds med totalresultatet for 2017 samt resultatutviklingen for kjernevirksomheten.

Konsernet har god soliditet og likviditet ved utgangen av året.

Banken har verifisert uttak av synergieffekter på ca 38 mill relatert til fusjonen og er på plan i forhold til realisering. Synergieffekter tas ut i 2017 og 2018 og vil være fullt innfasert fra 2019.

I samsvar med konsernets vekststrategi investeres det i løpet av 2017 og 2018 i ny kompetanse, utvikling av eksisterende kompetanse, samt nye digitale løsninger i størrelsesorden 20 mill.

Styret igangsatte i oktober salgsprosess for bankens eiendommer i Sandefjord, Nøtterøy, Kongsberg og Horten. Bud på underliggende eiendomsverdier ble akseptert i desember 2017. Transaksjonene forventes gjennomført i løpet av 1. kvartal 2018 med en estimert regnskapsmessig gevinst på ca 15 mill i morbank og ca 90 mill i konsernet. I morbanken ble 38 mill inntektsført i forbindelse med utfisjonering av de 3 av forretningsbyggene i 2016. SpareBank 1 BV har inngått 7 års leiekontrakter med opsjon på forlengelse på de 4 lokasjonene.

Etter svak vekst i norsk fastlandsøkonomi de siste årene, ser det nå ut til at de økonomiske utsiktene synes gode i våre markedsområder ved inngangen til 2018. Lave renter, svak krone, gode eksportmarkeder, høyere oljepris kombinert med ekspansiv finanspolitikk har bidratt til å øke veksttakten. Den positive utviklingen startet i 2017 og har bidratt til lavere ledighet i våre områder.

Høye eiendomspriser og høy gjeldsbelastning i husholdningene gjør norsk økonomi utsatt for et økonomisk omslag. Boligprisene flatet ut noe i søndre Vestfold og Kongsberg i siste halvdel av 2017, mens prisutviklingen har vært noe sterkere i Drammensregionen. Det forventes relativt flat utvikling i boligprisene i vår region i 2018.

Konkurransen er fortsatt sterk i våre områder. Konsernet er godt kapitalisert med solid vekstevne og har et konkurransedyktig produkt- og tjenestetilbud til person- og næringslivskundene.

Det forventes at utlånsveksten innenfor både person- og bedriftskundemarkedet vil ligge noe over forventet markedsvekst i 2018.

Gitt uendrede rammevilkår forventer banken relativt lave tap i 2018.

Det forventes et godt resultat i 2018 og banken opprettholder sitt langsiktige egenkapitalavkastningsmål på 10 %.

Takk

Styret vil takke konsernets medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i fusjonsåret 2017.

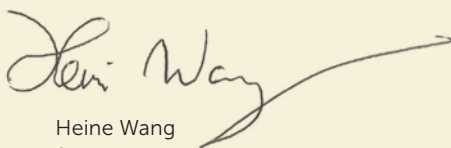
Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for utviklingen i konsernets markedsområde. I denne sammenheng vil styret takke konsernets kunder, eiere og øvrige samarbeidspartnere for god oppslutning om konsernet SpareBank 1 BV i 2017. Banken vil legge vekt på å videreføre det gode samarbeidet i 2018.

Tønsberg, 8. mars 2018

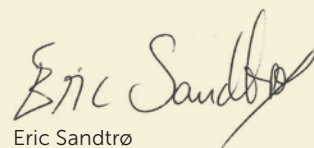
I styret for SpareBank 1 BV

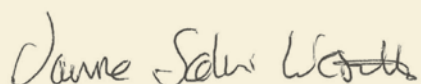
Øyvind Birkeland
Styrets leder

Heine Wang
Styrets nestleder

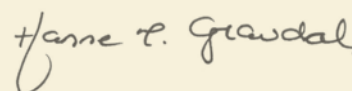
Eric Sandtrø

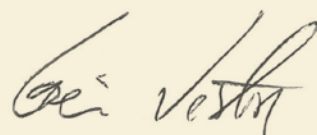
Janne Sølvi Weseth

Kristin Sjøia Barkost

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

8. RESULTAT

Morbank				Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	Note	2017	2016
642.221	866.649	Renteinntekter	17	866.553	641.718
238.913	305.856	Rentekostnader	17	306.137	238.982
403.307	560.793	Netto renteinntekter	17	560.415	402.736
192.960	278.140	Provisjonsinntekter	18	278.140	192.960
11.301	14.715	Provisjonskostnader	18	14.715	11.301
47.473	7.112	Andre driftsinntekter	18	142.173	99.837
229.133	270.536	Netto provisjons- og andre inntekter		405.598	281.496
54.080	111.745	Utbytte	19	18.858	33.051
(10.000)	1.129	Netto resultat fra eierinteresser	19	66.139	33.307
32.262	159.816	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	19	160.775	32.262
76.342	272.690	Netto resultat fra finansielle eiendeler	19	245.772	98.620
708.782	1.104.019	Sum netto inntekter		1.211.785	782.852
184.031	247.985	Personalkostnader	20	349.420	253.572
167.469	223.036	Andre driftskostnader	21	249.343	186.718
351.501	471.021	Sum driftskostnader		598.764	440.290
357.282	632.998	Resultat før tap og skatt		613.021	342.563
(54.409)	4.566	Tap på utlån og garantier	11	591	(54.409)
411.691	628.432	Resultat før skatt		612.430	396.972
88.366	100.488	Skattekostnad	23	103.692	89.313
323.325	527.943	Resultat før øvrige resultatposter		508.738	307.659
-	-	Majoritetens andel av resultat		507.679	-
-	-	Minoritetens andel av resultat		1.059	-
		Poster som reverseres over resultat			
(24.324)	5.231	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg		5.231	(24.324)
-	-	Endring balanseført verdi FKV/TS/DS		(3.592)	10.951
		Poster som ikke reverseres over resultat			
(9.242)	(5.945)	Estimatavvik IAS 19 Pensjon		(5.897)	(8.931)
(33.565)	(714)	Sum øvrige resultatposter etter skatt		(4.258)	(22.304)
289.759	527.229	Totalresultat		504.480	285.355
-	-	Majoritetens andel av totalresultat		503.421	-
-	-	Minoritetens andel av totalresultat		1.059	-
3,73	4,03	Resultat og utvannet resultat pr grunnfondsbevis	37	3,84	3,65

9. BALANSE

Morbank					Konsern	
31.12.2016	31.12.2017	(tusen kroner)	Note	31.12.2017	31.12.2016	
89.418	100.501	Kontanter og fordringer på sentralbanker		100.501	89.418	
675.714	1.263.969	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.281.731	695.159	
19.470.311	27.482.961	Brutto utlån til kunder	8,9,10,11	27.457.896	19.459.614	
(39.961)	(70.928)	Individuelle nedskrivninger	8,9,10,11	(66.953)	(39.961)	
(80.505)	(92.550)	Nedskrivning på grupper av utlån	8,9,10,11	(92.550)	(80.505)	
19.349.845	27.319.483	Netto utlån til kunder	8,9,10,11	27.298.393	19.339.148	
3.076.989	3.816.234	Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	24	3.816.234	3.076.989	
729.314	1.138.447	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	1.138.447	729.314	
129.815	137.215	Eierinteresser i konsernselskaper	35	-	-	
53.507	391.414	Eierinteresser i felleskontrollert virksomhet og tilknyttet selskap	35	519.635	211.585	
15.467	73.518	Varige driftsmidler	29	151.625	87.461	
-	-	Goodwill	28	24.654	20.969	
34.737	35.960	Utsatt skattefordel	23	38.334	28.286	
129.806	83.697	Andre eiendeler	30	101.320	133.755	
24.284.613	34.360.440	Sum eiendeler		34.470.875	24.412.085	
163.658	111.984	Innskudd fra kredittinstitusjoner	7	111.984	163.658	
14.985.208	21.039.523	Innskudd fra kunder	31	21.001.966	14.959.755	
5.417.114	7.860.773	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	7.860.773	5.417.114	
75.667	93.211	Betalbar skatt	23	105.321	78.123	
348.194	353.864	Annen gjeld og forpliktelser	33,22	378.584	366.275	
249.896	496.686	Ansvarlig lånekapital	34	496.686	249.896	
21.239.736	29.956.041	Sum gjeld		29.955.314	21.234.821	
321.363	946.194	Eierandelskapital	37,38	946.194	321.363	
210.455	1.025.989	Overkursfond		1.025.989	210.455	
126.038	281.336	Utjevningsfond		281.336	126.038	
15.312	6.540	Gavefond		6.540	15.312	
2.020.114	1.626.054	Sparebankens fond		1.626.054	2.020.114	
11.557	16.870	Fond for urealiserte gevinster		16.870	11.557	
300.000	350.000	Hybridkapital		350.000	300.000	
40.037	151.415	Annen egenkapital		261.184	172.425	
-	-	Minoritetsandel		1.393	-	
3.044.876	4.404.399	Sum egenkapital	5	4.515.560	3.177.264	
24.284.613	34.360.440	Gjeld og egenkapital		34.470.875	24.412.085	

10. EGENKAPITALENDRING

Konsern										
(Hele tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Ut- jevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens- fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egen- kapital	Minoritets- andel	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.939.449	35.963	-	17.354	-	2.631.085
Justering verdi egenbeholdning egenkapitalbevis	28	-	-	-	-	-	-	(28)	-	-
Justering differanse Sparebankens fond morbank/konsern	-	-	-	-	(136.793)	-	-	136.793	-	-
Fondsobligasjon reklassifisert som EK	-	-	-	-	-	-	300.000	-	-	300.000
Utbetalte renter på fondsobl. rekla. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(9.121)	-	(9.121)
Utbytte fra 2015, utbetalt 2016	-	-	-	-	-	-	-	(17.354)	-	(17.354)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(7.700)	-	-	-	-	-	(7.700)
Gavefond overført sparebankstiftelse	-	-	-	(5.000)	-	-	-	-	-	(5.000)
Verdiendringer	-	-	-	-	82	(82)	-	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	39.870	10.000	224.269	-	-	33.520	-	307.659
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	(24.324)	-	-	-	(24.324)
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	10.951	-	10.951
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	(2.348)	-	(6.893)	-	-	311	-	(8.931)
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	172.425	-	3.177.264
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	172.425	-	3.177.264
Egenkapital tilordnet ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	624.831	815.534	(148)	-	(587.852)	-	50.000	60	1.463	903.888
Utbetalte renter på fondsobl. rekla. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.682)	-	(11.682)
Utbytte fra 2016, utbetalt 2017	-	-	(9.553)	-	-	-	-	(40.065)	-	(49.618)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(8.772)	-	-	-	-	-	(8.772)
Verdiendringer	-	-	-	-	(82)	82	-	-	-	-
Inntektsføring av negativ goodwill over resultat	-	-	65.664	-	22.904	-	-	-	-	88.568
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	102.869	-	173.382	-	-	142.861	1.059	420.170
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	5.231	-	-	-	5.231
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	(2.463)	(1.129)	(3.592)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	(3.534)	-	(2.411)	-	-	49	-	(5.897)
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	261.184	1.393	4.515.560
Foreslått utbytte til utbetaling i 2018								151.443		

Morbank

(Hele tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Ut- jevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens- fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.802.657	35.963	-	17.354	2.494.293
Justering verdi egenbeholdning egenkapitalbevis	28	-	-	-	-	-	-	(28)	-
Fondsobligasjon reklassifisert som EK	-	-	-	-	-	-	300.000	-	300.000
Utbetalte renter på fondsobl. rekla. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(9.121)	(9.121)
Utbytte fra 2015, utbetalt 2016	-	-	-	-	-	-	-	(17.354)	(17.354)
Belastet gavefond	-	-	-	(7.700)	-	-	-	-	(7.700)
Gavefond overført sparebankstiftelse	-	-	-	(5.000)	-	-	-	-	(5.000)
Verdiendringer	-	-	-	-	82	(82)	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	39.870	10.000	224.269	-	-	49.186	323.325
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	(24.324)	-	-	(24.324)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	(2.348)	-	(6.893)	-	-	-	(9.242)
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	40.037	3.044.876
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	40.037	3.044.876
Egenkapital tilordnet ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	624.831	815.534	(148)	-	(587.852)	-	50.000	-	902.365
Utbetalte renter på fondsobl. rekla. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.682)	(11.682)
Utbytte fra 2016, utbetalt 2017	-	-	(9.553)	-	-	-	-	(40.065)	(49.618)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(8.772)	-	-	-	-	(8.772)
Verdiendringer	-	-	-	-	(82)	82	-	-	-
Inntektsføring av negativ goodwill over resultat	-	-	65.664	-	22.904	-	-	-	88.568
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	102.869	-	173.382	-	-	163.125	439.376
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	5.231	-	-	5.231
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	(3.534)	-	(2.411)	-	-	-	(5.945)
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	151.415	4.404.399
Foreslått utbytte til utbetaling i 2018								151.443	

1. Eierandelskapital 31.12.2017 er fratrukket 326' i egenbeholdning

11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Kontantstrøm fra virksomheten		
415.191	628.432	Årsresultat før skatt	612.430	400.472
(36.786)	(55.289)	Utbetalt utbytte/gaver	(56.042)	(36.786)
(39.533)	-	Tap/gevinst finansielle anleggsmidler	-	-
(25.384)	(160.312)	Verdiendringer på finansielle eiendeler vurdert til v.v.	(131.547)	(25.384)
16.101	10.668	Av- og nedskrivninger	22.207	16.615
(54.409)	4.566	Tap på utlån	591	(54.409)
(66.621)	(93.211)	Betalbare skatter	(105.321)	(69.077)
208.559	334.854	Kontantstrøm fra virksomheten før endring i oml.midler og korts.gjeld	342.318	231.431
(920.360)	(2.033.880)	Endring utlån og andre eiendeler	(2.014.009)	(936.829)
1.319.181	1.025.609	Endring innskudd fra kunder	1.014.618	1.313.569
5.853	(151.997)	Endring gjeld til kredittinstitusjoner	(151.997)	5.853
(307.091)	(176.183)	Endring sertifikater og obligasjoner	(176.183)	(307.091)
23.963	77.729	Endring øvrige fordringer	55.326	21.145
(84.002)	(36.982)	Endring annen kortsiktig gjeld	(44.889)	(55.556)
246.103	(960.850)	A Netto kontantstrøm fra virksomheten	(974.816)	272.522
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
(2.704)	(6.896)	Endring varige driftsmidler	(24.471)	(13.939)
(43.571)	(58.623)	Endring aksjer og eierinteresser	(28.765)	(68.241)
(46.275)	(65.519)	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(53.236)	(82.180)
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
(288.031)	1.240.102	Endring låneopptak verdipapirer	1.240.102	(288.031)
(8.568)	88.766	Endring låneopptak ansvarlig lån	88.766	(8.568)
(296.599)	1.328.868	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	1.328.868	(296.599)
(96.770)	302.498	A + B + C Netto endring likvider i året	300.815	(106.257)
861.902	765.132	Likviditetsbeholdning 31.12.2016	784.577	890.834
-	296.840	Likviditetsbeholdning tilført ved fusjon	296.840	-
-	1.061.972	Likviditetsbeholdning 02.01.2017	1.081.417	-
765.132	1.364.470	Likviditetsbeholdning 31.12.2017	1.382.232	784.577
(96.770)	302.498	Netto endring likvider i året	300.815	(106.257)

Kontantstrømanalysen viser hvordan henholdsvis mor og konsern har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt.

*Det er benyttet proforma inngangsbalanse gjeldende for den fusjonerte banken ved beregning av kontantstrøm for 2017.

12. NOTER TIL REGNSKAPET

32	1. GENERELL INFORMASJON	68	21. ANDRE DRIFTSKOSTNADER
33	2. REGNSKAPSPRINSIPPER	69	22. PENSJONSFORPLIKTELSER
38	3. VIKTIGE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER	71	23. SKATT
39	4. SEGMENTINFORMASJON		BALANSE
41	5. KAPITALDEKNING	72	24. SERTIFIKATER, OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI
43	6. FINANSIELL RISIKOSTYRING	73	25. VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER
	KREDITTRISIKO	77	26. FINANSIELLE DERIVATER
46	7. FORDRINGER PÅ OG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER	78	27. AKSJER, ANDELER, OBLIGASJONER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER
46	8. UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	80	28. GOODWILL
49	9. OVERFØRING AV UTLÅN TIL SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS	81	29. VARIGE DRIFTSMIDLER – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR
50	10. ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE UTLÅN	82	30. ANDRE EIENDELER
50	11. TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V.	82	31. INNSKUDD FRA KUNDER
52	12. KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING	83	32. GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER
53	13. MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER	84	33. ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSER
55	14. KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	85	34. ANSVARLIG LÅNEKAPITAL
	MARKEDSRISIKO	86	35. EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET (FKV) OG TILKNYTTETE SELSKAPER (TS)
57	15. MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO		ØVRIGE OPPLYSNINGER
	LIKVIDITETSRISIKO	87	36. NÆRSTÅENDE PARTER
58	16. FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER/LIKVIDITETSRISIKO	88	37. RESULTAT PR. EGENKAPITALBEVIS OG BEREGNING AV EGENKAPITALBEVISBRØK
	RESULTATREGNSKAP	89	38. EGENKAPITALBEVISEIERE OG SPREDNING AV EGENKAPITALBEVIS
61	17. NETTO RENTEINNTEKTER	90	39. VIRKSOMHETSSAMMENLUTNING ETTER BALANSEDAGEN
62	18. NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER	92	40. IMPLEMENTERING IFRS 9
63	19. NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER	97	41. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN
64	20. PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE		

Note 1

Generell informasjon

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskapstjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernets hovedvirksomhet består pr 31.12.2017 av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS, Imingen Holding AS og Larvik Marina AS. I tillegg eier banken 60 % av Z-Eiendom AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Lier, Drammen, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

For fullstendig selskapsstruktur datterselskaper, felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskap (TS), se note 35.

SpareBank 1 BV er medlem i SpareBank 1-alliansen.

SpareBank 1 BV er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene:

- Finansiering
- Sparing og plassering
- Forsikring
- Betalingsformidling
- Eiendomsmegling
- Regnskapsførsel og økonomisk rådgivning

Konsernregnskapet ble endelig godkjent av styret 08.03.2018 og av representantskapet 22.03.2018.

Presentasjon av styret finnes i kapittel 19, og presentasjon av bankens representantskap finnes i kapittel 20.

Note 2

Regnskapsprinsipper

IFRS standarder og fortolkninger som er vedtatt men ikke trådt i kraft ennå

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Alle mulige effekter av de nye standardene er ikke gjennomgått men i det følgende vil de endringer som kan tenkes å påvirke konsernets fremtidige rapportering i vesentlig grad omtales.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstatter dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fra-regning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbøkføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det vises til note 40 for fullstendig beskrivelse, samt effekter av implementering.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter – er et omfattende rammeverk for inntektsføring etter IFRS som erstatter så godt som all tidligere veiledning på inntektsføring. Standarden trådte i kraft 1. januar 2018. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter og ser ikke at denne vil få vesentlige konsekvenser.

IFRS 16 Leieavtaler – innebærer at leietaker innregner en finansiell forpliktelse på å betale leie med en tilhørende rett til å bruke den underliggende eiendel. Til tross for store endringer på leietakersiden, vil regnskapsføringen hos utleier i stor grad beholdes uforandret. Kravene til tilleggsopplysninger utvides for både leietaker og utleier. Standarden trer i kraft 1. januar 2019. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 16 Leieavtaler og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser.

Andre endringer i IFRS

IASB har publisert enkelte nye eller endrede standarder som er vurdert til ikke å ha innvirkning på konsernet. Dette omfatter IFRS 10, IFRS 12, IFRS 14, IAS 16, IAS 1, IAS 28 og IAS 38.

I det etterfølgende beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av morbankregnskapet og konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Grunnlaget for utarbeidelse av årsregnskapet

Årsregnskapet 2017 for SpareBank 1 BV er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge.

Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med unntak for investeringer klassifisert som tilgjengelig for salg, finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi over resultat, som har blitt vurdert til virkelig verdi.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK) som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter banken og dens datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. full beslutningsmyndighet til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter.

Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt Banker har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt Banker gir fra seg kontroll.

Alle mellomværende, inntekter, samt kostnader mellom konsernselskaper er eliminert fullt ut.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhets-sammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser innregnes som goodwill. En eventuell negativ differanse resultatføres umiddelbart. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om Immaterielle eiendeler.

Eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (Felleskontrollert virksomhet; FKV), eller betydelig innflytelse (Tilknyttede Selskaper; TS) er vurdert etter egenkapitalmetoden.

I morbankens regnskap er investeringer i datterselskap, felleskontrollerte foretak og tilknyttede foretak bokført til historisk kost. Ved indikasjon på verdifall, foretas nedskrivningstest.

Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre

geografiske markeder. SpareBank 1 BV rapporterer pt etter virksomhetssegmenter.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet det. Generalforsamlingen og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det.

Hendelser frem til det tidspunkt regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter og innskudd i Norges Bank.

Utlån og tap på utlån

Utlån vurderes til virkelig verdi med tillegg av eventuelle direkte transaksjonsutgifter ved første gangs måling. Utlån skal i perioder etter etableringstidspunktet vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet.

Individuelle- og gruppenedskrivninger

Nedskrivninger for tap skal foretas når det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån er utsatt for verdifall. Som objektive bevis regnes blant annet vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold, eller andre vesentlige kontraktsbrudd. Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente. Hendelsene som medfører eventuell nedskrivning skal være inntrådt på balansedagen.

Individuell nedskrivning foretas på enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelse som gir reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det foretas individuelle tapsvurderinger på alle betydelige enkeltengasjementer.

Gruppenedskrivninger foretas med tilsvarende bakgrunn, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres

på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfaring legges til grunn for beregningene.

Nedskrivning for tap innebærer bruk av skjønn og det kan hefte usikkerhet rundt beregningene. Nedskrevne engasjementer har særskilt oppfølging. Reversering av tidligere nedskrivninger skjer i den utstrekning tap er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet.

Tapsvurdering blir foretatt kontinuerlig gjennom året og engasjementer hvor det tidligere er foretatt tapsavsetning blir revurdert periodisk. Friskmelding av tidligere tapsavsatte engasjementer skjer når dette er brakt i orden ved at gjeldende betalingsplan er fulgt og engasjementet ikke lenger er tapsutsatt.

Utlån med fast rente

Utlån med fast rente til kunder vurderes til virkelig verdi med neddiskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endringer i virkelig verdi føres i resultatregnskapet som verdiendringer. Renterisikoen i fastrenteutlånene styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Overføring av låneporteføljer

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Banken vurderer at praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap knyttet til solgte utlån er overført. Alle overførte lån er fraregnet i bankens balanse. Det vises til nærmere omtale i note 9.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner, samt opsjoner og rentebytteavtaler. Ved første gangs innregning blir finansielle eiendeler klassifisert i en av følgende kategorier avhengig av formålet med investeringen. Ledelsen bestemmer hvordan investeringen skal klassifiseres ved første gangs innregning:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler og forpliktelser (beskrevet nedenfor) klassifisert i kategorien virkelig verdi over resultat utpekes av ledelsen ved første gangs innregning når følgende kriterier er oppfylt:

Eiendelen eller forpliktelsen eliminerer, eller i vesentlig grad reduserer, en inkonsistens i måling eller innregning (noen ganger kalt «et regnskapsmessig misforhold») som ellers ville oppstå ved måling av eiendeler eller forpliktelser, eller av innregning av gevinster etter tap på disse på ulikt grunnlag, eller en gruppe av finansielle eiendeler, forpliktelser, eller begge deler forvaltes og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi, i samsvar med dokumentert risikohåndterings- eller investeringsstrategi og informasjonen om konsernet gis internt på dette grunnlag til foretakets nøkkelpersoner i ledelsen, eller dersom det finansielle instrumentet inneholder ett eller flere innebygde derivater, med mindre de innebygde derivatene ikke har evne til vesentlig å påvirke kontantstrømmene i den sammensatte kontrakten, eller det klart fremgår at det innebygde derivatet må anses som uatskillelig fra hovedkontrakten.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg inkluderer de eiendeler som ikke faller inn under kategorien lån og fordringer og eiendeler til virkelig verdi over resultat. Etter første gangs innregning av eiendeler tilgjengelig for salg vurderes disse til virkelig verdi. Urealiserte verdiendringer innregnes løpende i øvrige resultatposter. Ved salg, eller ved vesentlig eller varig verdifall utover anskaffelseskost resultatføres verdifallet, samt at akkumulerte verdijusteringer fjernes fra egenkapitalen og innregnes i resultatregnskapet. Banken har lagt til grunn at vesentlig her utgjør 20 % eller mer av anskaffelseskost, mens varig her antas å være utover 6 måneder.

Aksjer i felleskontrollert virksomhet (FKV) er i morbankens regnskap vurdert til kostpris.

Kjøp og salg av finansielle eiendeler bokføres på handelsdato, dvs den dato da konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge instrumentet. Alle finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet, innregnes første gang til virkelig verdi inkludert transaksjonskostnader. Instrumentet fraregnes fra regnskapet når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen er utløpt, overført til andre og konsernet har overført praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap til andre.

Realisert og urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet, er inkludert i resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår. Urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, føres som «øvrige resultatposter».

Virkelig verdi på noterte instrumenter tar utgangspunkt i gjeldende børskurs. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes eiendelen til kost, jfr. IAS 39.46.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Tomter avskrives ikke, men testes periodisk for nedskrivning ved indikasjoner på verdifall. Øvrige driftsmidler avskrives lineært, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid som er:

Bygninger	10–50 år
Maskiner	3–5 år
Kjøretøy	4–5 år
Inventar	5–7 år

Overtatt eiendom blir innregnet til virkelig verdi på balansetidspunktet.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten ved oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill vedrørende den solgte virksomheten.

Sikringsbokføring

Ved etablering av en sikring, skjer det en formell ørmerking og dokumentasjon av forholdet mellom sikringsinstrument(ene) og sikringsobjekt(ene). Det vurderes hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm

tilknyttet sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres også løpende i sikringsforholdet. Banken øremerker enkelte derivater i følgende sikringstyper:

- I. Virkelig verdi sikring som representerer sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse eller et ikke-balanseført bindende tilsagn. Ved slike sikringsforhold vil både endring i virkelig verdi på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet og endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen i sikringsobjektet resultatføres.
- II. Kontantstrømsikring som representerer sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig fremtidig transaksjon. Ved slike sikringsforhold vil den effektive delen av verdiendringen på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet føres over øvrige resultatposter mens den ineffektive delen blir resultatført umiddelbart. Sikringseffekter som er ført over øvrige resultatposter og akkumulert i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden som sikringsobjektet får resultat effekt.

Banken har p.t ingen kontantstrømsikring.

Innskudd

Innskudd med flytende rente

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Innskudd med fast rente

Innskudd fra kunder vurderes til virkelig verdi med nediskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi, innregnes over resultatregnskapet. Renterisikoen styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Langsiktige innlån

Innlån med flytende rente

Lån førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Fastrente innlån

Lån til fast rente inngår i sikringsbokføring med nediskontering etter gjeldende rentekurve. Disse er øremerket og forvaltet sammen med finansielle derivater slik at den samlede inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi.

Pensjoner

Banken finansierer pensjonsforpliktelsene ovenfor de ansatte gjennom kollektiv, ytelsesbasert pensjonsordning. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser som er opptjent i inneværende eller tidligere perioder. Den beregnede påløpte forpliktelsen sammenholdes med verdien på innbetalte og oppsparte pensjonsmidler. Differansen føres som gjeld (dersom negativ) eller eiendel (dersom positiv).

Periodens pensjonskostnad består av periodens opptjente rettigheter og rentekostnader på tidligere opptjente rettigheter, fratrukket forventet avkastning på pensjonsmidlene og periodisert arbeidsgiveravgift. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi fratrukket forventede transaksjonskostnader.

Ved beregning av netto forpliktelse (nåverdi forpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler) kan det oppstå aktuariemessige gevinster og tap som følge av endringer i forutsetninger eller erfaringsavvik. Slike gevinster og tap føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i den perioden de oppstår.

Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett har vokst kraftig de siste årene, og de største aktørene i markedet anser markedet som likvid, og mer likvid enn markedet for norske statsobligasjoner. Banken benytter derfor OMF-renten som er beregnet av NRS, ved beregning av pensjonsforpliktelsene.

I tillegg har Bankens pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser. For innskuddsordninger betaler banken inn faste bidrag. Det foreligger ikke ytterligere forpliktelser utover disse innbetalingene.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og vurderes i henhold til IAS 37.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Avsetning for restrukturering utgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

Fondsobligasjoner føres under egenkapital (hybridkapital) til historisk kost.

Utbytte

Avsatt utbytte til bankens egenkapitalbeveiere klassifiseres som egenkapital frem til det tidspunkt utbyttet blir endelig fastsatt av forstanderskapet.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi, vil amortiseringseffekten klassifiseres som renteinntekt eller -kostnad mens effekten av rentendringer klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som

oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i Bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kurs på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner, eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen, innregnes i resultatet.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og endring i utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er ført som driftskostnad.

Note 3

Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporføljen årlig. Store og risikoutsatte engasjementer, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Engasjementer som er misligholdt over 30 dager vurderes som tapsutsatte engasjementer.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger objektiv informasjon på redusert kredittkvalitet i form av redusert betalingsevne eller sikkerhetsverdi etter at lånet har blitt bevilget. Redusert kredittkvalitet er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet. Slik informasjon kan være betalingshistorikk og informasjon om debitors betalingsevne. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs estimering av fremtidig kontantstrøm. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Gruppenedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingsevne.

Betydningen av redusert betalingsevne og reduserte sikkerhetsverdier blir analysert ved hjelp av bankens analyseverktøy, statistiske metoder som inkluderer historisk erfaringsmateriale om misligholdssannsynligheter.

Vurdering av gruppenedskrivninger vil alltid baseres på betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. I enkelte tilfeller vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og prisfastsettelsen kan derfor være beheftet med betydelig usikkerhet.

Det vises for øvrig til note 40 for nærmere omtale av effekter knyttet til implementering av IFRS 9 pr. 1. januar 2018.

Virkelig verdi

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet.

Med unntak av noen få aksjer, er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Tilsvarende vil virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende faktorer, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes at eksempelvis renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kredittrisiko.

Goodwill og øvrige immaterielle eiendeler

Nedskrivning av goodwill vurderes årlig, eller oftere dersom det forekommer hendelser eller endrede omstendigheter som indikerer mulig verdifall. For alle vurderingsenheter foretas vurdering av å verifisere om verdien fortsatt er til stede. En vurderingsenhet kan omfatte goodwill fra flere transaksjoner

og nedskrivningstesten foretas på samlet balanseført goodwill i vurderingsenheten. Fremtidige kontantstrømmer tar utgangspunkt i historiske resultater, samt budsjetter.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater hvorav; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i Grunnbeløp og den

generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning.

Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen.

Økonomiske forutsetninger lagt til grunn i alle ordninger er i tråd med NRS veiledning om pensjonsforutsetninger. Det vises i denne forbindelse til egen pensjonsnote.

Note 4

Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner.

Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarkedskunder (PM) og bedriftsmarkedskunder (BM) som inkluderer morbank og

datterselskaper knyttet til eiendomsmevlervirksomhet og regnskapstjenester. I øvrige datterselskap inngår datterselskaper som forvalter eiendom.

Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne (Ikke rapporterbare segmenter).

Konsern 31.12.2017
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	335.308	216.724	(276)	8.660	560.415
Netto provisjons- og andre inntekter	333.837	89.527	13.043	214.962	651.369
Driftskostnader	403.074	159.371	8.848	27.471	598.764
Resultat før tap	266.071	146.880	3.919	196.151	613.021
Tap på utlån og garantier	4.901	(4.310)	-	-	591
Resultat før skatt	261.170	151.190	3.919	196.151	612.430

Balanse

Utlån til kunder	19.657.722	7.075.899	-	724.275	27.457.896
Individuell nedskrivning utlån	(14.659)	(52.294)	-	-	(66.953)
Gruppenedskrivning utlån	(32.689)	(59.861)	-	-	(92.550)
Andre eiendeler	128.344	845.852	138.630	6.059.656	7.172.481
Sum eiendeler pr. segment	19.738.718	7.809.596	138.630	6.783.931	34.470.875
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.851.543	7.674.643	-	475.780	21.001.966
Annen gjeld og egenkapital	6.887.175	134.953	138.630	6.308.150	13.468.908
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	19.738.718	7.809.596	138.630	6.783.931	34.470.875

Konsern 31.12.2016
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	228.950	167.622	4	6.161	402.736
Netto provisjons- og andre inntekter	212.873	80.197	11.060	75.986	380.116
Driftskostnader	284.021	135.123	4.947	16.199	440.290
Resultat før tap	157.802	112.696	6.117	65.947	342.563
Tap på utlån og garantier	1.633	(56.042)	-	-	(54.409)
Resultat før skatt	156.169	168.738	6.117	65.947	396.972

Balanse

Utlån til kunder	13.183.275	5.680.079	-	596.260	19.459.614
Individuell nedskrivning utlån	(11.970)	(27.991)	-	-	(39.961)
Gruppenedskrivning utlån	(23.174)	(57.331)	-	-	(80.505)
Andre eiendeler	73.523	46.111	120.382	4.832.921	5.072.937
Sum eiendeler pr. segment	13.221.653	5.640.869	120.382	5.429.181	24.412.085
Innskudd fra og gjeld til kunder	9.605.315	5.161.629	-	192.810	14.959.755
Annen gjeld og egenkapital	3.616.338	479.240	120.382	5.236.371	9.452.331
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	13.221.653	5.640.869	120.382	5.429.181	24.412.085

Note 5 Kapitaldekning

SpareBank 1 BV benytter standardmetoden for beregning av kapitaldekning. Dette innebærer at kapitalkravet, hva gjelder kredittisiko, beregnes etter standardiserte risikovekter for ulike eksponeringskategorier. Operasjonell risiko beregnes etter basismetoden.

SpareBank 1 BV ligger under vesentlighetsgrensen for rapportering av konsolidert kapitaldekningsoppgave, ref. konsolideringsforskriften § 5,3. ledd. Det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

SpareBank 1 BV gjennomfører årlig en revidering av interne måltall, hvor krav til soliditet er et av

hovedområdene. Det blir utarbeidet måltall både hva gjelder kapitaldekning og ren kjernekapitaldekning.

Pr 31. desember 2017 er kravet til bevaringsbuffer 2,5%, systembuffer 3,0%, samt motsyklisk buffer på 2,0%. Disse kravene kommer i tillegg til krav om ren kjernekapital på 4,5%, slik at samlet minstekrav er 12,0 %. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et spesifikt pilar 2-krav for SpareBank 1 BV på 2,1%. Bankens minstekrav til ren kjernekapital utgjør følgelig 14,1%.

Ansvarlig kapital (tusen kroner)	31.12.2017	31.12.2016
Eierandelskapital	946.194	321.363
Overkursfond	1.025.989	210.455
Utjevningsfond	281.336	126.038
Sparebankens fond	1.626.027	2.020.114
Fond for urealisert gevinst/tap	16.870	11.557
Gavefond	6.540	15.312
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital	151.443	40.037
Annen Egenkapital (IAS pensjoner og betalte renter hybridkapital)	-	-
Annen Egenkapital (IAS pensjoner)	-	-
Sum balanseført egenkapital	4.054.400	2.744.876
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-
Goodwill i balansen	-	-
Verdijusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)	(6.288)	(4.327)
Urealiserte gevinster	-	-
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(815.854)	(290.171)
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	(151.443)	(40.037)
Sum ren kjernekapital	3.080.815	2.410.341
Hybridkapital*	250.000	300.000
Fondsobligasjon	40.000	-
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(105.118)	(95.865)
Sum kjernekapital	3.265.697	2.614.476
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital*	351.307	249.895
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(115.535)	(126.546)
Netto ansvarlig kapital	3.501.469	2.737.825
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	16.339.576	12.142.474
Operasjonell risiko	1.480.869	1.023.448
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen	-	326.312
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	29.275	26.063
Fradrag for:		
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
Nedskrivninger	-	-
Urealiserte gevinster og tap	-	-
Totalt beregningsgrunnlag	17.849.720	13.518.297

Kapitaldekning	19,62 %	20,25 %
Kjernekapital	18,30 %	19,34 %
Ren Kjernekapital	17,26 %	17,83 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	446.243	337.957
Motsyklisk buffer (2,00 % / 1,50 %)	356.994	202.774
Systemrisikobuffer (3,00 %)	535.492	405.549
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.338.729	946.281
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	803.237	608.323
Tilgjengelig kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	938.849	855.737
	31.12.2017	31.12.2016
Lokale og regionale myndigheter	52.368	2.200
Offentlig eide foretak	20.374	-
Institusjoner	335.357	353.646
Foretak	1.982.754	2.010.945
Massemarked	2.575.512	1.311.353
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	7.201.789	4.954.614
Pantsikkerhet i næringseiendom	2.702.211	2.685.705
Forfalte engasjement	73.203	66.429
Høyrisiko-engasjementer	-	1.247
Obligasjoner med fortrinnsrett	236.556	182.727
Fordringer på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	191.794	89.643
Andeler i Verdipapirfond	46.026	-
Egenkapitalposisjoner	680.376	311.284
Øvrige engasjement	241.256	172.681
Sum Kredittrisiko	16.339.576	12.142.474

*Isin NO0010671266 (hybridkapital) pålydende kr 100 mill., er meldt førtidig innfridd 15. februar 2018, og er følgelig ikke med i beregningen av kjernekapital.

*Isin NO0010671282 (tidsbegrenset ansvarlig kapital) pålydende kr 100 mill., er meldt førtidig innfridd 15. februar 2018, og er følgelig ikke med i beregningen av netto ansvarlig kapital.

I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke(vesentlige)investeringer) i selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende proSENTSATS:

i 2014: 20 prosent
i 2015: 40 prosent
i 2016: 60 prosent
i 2017: 80 prosent

Det er i forskrift om ansvarlig kapital gitt overgangsbestemmelser for fondsobligasjoner og ansvarlige lån tatt opp før forskriftens ikrafttredelse. I perioden fra og med 1. jan. 2015 til 31. des. 2021 kan kapitalinstrumenter som er tatt opp før 31. des. 2011 og ikke oppfyller kravene i beregningsforskriftens del B, medregnes med følgende andeler:

2015: 70 %
2016: 60 %
2017: 50 %
2018: 40 %
2019: 30 %
2020: 20 %
2021: 10 %

SpareBank 1 BV har en fondsobligasjon som er utstedt i henhold til gammelt regelverk.

Hensyntatt full innfasing av CRD(IV.ville) ren kjernekapital utgjort 16,2 %.

Note 6

Finansiell risikostyring

Risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 BV skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag.
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap.
- å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko.
- å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål, initiativ og valgt risikoprofil, og samtidige tilstrebe en optimal kapitalanvendelse i de ulike forretningsområdene.
- å utnytte synergi- og diversifiseringseffekter
- å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske mål bilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskriving og stresstester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl risikojustert avkastning og kapitalbehovsvurderinger)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV er eksponert for ulike typer risiko

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle prosesser for helhetlig risikostyring i tråd med ledende praksis.

SpareBank 1 BV eksponeres for ulike typer risiko, nedenfor er de vesentligste listet:

Kredittrisiko: Risikoen for tap som følge av kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Konsentrasjonsrisiko: Risikoen for at det oppstår en opphopning av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område.

Likviditetsrisiko: Risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader.

Markedsrisiko: Risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.

Operasjonell risiko: Risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Compliancerisiko: Risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Forretningsrisiko: Risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markeds situasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og/eller myndigheter.

Strategisk risiko: Risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

Eierisiko: Risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

Risikoeksponeringen i SpareBank 1 BV

Konsernet har som mål å ha en moderat til lav risikoprofil, samt å ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk krav til kapitaldekning.

Konsernet legger vekt på å ha en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Nedenfor er de risikogrubbene som i størst grad påvirker finansiell rapportering beskrevet nærmere. For ytterligere beskrivelse av risikoforhold og risikohåndtering vises det til Pilar III rapport og rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring

og selskapsledelse. Rapportene ligger tilgjengelige på bankens hjemmeside under investor relations (IR) www.s1bv.no.

Kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementoppfølging og porteføljestyring som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter blant annet grenser for misligholdssansynlighet, forventet tap, risikojustert kapital og hvor stor andel av samlet utlånseksponering som kan være mot bedriftsmarkedet. For å unngå uønsket konsentrasjonsrisiko setter de kredittstrategiske rammene også begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljenivå, og for ulike bransjer og enkeltkunder. Disse begrensningene kommer i tillegg til de rammer som «Forskrift om store engasjementer» fastsetter.

De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. Eksempelvis settes det ved finansiering av eiendomsengasjementer minimumskrav til henholdsvis egenkapital, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie.

Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende direktør, som igjen kan viderelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerede kredittfullmaktene er personlige og knyttet opp mot det enkelte engasjements misligholdssansynlighet og sikkerhetsdekning.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyring. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Sanssynlighet for mislighold (PD): Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sanssynligheten for mislighold i løpet av en 12 måneders periode basert på et langsiktig utfall. Misligholdssansynligheten beregnes på grunnlag av historiske

dataserier for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssansynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A – I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/ eller nedskrevne engasjement.

2. Eksponering ved mislighold (EAD): Dette er en beregnet størrelse som beregner konsernets antatte eksponering mot kunden ved mislighold. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede ikke trukne rammer. Garantier og innvilgede ikke-trukne rammer på kunder multipliseres med en konverteringsfaktor.

3. Tapsgrad ved mislighold (LGD): Dette er en beregnet størrelse av hvor mye det er antatt at konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til verdien av underliggende sikkerheter og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en lavkonjunktur. Det benyttes sju klasser (1–7) for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimerer for misligholdssansynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimerer og modellenes konjunkturfølsomhet. Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger. I tillegg til kredittrisikoen i utlånporteføljen har konsernet kredittrisiko gjennom likviditetsporteføljen. Denne porteføljen består i hovedsak av verdipapirer med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

Det vises til note 8–14 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2017.

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir revidert og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstyringen bygger på

rammer og gjenspeiler konsernets vedtatte risikoprofil. Strategien setter rammer for størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering.

Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsreserven består av kontanter, deponerbare papirer i Norges Bank, ikke benyttede kommitterte trekkrettigheter, boliglån som er klargjort for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS samt børsnoterte verdipapirer. Salg av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen til SpareBank 1 BV. Det er etablert en egen beredskapsplan for likviditet.

Det er Finansavdelingen som har ansvaret for den daglige risikostyringen, mens controller-funksjonen i økonomiavdelingen og avdeling for risikostyring og compliance overvåker og rapporterer til styret utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Det vises til note 16.

Markedsrisiko styres gjennom strategi for markedsrisiko med spesifisering av risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter behandles og vedtas av styret minimum årlig. Ved fastsettelse av størrelsen på rammene og ved beregning av kapitalbehov knyttet til markedsrisiko benyttes stresstester og analyser av negative markedsbevegelser.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på to prosent. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav.

Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner som en følge av generelle endringer i kredittspreader. Kredittspreadrisiko uttrykker taps-potensialet på obligasjonsporteføljen som går utover konkursrisikoen.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank 1 BV er valutaagent og konsernets har inngått en avtale med SpareBank 1 SMN knyttet til leveranse av valutatransaksjoner til konsernets kunder, vil valutarisikoen bestå av garantier stilt overfor SpareBank 1 SMN for enkelte av konsernets kunder som har tatt opp valutalån eller inngått avtaler om valutaderivater, samt en begrenset valutaeksponering i

utenlandske sedler i konsernets filialer. Det er etablert strengere krav til rådgiving og vurdering av kundens kompetanse når garantier for valutalån skal innvilges.

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som konsernet har investert i. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Det vises til note 15,16 og 26 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2017.

Operasjonell risiko styres gjennom risikostrategien som fastsettes årlig av styret for å definere konsernets risikovilje.

SpareBank 1 BV anser organisasjonskultur å være den viktigste enkeltfaktoren i operasjonell risikostyring. Det gjennomføres jevnlig organisasjonsundersøkelser som måler organisasjonens tilfredshet og risikokultur.

For å sikre at det styres etter et oppdatert og relevant risikobilde har konsernet en risikobasert og dynamisk tilnærming til styring av operasjonell risiko, hvor risikoanalyser oppdateres og risikoreduserende tiltak implementeres løpende. Videre gjennomføres det i samarbeid mellom risikostyringsenheten og prosess- og risikoeiere for de ulike forretningsområdene en årlig dokumentasjon av operasjonelle risikoen i konsernet.

Eierisiko

Eierisikoen er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. SpareBank 1 BV har i hovedsak eierisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (1,52 %) og BN Bank ASA (2,92 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (4,62 %), SpareBank 1 Næringskreditt AS (2,55 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (5,17 %) og SpareBank 1 SMN Finans AS (4,98 %)

Compliancerisiko (etterlevelsesrisiko) styres gjennom policy for compliancearbeidet som skal sikre at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende implementering og etterlevelse av lover og forskrifter.

Compliancefunksjonen er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har overordnet ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet.

Note 7

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
448.214	958.969	Utlån til og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	976.731	467.659
227.500	305.000	Utlån til og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	305.000	227.500
675.714	1.263.969	Sum	1.281.731	695.159

Rentemetode: flytende

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	-
163.658	111.984	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	111.984	163.658
163.658	111.984	Sum	111.984	163.658

Rentemetode: flytende

Note 8

Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Fordeling på risikogruppe		
		Totale engasjement		
10.152.459	14.433.766	Laveste risiko	14.433.766	10.152.459
4.741.387	6.757.968	Lav risiko	6.757.968	4.741.387
5.346.935	6.946.445	Middels risiko	6.921.379	5.346.935
648.865	885.673	Høy risiko	885.673	648.865
713.949	645.318	Høyeste risiko	645.318	713.949
103.369	170.295	Mislighold og nedskrevne	170.295	103.369
21.706.964	29.839.466	Totalt	29.814.400	21.706.964

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Fordeling på risikogruppe		
		Brutto utlån		
9.106.365	13.293.892	Laveste risiko	13.293.892	9.106.365
4.252.841	6.224.273	Lav risiko	6.224.273	4.252.841
4.795.995	6.397.865	Middels risiko	6.372.799	4.785.298
582.007	815.729	Høy risiko	815.729	582.007
640.386	594.357	Høyeste risiko	594.357	640.386
92.718	156.846	Mislighold og nedskrevne	156.846	92.718
19.470.311	27.482.961	Totalt	27.457.896	19.459.614

Morbank		(tusen kroner)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Fordeling på risikogruppe		
		Individuelle nedskrivninger		
-	-	Laveste risiko	-	-
-	-	Lav risiko	-	-
-	-	Middels risiko	-	-
-	-	Høy risiko	-	-
-	-	Høyeste risiko	-	-
39.961	70.928	Mislighold og nedskrevne	66.953	39.961
39.961	70.928	Totalt	66.953	39.961
2016	2017	Fordeling på risikogruppe	2017	2016
		Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap		
1.868	2.551	Laveste risiko	2.551	1.868
2.791	3.749	Lav risiko	3.749	2.791
16.581	16.784	Middels risiko	16.784	16.581
8.062	10.252	Høy risiko	10.252	8.062
16.803	19.311	Høyeste risiko	19.311	16.803
4.395	7.353	Mislighold og nedskrevne	7.353	4.395
50.500	60.000	Totalt	60.000	50.500

Bankens kredittportefølje til kunder er fordelt i segmentene BM og PM. BM porteføljen skal hovedsakelig betjene bedriftskundemarkedet for SMB i bankens naturlige geografiske område. Engasjementene risikoklassifiseres etter IRB modeller som er utviklet i SpareBank 1 Alliansen. Banken beregner ikke kapital etter IRB-metode, men benytter risikoklassifiseringene som følge av beregnet misligholdssannsynlighet pr. kunde. Klassene A–I er forbeholdt friske kunder. J-klassen er forbeholdt misligholdte engasjementer og K-klassen er forbeholdt individuelt nedskrevne engasjementer. Modellene er under kontinuerlig utvikling.

Porteføljen overvåkes med utgangspunkt i foreliggende klassifisering, hvor også utsatte engasjementer blir identifisert for nærmere oppfølging, herunder tapsvurderinger. Risikoklassifisering benyttes også ved

innvilgelse, risikoprising og som grunnlag for vurdering av behov for nedskrivning på gruppe. Gruppene nedskrivningene beregnes i utgangspunktet etter en tapsforventning (EL) beregnet med utgangspunkt i misligholdssannsynligheten. Modellen er basert på historikk. Ikke alle hendelser i markedet er nødvendigvis reflektert i misligholdssannsynligheten. Tapsforventningen blir derfor i tillegg vurdert og eventuelt korrigert for inntrufne forhold som må antas å være av betydning for porteføljens verdi.

Bankens erfaringer med risikoklassifiseringsmodellen er god og profilen på engasjementsfordelingen understøttes av øvrige engasjementsvurderinger. Porteføljen synes stabil over tid. Mer konservativ modell for sikkerhetsvurderinger er hovedårsak til migrering mellom risikoklassene fra 2015 til 2016.

Morbank				Konsern				
2016		2017		Utlån fordelt på geografiske områder	2017		2016	
Brutto andel	Utlån	Brutto andel	Utlån		Utlån	Brutto andel	Utlån	Brutto andel
58,6 %	11.408.383	65,7 %	18.049.326	Vestfold	18.024.262	65,6 %	11.397.687	58,6 %
31,9 %	6.215.738	25,4 %	6.979.216	Buskerud	6.979.216	25,4 %	6.215.738	31,9 %
9,2 %	1.799.291	8,6 %	2.359.184	Norge forøvrig	2.359.184	8,6 %	1.799.291	9,2 %
0,2 %	46.899	0,3 %	95.234	Utlandet	95.234	0,3 %	46.899	0,2 %
100,0 %	19.470.311	100,0 %	27.482.961	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	27.457.896	100,0 %	19.459.614	100,0 %

Morbank			Konsern		
2016	2017	Engasjement fordelt på sektor og næring	2017	2016	
15.234.314	22.080.010		Lønnstakere o.l	22.080.010	15.234.314
244.003	263.387	Jordbruk og skogbruk	263.387	244.003	
199.010	265.381	Industri og bergverk	265.381	199.010	
207.506	238.657	Bygg og anlegg	238.657	207.506	
248.318	347.190	Varehandel/Hotell og restaurant	347.190	248.318	
5.187.984	6.123.341	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	6.123.341	5.187.984	
229.569	356.694	Transport og tjenesteytende næringer	356.694	229.569	
-	-	Offentlig forvaltning	-	-	
156.260	164.806	Utlandet og andre	164.806	156.260	
21.706.964	29.839.466	Totalt	29.839.466	21.706.964	

2016	2017	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2017	2016
13.664.594	20.336.290		Lønnstakere o.l	20.336.290
218.861	242.587	Jordbruk og skogbruk	242.587	218.861
178.504	244.423	Industri og bergverk	244.423	178.504
186.125	219.810	Bygg og anlegg	219.810	186.125
222.732	319.771	Varehandel/Hotell og restaurant	319.771	222.732
4.653.422	5.639.764	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	5.614.699	4.642.725
205.915	328.525	Transport og tjenesteytende næringer	328.525	205.915
-	-	Offentlig forvaltning	-	-
140.159	151.791	Utlandet og andre	151.791	140.159
19.470.311	27.482.961	Totalt	27.457.896	19.459.615

2016	2017	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2017	2016
11.920	14.362		Lønnstakere o.l	14.362
436	436	Jordbruk og skogbruk	436	436
	15.950	Industri og bergverk	15.950	
2.577	1.078	Bygg og anlegg	1.078	2.577
2.304	5.013	Varehandel/Hotell og restaurant	5.013	2.304
19.847	28.958	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	24.983	19.847
995	2.531	Transport og tjenesteytende næringer	2.531	995
-	-	Offentlig forvaltning	-	-
1.882	2.600	Utlandet og andre	2.600	1.882
39.961	70.928	Totalt	66.953	39.961

Note 9

Overføring av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken har avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med dette selskapet i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetaket får tap på overtatte lån har det en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 6,24 % pr 31.12.2017 (4,62 % pr 31.12.2016). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Boliglån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt er økt med en netto verdi av 2.984 mill kroner i 2017. Totalt er det fra-regnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 11.066 mill kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

Mill. kr	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	9,4

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes

ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en ren kjernekapital-dekning på minimum 13 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10

Aldersfordeling på forfalte utlån

Tabellen viser forfalte terminer på utlån fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser.

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2017 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	1.714	532	11.048	13.293
Bedriftsmarkedet	15.630	334	2.055	18.019
Sum	17.343	866	13.103	31.312

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2016 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	3.078	497	10.146	13.721
Bedriftsmarkedet	6.098	29	14.173	20.300
Sum	9.176	527	24.318	34.021

(Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene)

Note 11

Tap på utlån, garantier m.v.

2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
(10.275)	11.049	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	7.074	(10.275)
(57.802)	(457)	Periodens endringer i garantiavsetning	(457)	(57.802)
377	(14.117)	Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	(14.117)	377
13.309	7.880	Periodens konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	7.880	13.309
253	1.405	Periodens konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	1.405	253
(1.396)	(701)	Periodens inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger.	(701)	(1.396)
1.123	(493)	Andre korreksjoner/amortisering på nedskrivninger	(493)	1.123
(54.409)	4.566	Periodens tap på utlån og garantier	591	(54.409)
4.056	5.731	Renteinntekter inntektsført på nedskrevne utlån	5.731	4.056

2016	2017	Individuelle nedskrivninger	2017	2016
113.638	45.562	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier pr. 01.01.	45.562	113.638
-	19.919	+ IB fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	19.919	-
1.429	1.279	+ Økning i individuelle nedskrivninger i perioden på tidligere tapsførte	1.279	1.429
(66.341)	(11.896)	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	(11.896)	(66.341)
10.145	29.089	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	25.114	10.145
(13.309)	(7.880)	- Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	(7.880)	(13.309)
45.562	76.072	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier*	72.097	45.562
39.961	70.928	*Herav nedskrivning utlån	66.953	39.961
5.601	5.144	*Herav nedskrivning garantier	5.144	5.601

2016	2017	Gruppenedskrivninger	2017	2016
80.128	80.505	Nedskrivning på grupper av utlån og garantier pr. 01.01.	80.505	80.128
-	26.162	+ IB fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	26.162	-
377	(14.117)	Økning (+)/ Reduksjon (-) i gruppenedskrivninger i perioden	(14.117)	377
80.505	92.550	Gruppenedskrivning ved periodens slutt	92.550	80.505

2016	2017	Tap fordelt på sektor og næring	2017	2016
(1.173)	2.054	Lønnstakere o.l	2.054	(1.173)
-	-	Jordbruk og skogbruk	-	-
28	14.729	Industri og bergverk	14.729	28
(4.038)	(7.264)	Bygg og anlegg	(7.264)	(4.038)
(2.617)	2.851	Varehandel/Hotell og restaurant	2.851	(2.617)
(57.185)	21.463	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	17.488	(57.185)
2.591	3.456	Transport og tjenesteytende næringer	3.456	2.591
7.985	(32.721)	Utlandet og andre	(32.721)	7.985
(54.409)	4.566	Tap på utlån til kunder	591	(54.409)

Misligholdte og tapsutsatte engasjement	2017	2016	2015	2014
Misligholdte engasjement	152.816	122.432	140.459	113.716
Øvrige tapsutsatte engasjement	124.825	59.035	291.533	314.345
Totalt tapsutsatte engasjement	277.641	181.467	431.992	428.060
Individuelle nedskrivninger på misligholdte eng.	21.667	20.853	29.054	29.431
Individuelle nedskrivninger på ikke misligholdte eng.	50.430	24.709	84.584	84.477
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement	205.544	135.905	318.354	314.152

For misligholdte engasjementer over 90 dager er aldersfordelingen som følger:	2017	2016
3 måneder t.o.m 6 måneder	50.934	50.937
6 måneder t.o.m 12 måneder	22.416	22.413
Over 12 måneder	79.467	49.082
Totalt	152.816	122.432

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap ¹	2018
Lønnstakere o.l	21.188
Jordbruk og skogbruk	373
Industri og bergverk	1.208
Bygg og anlegg	1.748
Varehandel / Hotel og restaurant	2.554
Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	27.592
Transport og tjenesteytende næringer	2.946
Offentlig forvaltning	1.299
Utlandet og andre	1.092
Totalt	60.000

1. Det er benyttet forventet tap ut fra bransjefordeling i bankens kredittmodeller (utviklet av SpareBank 1 Alliansen).

Note 12

Kredittrisikoeksponering for hver interne risikoring

Morbank og Konsern

(tusen kroner)	Historisk mislighold i %	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt beløp			
		2017	2017	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	2016	
Laveste risiko	-	0,00 %	-	-	0,00 %	-
Lav risiko	-	0,25 %	68.596	64.908	0,33 %	64.908
Middels risiko	-	0,72 %	198.026	292.483	1,50 %	292.483
Høy risiko	-	0,60 %	165.931	60.519	0,31 %	60.519
Høyeste risiko	-	0,18 %	49.617	85.909	0,44 %	85.909
Mislighold og nedskrevet	12,7 %	0,08 %	22.347	15.217	0,08 %	15.217
Totalt			504.518	519.036		

Noten beskriver bankens samlede kreditteksponering i den laveste sikkerhetsklassen (usikret eksponering). Historisk mislighold i prosent baseres på gjennomsnittlig usikret eksponeringsandel i risikoklassene J og K, som er forbeholdt misligholdte og tapsutsatte engasjementer.

Note 13

Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Tabellen nedenfor viser maksimalt eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
Brutto eksponering			Brutto eksponering	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
Eiendeler				
89.418	100.501	Kontanter og fordringer på sentralbanker	100.501	89.418
675.714	1.263.969	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.281.731	695.159
21.706.964	29.839.466	Utlån til og fordringer på kunder	29.814.401	21.706.964
3.963.965	5.444.705	Verdipapirer - til virkelig verdi	5.435.711	3.992.228
27.366	39.893	Derivater	39.893	27.366
25.660	38.605	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	38.605	25.660
152.644	153.282	Andre eiendeler	276.040	243.105
26.641.730	36.880.422	Sum eiendeler	36.986.882	26.779.900
Forpliktelseser				
Betingede forplikelser				
389.454	302.802	- Betalingsgarantier	302.802	389.454
396.757	377.515	- Kontraktsgarantier	377.515	396.757
12.598	18.740	- Lånegarantier	18.740	12.598
71.575	17.476	- Annet garantiansvar	17.476	71.575
1.366.265	1.639.972	Ubenyttede kreditter	1.639.972	1.366.265
2.236.649	2.356.505	Sum finansielle garantistillelser	2.356.505	2.236.649
27.512.114	37.596.955	Total kredittrisikoeksponering ekskl. ubenyttede kreditter	37.703.415	27.650.284

2016	2017	Kredittrisikoeksponering knyttet til utlån fordelt på land	2017	2016
Kreditteksponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter				
21.550.704	29.674.660	Norge	29.649.595	21.550.704
156.260	164.806	Utland	164.806	156.260
21.706.964	29.839.466	Totalt	29.814.401	21.706.964

Hva gjelder kreditteksponering er det kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8.

Sikkerheter pr. sikkerhetsklasse

Tabellen under viser total verdi av sikkerheter fordelt pr. sikkerhetsklasse i bankens risikoklassifiseringssystem. Verdiene er beregnet ut i fra et gjennomsnitt av intervallene innenfor hver klasse.

Morbank og konsern	Prosentvis snitt pr klasse	2017	2016
Sikkerhetsklasse 1	120 %	3.644.387	2.584.826
Sikkerhetsklasse 2	110 %	4.476.624	2.514.839
Sikkerhetsklasse 3	90 %	6.611.657	4.596.478
Sikkerhetsklasse 4	70 %	7.237.449	5.764.465
Sikkerhetsklasse 5	50 %	1.658.109	1.002.902
Sikkerhetsklasse 6	30 %	165.375	257.850
Sikkerhetsklasse 7	10 %	49.189	50.433
Sum sikkerheter fra risikoklassifisering		23.842.789	16.771.794

Note 14

Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at SpareBank 1 Alliansen benytter sine interne retningsslinjer for kredittratinger.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten pr. klasse av eiendeler for utlansrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem.

2017 Morbank	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.263.969	-	-	-	-	-	1.263.969
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.615.152	6.036.851	4.904.563	355.626	347.162	76.936	20.336.290
Bedriftsmarked	8	1.200.169	1.389.775	3.296.374	723.467	396.879	140.006	7.146.671
Sum brutto utlån		11.079.290	7.426.626	8.200.936	1.079.094	744.041	216.943	28.746.930
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	261.866	-	-	-	-	-	261.866
Noterte andre obligasjoner	24	117.668	2.198.795	273.846	-	-	-	2.590.309
Unoterte obligasjoner	24	175.390	51.249	724.794	-	-	-	951.433
Sum finansielle investeringer		554.925	2.250.044	998.640	-	-	-	3.803.608
Påløpte renter		12.626	-	-	-	-	-	12.626
Sum finansielle investeringer		567.551	2.250.044	998.640	-	-	-	3.816.234
Totalt		11.646.840	9.676.670	9.199.576	1.079.094	744.041	216.943	32.563.164

2016 Morbank	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	675.714	-	-	-	-	-	675.714
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.488.843	4.067.714	3.501.258	234.104	309.643	63.032	13.664.594
Bedriftsmarked	8	914.545	1.070.109	2.680.851	535.773	539.116	65.323	5.805.717
Sum brutto utlån		7.079.101	5.137.823	6.182.109	769.877	848.759	128.355	20.146.025
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	262.130	-	-	-	-	-	262.130
Noterte andre obligasjoner	24	73.532	1.693.720	207.136	-	-	-	1.974.388
Unoterte obligasjoner	24	244.456	81.435	514.580	-	-	-	840.471
Sum finansielle investeringer		580.118	1.775.155	721.716	-	-	-	3.076.989
Totalt		7.659.219	6.912.978	6.903.825	769.877	848.759	128.355	23.223.014

2017 Konsern	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	1.281.731	-	-	-	-	-	1.281.731
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.615.152	6.036.851	4.904.563	355.626	347.162	76.936	20.336.290
Bedriftsmarked	8	1.200.169	1.389.775	3.271.309	723.467	396.879	140.006	7.121.606
Sum brutto utlån		11.097.052	7.426.626	8.175.871	1.079.094	744.041	216.943	28.739.627
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	261.866	-	-	-	-	-	261.866
Noterte andre obligasjoner	24	117.668	2.198.795	273.846	-	-	-	2.590.309
Unoterte obligasjoner	24	175.390	51.249	724.794	-	-	-	951.433
Sum finansielle investeringer		554.925	2.250.044	998.640	-	-	-	3.803.608
Påløpte renter		12.626	-	-	-	-	-	12.626
Sum finansielle investeringer		567.551	2.250.044	998.640	-	-	-	3.816.234
Totalt		11.664.602	9.676.670	9.174.511	1.079.094	744.041	216.943	32.555.861

2016 Konsern	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	695.159	-	-	-	-	-	695.159
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.488.843	4.067.714	3.501.258	234.104	309.643	63.032	13.664.594
Bedriftsmarked	8	903.848	1.070.109	2.680.851	535.773	539.116	65.323	5.795.020
Sum brutto utlån		7.087.850	5.137.823	6.182.109	769.877	848.759	128.355	20.154.773
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	262.130	-	-	-	-	-	262.130
Noterte andre obligasjoner	24	73.532	1.693.720	207.136	-	-	-	1.974.388
Unoterte obligasjoner	24	244.456	81.435	514.580	-	-	-	840.471
Sum finansielle investeringer		580.118	1.775.155	721.716	-	-	-	3.076.989
Totalt		7.667.968	6.912.978	6.903.825	769.877	848.759	128.355	23.231.763

Note 15

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Markedsrisiko er risikoen for at virkelig verdi eller bankens fremtidige kontantstrømmer fra finansielle instrumenter vil svinge som følge av endringer i renter, valutakurser, markedspriser, eller kurser på egenkapitalinstrumenter.

Renterisiko er sannsynligheten for at endringer i markedsrenten vil påvirke kontantstrømmer eller virkelig verdi av bankens finansielle instrumenter. Styret har fastsatt rammer for bankens renteeksponering.

Det foretas løpende overvåking og rapportering av bankens renteeksponering. Banken benytter instrumenter for å sikre at eksponering er innenfor fastsatte rammer. Innvirkning på egenkapitalen vil være tilnærmet lik beregningene som angitt i tabellen under.

Morbank		Konsern		
2016	2017		2017	2016
Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost	Økning i basispunkter	Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost
(3.709)	(3.982)	+25	(3.982)	(3.709)
(7.418)	(7.963)	+50	(7.963)	(7.418)
(14.837)	(15.926)	+100	(15.926)	(14.837)
(29.673)	(31.852)	+200	(31.852)	(29.673)

Bankens risikoeksponering vises i note 12 og 13.

Metode benyttet for sensitivitetsanalysen

BankRisk er et system for styring av renterisiko og likviditet i bank. Det har standard rapporter for beregning av rente- og likviditetsrisiko. Det foretas beregninger av durasjon, forfallsoversikter m.v. på obligasjonsbeholdninger, innlån i obligasjoner og plasseringer og innlån i pengemarkedet og renteswapper.

Note 16

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/Likviditetsrisiko

2017 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Konter og fordringer på sentralbanker	101	-	-	-	-	101
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	959	305	-	-	1.264
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.664	1.029	4.288	19.502	27.483
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(71)	-	-	(71)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(93)	-	(93)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	63	190	3.073	490	3.816
Aksjer	1.667	-	-	-	-	1.667
Derivater	-	3	9	29	(1)	40
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	-	-
Eiendom, anlegg og utstyr	74	-	-	-	-	74
Eiendel ved skatt	36	-	-	-	-	36
Andre eiendeler	-	44	-	-	-	44
Sum eiendeler	1.878	3.733	1.462	7.297	19.991	34.360
Herav utenlandsk valuta	3	-	-	-	-	-
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	112	-	-	-	112
Innskudd fra og gjeld til kunder	18.553	1.952	527	6	1	21.040
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	1.002	6.078	780	7.860
Derivater	-	-	5	45	4	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	93	-	-	93
Andre forpliktelser	-	131	27	-	142	300
Ansvarlig lånekapital	-	107	100	290	-	497
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	151	-	-	151
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	7	-	7
Hybridkapital som egenkapital	-	100	50	200	-	350
Egenkapital	3.896	-	-	-	-	3.896
Sum gjeld og egenkapital	22.449	2.402	1.955	6.626	927	34.360
Netto likvid eksponering på balanseposter	(20.571)	1.331	(493)	671	19.064	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

2017 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Konter og fordringer på sentralbanker	101	-	-	-	-	101
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	18	959	305	-	-	1.282
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.664	1.029	4.288	19.477	27.458
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(67)	-	-	(67)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(93)	-	(93)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	63	190	3.073	490	3.816
Aksjer	1.658	-	-	-	-	1.658
Derivater	-	3	9	29	(1)	40
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	25	25
Eiendom, anlegg og utstyr	152	-	-	-	-	152
Eiendel ved skatt	38	-	-	-	-	38
Andre eiendeler	-	61	-	-	-	61
Sum eiendeler	1.967	3.750	1.466	7.297	19.991	34.471
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	112	-	-	-	112
Innskudd fra og gjeld til kunder	18.516	1.952	527	6	1	21.002
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	1.002	6.078	780	7.860
Derivater	-	-	5	45	4	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	105	-	-	105
Andre forpliktelser	-	155	27	-	142	324
Ansvarlig lånekapital	-	107	100	290	-	497
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	151	-	-	151
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	7	-	7
Hybridkapital som egenkapital	-	100	50	200	-	350
Egenkapital	4.007	-	-	-	-	4.007
Sum gjeld og egenkapital	22.523	2.426	1.967	6.626	927	34.471
Netto likvid eksponering på balanseposter	(20.556)	1.324	(501)	671	19.064	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt samt flexilån er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2017 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	112	-	-	-	112
Innskudd fra og gjeld til kunder	18.553	1.952	527	6	1	21.040
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	961	6.078	780	7.819
Derivater	-	-	5	45	4	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	93	-	-	93
Andre forpliktelser	-	131	27	-	142	300
Ansvarlig lånekapital	-	107	100	290	-	497
Hybridkapital som egenkapital	-	100	50	200	-	350
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	151	-	-	151
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	7	-	7
Sum gjeld og egenkapital	18.553	2.402	1.914	6.626	927	30.422

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2017 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	112	-	-	-	112
Innskudd fra og gjeld til kunder	18.516	1.952	527	6	1	21.002
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	961	6.078	780	7.819
Derivater	-	-	5	45	4	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	105	-	-	105
Andre forpliktelser	-	131	27	-	142	300
Ansvarlig lånekapital	-	107	100	290	-	497
Hybridkapital som egenkapital	-	100	50	200	-	350
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	151	-	-	151
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	7	-	7
Sum gjeld og egenkapital	18.516	2.402	1.926	6.626	927	30.397

Note 17

Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Renteinntekter		
10.649	13.219	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13.219	10.649
586.240	800.221	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	799.300	585.181
52.182	60.814	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	60.814	52.182
(6.850)	(7.605)	Andre renteinntekter og lignende inntekter	(6.779)	(6.294)
642.221	866.649	Sum renteinntekter	866.553	641.718
		Rentekostnader		
1.146	1.310	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	1.310	1.146
110.815	153.406	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	153.367	110.752
101.617	118.116	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	118.116	101.617
13.540	17.804	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	17.804	13.540
11.795	15.220	Andre rentekostnader og lignende kostnader	15.541	11.926
238.913	305.856	Sum rentekostnader	306.137	238.982
403.307	560.793	Netto renteinntekter	560.415	402.736

2016	2017	Gjennomsnittsrenter og gjennomsnittlig rentebærende eiendeler og gjeld	2017	2016
		Eiendeler		
19.083.415	27.443.320	Gjennomsnittlig rentebærende saldo utlån til kunder	27.443.320	19.083.415
3,15 %	2,97 %	Gjennomsnittsrente utlån til kunder	2,97 %	3,15 %
2.918.848	3.811.881	Gjennomsnittlig rentebærende saldo verdipapirplasseringer	3.811.881	2.918.848
1,82 %	1,74 %	Gjennomsnittsrente verdipapirplassering	1,74 %	1,82 %
		Gjeld		
14.615.059	21.204.098	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innskudd	21.204.098	14.615.059
0,76 %	0,72 %	Gjennomsnittsrente innskudd	0,72 %	0,76 %
5.459.440	7.787.785	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innlån verdipapirer	7.787.785	5.459.440
2,32 %	1,86 %	Gjennomsnittsrente innlån verdipapirer	1,86 %	2,32 %

Note 18

Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Provisjonsinntekter		
9.281	6.984	Garantiprovisjon	6.984	9.281
1.088	1.384	Interbankprovisjon	1.384	1.088
2.563	5.081	Kredittformidling	5.081	2.563
13.771	19.569	Verdipapiromsetning og forvaltning	19.569	13.771
64.491	87.699	Betalingsformidling	87.699	64.491
36.318	50.160	Forsikringstjenester	50.160	36.318
5.012	6.945	Andre provisjonsinntekter	6.945	5.012
60.436	100.317	Provisjon fra Bolig- og Næringskreditt	100.317	60.436
192.960	278.140	Sum provisjonsinntekter	278.140	192.960
		Provisjonskostnader		
1.698	1.767	Interbankgebyrer	1.767	1.698
7.029	9.973	Betalingsformidling	9.973	7.029
2.574	2.976	Andre provisjonskostnader	2.976	2.574
11.301	14.715	Sum provisjonskostnader	14.715	11.301
181.659	263.424	Sum netto provisjonsinntekter	263.424	181.659
		Andre inntekter		
913	279	Driftsinntekter fast eiendom	1.725	2.533
39.535	-535	Gevinst ved salg av anleggsmidler	-535	55
7.025	7.368	Andre driftsinntekter	5.138	7.025
-	-	Driftsinntekter eiendomsmegling	101.190	57.257
-	-	Driftsinntekter regnskapshus	34.656	32.968
47.473	7.112	Sum andre driftsinntekter	142.173	99.837
229.133	270.536	Sum netto provisjons- og andre inntekter	405.598	281.496

Note 19

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
54.080	111.745	Sum utbytte fra aksjer	18.858	33.051
-	1.129	Utbytte fra datterselskaper	-	-
-	-	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	66.139	33.307
(10.000)	-	Nedskrivning på finansielle eiendeler i datterselskaper	-	-
(10.000)	1.129	Sum netto resultat fra eierinteresser	66.139	33.307
-	88.568	Inntektsføring negativ goodwill	89.527	-
		Netto resultat fra andre finansielle investeringer:		
9.027	19.695	Obligasjoner og sertifikater - til virkelig verdi over resultat	19.695	9.027
9.027	19.695	Sum inntekter fra obligasjoner og sertifikater	19.695	9.027
(607)	(1.467)	Netto verdiendringer på sikrede obligasjoner og derivater	(1.467)	(607)
(1.378)	8.309	Netto verdiendringer på sikrede fastrente utlån og derivater	8.309	(1.378)
8.106	3.970	Netto verdiendringer på sikrede fastrente innskudd og øvrige finansielle derivater	3.970	8.106
6.121	10.812	Sum inntekter fra finansielle derivater	10.812	6.121
17.243	25.242	Aksjer - til virkelig verdi over resultat	25.242	17.243
1.088	11.603	Realiserte tilgjengelig for salg instrumenter	11.603	1.088
(4.658)	-	Nedskrivning av tilgjengelig for salg instrumenter	-	(4.658)
13.673	36.845	Sum inntekter fra aksjer	36.845	13.673
3.441	3.897	Netto transaksjonsgevinst	3.897	3.441
3.441	3.897	Sum netto inntekter fra valutahandel	3.897	3.441
76.342	272.691	Sum netto inntekter fra andre finansielle investeringer	245.772	98.620

Note 20

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

SpareBank 1 BV sin godtgjørelsesordning

Policy for godtgjørelse i SpareBank 1 BV 2017 ble vedtatt av styret den 11. mai 2017. Retningslinjene omfatter SpareBank 1 BV morbank. For datterselskapene er det utarbeidet egne retningslinjer. Retningslinjene omfatter fastlønn, variabel godtgjørelse og ansattgoder (pensjon, forsikringer og øvrige ansattgoder). Det er særskilte regler for ledende ansatte.

SpareBank 1 BV sin policy for godtgjørelse skal:

- bidra til måloppnåelse og ønsket atferd
- bidra til å tiltrekke og beholde relevant kompetanse
- fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med bankens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter
- være i samsvar med Finansforetaksforskriften kap. 15

Den samlede godtgjørelsen skal være konkurransedyktig og godtgjørelse skal bygge på likelønnsprinsippet, uavhengig av kjønn.

Godtgjørelsesutvalg

Styret i SpareBank 1 BV har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre styremedlemmer hvorav den ene er ansattrepresentant. Utvalget skal forberede saker for styret og har i hovedsak ansvar for å:

- årlig vurdere og foreslå total lønn og annen godtgjørelse for administrerende direktør
- årlig behandle konsernets policy for godtgjørelse inkl. modell for resultatbasert belønning
- innstille på ramme for resultatbasert belønning
- påse at praktiseringen av konsernets godtgjørelsesordning er i henhold til gjeldene regler.

Utvalget skal også kunne benyttes som rådgivende instans for administrerende direktør ved fastsettelse av vilkår for ledergruppen.

Veiledende retningslinjer 2017/18

Godtgjørelse til administrerende direktør

Den samlede godtgjørelse til administrerende direktør består av fastlønn (hovedelement), variabel godtgjørelse, naturalytelser og pensjons- og forsikringsordninger. Administrerende direktørs fastlønn og variabel godtgjørelse fastsettes årlig av styret etter innstilling fra godtgjørelsesutvalget. Vurderingen tar utgangspunkt i oppnådde resultater på definerte målområder i henhold til balansert målstyring, individuelle prestasjoner samt lønnsutviklingen i sammenlignbare stillinger.

Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, men skal være basert på resultater og oppnådde mål siste to

år. Administrerende direktør kan motta resultatbasert belønning på lik linje med øvrige ansatte basert på vedtatt modell for resultatbasert belønning. Naturalytelser følger tilsvarende praksis som øvrige ledende ansatte, herunder bilordning.

Det er inngått egen pensjonsavtale med administrerende direktør. Pensjonsavtalen medfører en utbetaling av pensjon på 70 % av årslønn uten avkortning frem til fylte 67 år, med anledning til å fratruke fra fylte 62 år. Etter fylte 67 år avkortes beløpet forholdsmessig i forhold til antall opptjeningsår < 30 år. Beregnet pensjonsforpliktelse er plassert i fond som er pantsatt til fordel for administrerende direktør.

Administrerende direktør har ordinær oppsigelsestid på 6 måneder.

Modell for resultatbasert belønning

Modell for resultatbasert belønning (variabel belønning) gjelder samtlige ansatte i morbank. Resultat vurderes ut ifra på forhånd fastsatte finansielle og ikke-finansielle kriterier (vektet balansert målkort). Variabel godtgjørelse baseres på en kombinasjon av vurdering av banken som helhet, den enkelte avdeling og den ansattes måloppnåelse. Samlet godtgjørelse kan utgjøre maksimalt 10% av brutto lønn. Resultatbasert belønning utbetales som lønn uten grunnlag for pensjonsgivende inntekt og feriepenger.

Modell for resultatbasert belønning er to-delt. Styret vedtar endelig ramme basert på en samlet vurdering av måloppnåelse. Ved måling av resultater og måloppnåelse blir også parameterne for risiko, likviditet og soliditet vurdert. 50 % av tildelt ramme utbetales som bonus til alle ansatte i morbank med et likt kronemessig beløp for samtlige ansatte. Resterende 50 % av tildelt ramme fordeles ut som individuell godtgjørelse basert på resultater og måloppnåelse i henhold til balanserte målkort på team, avdeling eller enhet. Utbetalingen skjer årlig og etterskuddsvis etter at årsregnskapet er behandlet i styret.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Øverste leder for den enkelte virksomhetsområde ivaretar styring og kontroll av risiko i egen virksomhet gjennom sitt lederskap. Variabel godtgjørelse til identifiserte ansatte er basert på modell for resultatbasert belønning som omtalt ovenfor. For 2017 er totalt 25 personer definert som ledende ansatte ihht til Finanstilsynets rundskriv om godtgjørelsesordningen (15/2014). Grunnlaget for vurdering av variabel godtgjørelse

baseres på foretakets resultater i periode på minst to år. Ansatte med kontrolleroppgaver (risikostyring og compliance) samt tillitsvalgte inngår i ordinær modell for resultatbasert belønning. Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver skjer uavhengig av resultater i virksomheten de kontrollerer.

Halvparten av den individuelle belønningen blir utbetalt som lønn første året. Resterende del fordeles over tre år og kan derved ikke disponeres fritt av den enkelte. Samlet variabel godtgjørelse til identifiserte ansatte følger vedtatt modell for resultatbasert belønning og nivået på belønningen ligger godt innenfor forskriftens rammer.

Etterlønsordninger

Etterlønsavtaler for medlemmer av konsernledelsen kan inngås etter nærmere avklaring mellom administrerende direktør og styret. Direktører for PM, BM og

Forretnings- og organisasjonsutvikling er gitt en etterlønn på 6 måneder mot fraskrivelse av oppsigelsesvernet. Administrerende har en tilsvarende avtale om 12 måneder etterlønn, men mulighet for avkortning til 6 måneder etter fylte 59 år gitt visse vilkår.

Pensjon

Konsernet har tre ulike lukkede ytelsespensjoner og to ulike innskuddsbaserte pensjonsordninger grunnet fusjon. Arbeidet med å etablere felles pensjonsordninger er igangsatt og vil sluttføres i løpet av 2018.

Redegjørelse

Styret bekrefter at retningslinjene for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse for 2017 er fulgt.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Personalkostnader		
133.620	175.074	Lønn	257.356	188.929
18.099	20.517	Pensjonskostnader (note 22)	25.883	21.411
32.312	52.394	Sosiale kostnader	66.182	43.231
184.031	247.985	Sum personalkostnader	349.420	253.572
		Ansatte pr. 31.12.		
178	233	Antall årsverk pr 31.12.	345	262
183	241	Antall ansatte pr 31.12.	357	272

For ytterligere informasjon vedrørende nærstående vises til note 36.

For informasjon om egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre og generalforsamlingsmedlemmer av vises til note 38.

Lån og garantier til tjeneste og tillitsmenn:	2017	2016
Lån til ansatte i morbank	569.864	387.943
Lån til ansatte i datterselskaper	133.468	120.981

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2017	Lønn	Naturalytelser	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån*
Rune Fjeldstad**	2.827	35	2.862	5.032	8334
Geir Årstein Hansen	1.509	217	1.726	235	1817
Marianne Sommerro Evensen	1.097	26	1.123	412	3547
Johan Hjerkin (ansatt 08.05.17)	744	80	824	61	-
Stian Thomassen	1.600	114	1.714	83	-
Tonje Stormoen	987	21	1.008	159	2437
Lasse Olsen	1.593	116	1.709	86	1698
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	10.357	609	10.966	6.068	17.833

* Lån til ledende ansatte følger vilkår for ordinære funksjonærlån med rentesats 1,83 % innenfor en ramme på 3,25 kr mill pr 31.12.17. Utover rammen følges ordinære kundevilkår.

** Pensjonskostnad for adm. dir. Rune Fjeldstad består i hovedsak av en engangseffekt knyttet til formell etablering av individuell pensjonsavtale. Se beskrivelse ovenfor. Pensjonsforpliktelsen utgjør kr 8,1 mill pr 31.12.17

Styret 2017

	Honorar	Lån
Øyvind Birkeland, styreleder	321	-
Heine Wang, nestleder	226	-
Gisle Alf Dahn (gikk ut av styret i 4. kv. 2017)	128	-
Eric Sandtrø (valgt inn i styret i 4. kv. 2017)	22	-
Kristin Søia Barkost	165	-
Janne Sølvi Weseth	160	-
Hanne Myhre Gravdal, medlem ansattes repr.	132	2210
Geir Arne Vestre, medlem ansattes repr.	145	1949
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	-	758
Thea Brøvig, 2. varamedlem (BV)	-	-
Angoline Dagny Berge Tobias, 1. varamedlem (NT)	8	-
Bente Klinkenberg, varamedlem	-	2958
Samlet godtgjørelse til styret	1.307	7.875

Representantskap 2017

	Honorar	Lån
Lars Ole Bjørnsrud, leder	57	2.221
Øvrige representanter representantskap/valgkomite	245	22.078
Samlet godtgjørelse til representantskap	302	24.299

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2016	Lønn	Naturallytelser	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån
Rune Fjeldstad	2.588	31	2.619	2.193	2072
Geir Årstein Hansen	1.445	93	1.538	308	2182
Marianne Sommerro Evensen	1.045	28	1.073	377	3312
Beate Steen Kolstø	1.171	29	1.200	88	3145
Stian Thomassen	1.504	98	1.602	80	-
Lasse Olsen	1.340	27	1.367	74	2250
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	9.093	306	9.399	3.120	12.961

Lånevolum til adm.dir. Rune Fjeldstad består av et funksjonærlån med rentesats 1,73 % pr 31.12.16

Styret 2016	Honorar	Lån
Gisle Alf Dahn, leder (fra 01.05.2016)	161	-
Ole Vinje, nestleder (fra 01.05.2016)	162	-
Kristin Søia Barkost	150	-
Janne Sølvi Weseth (fra 01.05.2016)	93	-
Jon Einar Melbye	120	251
Bjørn Solheim	185	-
Hanne Myhre Gravdal, medlem ansattes repr.	120	2233
Ole Petter Skibdalen, medlem ansattes repr. (fra 01.05.2016)	98	-
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	24	879
Gunnar Flåten, ansattes repr. Varamedlem	-	2653
Janne Hvambdal, varamedlem	-	-
Clas Huseby, varamedlem	4	1435
Samlet godtgjørelse til styret	1.117	7.451

* Styremedlem Ole Vinje har besluttende myndighet i firmaet Ejnviv AS.
Firmaet har pr. 31.12.2016 et låneengasjement i banken på kr. 280' til ordinære vilkår.

Generalforsamling 2016	Honorar	Lån
Thor-Morten Jacobsen, leder	65	-
Øvrige representanter representantskap/valgkomite	248	26.294
Samlet godtgjørelse til representantskap	313	26.294

Note 21

Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
60.934	82.586	IT-kostnader	89.765	66.382
14.201	16.970	Markedskostnader	19.995	16.623
6.101	10.668	Ordinære avskrivninger (note 29)	18.934	9.815
-	-	Nedskrivning av goodwill (note 28)	3.273	6.800
3.500	4.700	Formuesskatt	4.700	3.500
26.401	38.581	Bygg-/driftskostnader	34.878	21.245
56.333	69.532	Øvrige driftskostnader	77.799	62.353
167.469	223.036	Sum driftskostnader	249.343	186.718
Godtgjørelse til revisor (tusen kroner)				
851	873	Ordinær revisjon	1.267	1.059
629	13	Andre attestasjonstjenester	83	749
13	71	Skatterådgivning	71	13
403	393	Andre tjenester utenfor revisjon	527	475
1.895	1.351	Sum godtgjørelse til ekstern revisor eks. mva	1.948	2.296

Note 22

Pensjonsforpliktelser

Konsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Bankens pensjonsordninger tilfredstiller kravene i denne loven.

SpareBank 1 BV har 3 kollektive, sikrede pensjonsfor- sikringer i livselskapet DNB Livsforsikring ASA og i Spare- Bank 1 Livsforsikring AS. De 3 ordningene er alle lukket og erstattet av innskuddsbaserte pensjonsordninger.

De sikrede ordningene omfatter 281 personer pr. 31.12.2017. Alderspensjonen fra arbeidsgiver utgjør differansen mellom 70% av pensjonsgrunnlaget og en beregnet alderspensjon fra folketrygden fra fylte 67 år for 2 av ordningene. I hovedordningen fra gamle Sand- svær Sparebank reduseres mellomlegget fra 70 % til 66 % fra fylte 77 år.

Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning i 2010. Regnskapsmes- sig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning, hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Slik Fellesordningen har lagt opp finansieringsstrukturen tilknyttet ny AFP, forventes fakturert premie å øke i årene fremover.

I tillegg har banken pensjonsforpliktelser overfor 5 per- soner pr. 31.12.2017 som finansieres direkte over drift.

Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyt- tes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutningen.

Arbeidsgiveravgiften på usikrede ytelser kostnadsføres løpende. Selskapenes pensjonsforpliktelser er større enn pensjonsmidlene. Denne underfinansieringen er vist i balansen som en avsetning for påløpte kostnader og forpliktelser.

Pr. 31.12.2017 har morbanken i tillegg 2 innskudds- baserte pensjonsordninger som gjelder for hhv tidligere BV (inkludert nyansatte i 2017), samt for tidligere ansatte i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Ordningene som omfatter totalt 117 ansatte, belastes over drift og godt- gjøres med:

Lønn mellom 0 og 7,1 G: 4,8 % / 7,0 %

Lønn mellom 7,1 og 12 G: 8,0 % / 25,1 %

Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser forøvrig.

Pr. 31.12.2017 har datterselskapene innskuddsbasert pensjon, belastet over drift som omfatter 119 ansatte. Disse ordningene varierer i godtgjørelse fra 4,0 % til 7,0 % (mellom 0 og 7,1 G) og 4,0 % til 25,1 % (mellom 7,1 og 12 G).

Arbeidet med samordning av pensjonsordninger i etter- kant av fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg er startet og antas ferdigstilt i løpet av 1. halvår 2018.

Aktuarmessige forutsetninger:

Morbank og Konsern	2017	2016
Økonomiske forutsetninger		
Diskonteringsrente (OMF)	2,40 %	2,60 %
Forventet avkastning på midlene	2,40 %	2,60 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,50 %	2,50 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt (morbank)	5,00 %	5,00 %
Demografiske forutsetninger		
Frivillig avgang under 50 år	0,00 %	0,00 %
Frivillig avgang over 50 år	0,00 %	0,00 %
Gjennomsnittsalder aktive	56,9 år	55,8 år
Benyttet uførhetstabell	IR02/IR73	IR02/IR73
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE/UM	K2013 BE/UM

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
Medlemmer				
225	274	Antall personer som er med i pensjonsordningen	281	232
126	145	- herav aktive	148	129
99	129	- herav pensjonister / ikke aktive	133	103
Netto pensjonsforpliktelse i balansen				
332.111	395.735	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	402.580	339.494
23.365	39.774	Nåverdi andre ytelsesbaserte ordninger	39.774	23.365
(241.521)	(316.788)	Virkelig verdi av pensjonsmidler	(324.202)	(249.238)
21.561	22.989	Periodisert arbeidsgiveravgift/finansskatt	22.909	21.514
135.516	141.710	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	141.061	135.135
Periodens pensjonskostnad				
13.166	14.916	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	15.204	13.455
2.565	2.765	Netto rentekostnader pensjonsforpliktelser	2.758	2.569
(79)	-	Estimatavvik innregnet i perioden	-	(79)
(1.475)	(4.010)	Effekt av planendring	(4.010)	(1.508)
2.213	3.919	Periodisert arbeidsgiveravgift	3.959	2.250
16.390	17.591	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	17.910	16.687
Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen				
64.737	59.417	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	60.739	66.280
63.705	76.066	Estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader pr. 1.1	74.364	62.338
	8.092	Innfusjonert netto pensjonsforpliktelse i balansen pr. 2.1	8.092	
16.390	17.591	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	17.910	16.687
(21.677)	(27.383)	Innbetalt beløp til ytelsesbaserte ordninger	(27.923)	(22.196)
12.361	7.927	Årets estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader	7.879	12.026
135.516	141.710	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	141.061	135.135
Bevegelse brutto pensjonsforpliktelse i balansen (før a.g.a/fin.skatt)				
336.475	355.477	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	362.862	343.831
	70.556	Innfusjonert brutto pensjonsforpliktelse i balansen 2.1	70.556	
12.950	14.898	Årets pensjonsopptjening	15.160	13.213
8.203	10.851	Renter på pensjonsforpliktelse	11.044	8.385
(1.292)	(12.116)	Effekt av planendring	(12.116)	(1.417)
(8.810)	(15.062)	Utbetalte pensjoner (inkl. utbetalt over drift)	(15.271)	(9.025)
7.954	10.906	Aktuarielt tap/(gevinst)	10.121	7.876
355.480	435.510	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12 (før a.g.a/fin.skatt)	442.356	362.863
Bevegelse virkelig verdi pensjonsmidler i balansen				
226.687	241.521	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 1.1	249.238	233.888
-	63.464		63.464	-
15.884	19.105	Innbetalt til fondsbaserte ordninger	19.520	16.283
5.699	8.087	Årets renteinntekter av midlene	8.262	5.851
-	(8.553)	Effekt av planendring	(8.553)	(92)
(6.105)	(11.133)	Utbetalte pensjoner	(11.283)	(6.264)
(644)	4.297	Aktuarielt (tap)/gevinst	3.554	(428)
241.521	316.788	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 31.12	324.202	249.238
	21.782	Forventet innbetaling til ytelsesordningene i 2018 (før a.g.a/fin.skatt)	22.391	

Sensitivitetsanalyse pr. 31.12.2017

Morbank			Konsern	
Økning	Reduksjon	Endring i pensjonsforpliktelse	Økning	Reduksjon
(68.795)	88.847	Diskonteringsrente (1% endring)	(69.892)	90.242
40.681	(33.976)	Forventet fremtidig lønnsutvikling (1% endring)	40.959	(34.232)
56.613	(50.852)	Forventet pensjonsregulering (1% endring)	57.829	(51.834)
19.902	(18.583)	Dødelighetsrate (1 års endring)	20.160	(18.810)

Note 23 Skatt

Morbank				Konsern			
2016	2017	(tusen kroner)		2017	2016		
411.691	628.432	Resultat før skattekostnad		612.430	396.972		
3.500	4.700	Formuesskatt		4.700	3.500		
(12.361)	(7.927)	Ikke resultatført estimatavvik		(7.927)	(12.361)		
(63.961)	(248.852)	+/-permanente forskjeller		(219.712)	(44.477)		
(38.685)	-	+/-endringer ved overtakelse av bygg		-	-		
(12.988)	(22.802)	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon		12.498	(46.618)		
287.196	353.551	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt		401.989	297.016		
71.799	88.388	Herav betalbar skatt 25 %		100.497	74.254		
368	123	Kildeskatt		123	368		
3.500	4.700	Formuesskatt 0,15 %		4.700	3.500		
75.667	93.211	Betalbar skatt i balansen		105.321	78.123		
9.709	-	+/-endringer ved overtakelse av bygg		-	-		
3.247	5.700	+/- endring i utsatt skatt		(7.888)	11.162		
3.090	1.982	Skatt på ikke resultatførte estimatavvik		6.664	3.090		
-	3.894	Skatt på renter Fondsobligasjon o/EK		3.894	-		
(368)	(123)	Kildeskatt		(123)	(368)		
521	524	For (mye)/lite avsatt skatt tidligere år		524	806		
91.866	105.188	Årets skattekostnad inkl. formuesskatt		108.392	92.813		
3.500	4.700	Formuesskatt		4.700	3.500		
88.366	100.488	Årets skattekostnad ekskl. formuesskatt		103.692	89.313		

31.12.2016	Tilført v/fusjon	01.01.2017	31.12.2017	Sammensetning av balanseført og resultatført utsatt skatt/ utsatt skattefordel	31.12.2017	01.01.2017	Tilført v/fusjon	31.12.2016
(3.437)	(7.122)	(10.559)	(11.184)	Midlertidige forskjeller på:	(13.269)	21.271	(7.122)	28.393
2.415	-	2.415	1.932	Driftsmidler	2.344	2.028	-	2.028
12.802	-	12.802	13.276	Gevinst/Tapskonto	13.276	12.802	-	12.802
(135.516)	(8.092)	(143.608)	(141.711)	Verdjusterte fastrenteutlån	(141.062)	(143.228)	(8.092)	(135.136)
(505)	-	(505)	-	Pensjonsforpliktelse	-	(505)	-	(505)
23.927	-	23.927	39.278	Annen Gjeld	39.278	23.927	-	23.927
(38.636)	642	(39.057)	(36.791)	Verdipapirer	(36.791)	(39.057)	642	(38.636)
-	(3.417)	(3.417)	(8.640)	Finansiell Derivater	(13.301)	(5.251)	(3.417)	(1.834)
-	-	-	-	Andre midlertidige forskjeller	(3.812)	(4.185)	-	(4.185)
-	-	-	-	Fremførbart skattemessig underskudd	-	-	-	-
(138.950)	(17.989)	(158.002)	(143.840)	Sum midlertidige forskjeller	(153.337)	(132.198)	(17.989)	(113.146)
(34.737)	-	-	(35.960)	+Utsatt skatt/-Utsatt skattefordel	(38.334)	-	-	(28.286)

2016	2017	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2017	2016
102.923	157.108	25% av resultat før skatt	153.108	99.243
(15.077)	(61.038)	Permanente forskjeller	(53.833)	(10.244)
	3.894	Skatt på renter fondsobligasjon o/EK	3.894	(192)
	524	For (mye)/lite avsatt tidligere år	524	806
88.366	100.488	Skattekostnad på ordinært resultat	103.693	89.613
21,28 %	15,87 %	Skattekostnad i prosent	16,80 %	22,30 %

2016	2017	Skattekostnad på totalresultat	2017	2016
88.366	100.488	Sum skattekostnad resultatregnskap	103.692	89.313
(3.090)	(1.982)	Skatt på estimatavvik pensjoner	(1.982)	(3.090)
85.275	98.505	Sum skattekostnad på totalresultat	101.710	86.223

Note 24

Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi

Generell beskrivelse

Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet

Morbank		II) Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor ¹		Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)		2017	2016
		Stat			
250.000	250.000	- pålydende		250.000	250.000
262.130	261.866	- virkelig verdi		261.866	262.130
		Annen offentlig utsteder			
320.000	327.000	- pålydende		327.000	320.000
322.966	329.879	- virkelig verdi		329.879	322.966
		Finansielle foretak			
2.297.066	2.997.045	- pålydende		2.997.045	2.297.066
2.302.128	3.027.147	- virkelig verdi		3.027.147	2.302.128
		Ikke-finansielle foretak			
188.000	183.000	- pålydende		183.000	188.000
189.765	184.716	- virkelig verdi		184.716	189.765
3.076.989	3.803.608	Sum sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi:		3.803.608	3.076.989
	12.626	Påløpte renter		12.626	
	3.816.234	Sum sertifikater og obligasjoner, inklusiv påløpte renter:		3.816.234	

1. Alle obligasjoner og sertifikater innregnes til virkelig verdi over resultatet.

Sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall

31.12.2017	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	53.466	-	208.400
Annen offentlig utsteder	25.012	65.804	46.511	167.554	24.998
Finansielle foretak	40.057	40.128	1.141.089	1.569.595	236.278
Ikke-finansielle foretak	24.141	45.327	95.106	-	20.142
31.12.2016	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	-	54.650	207.480
Annen offentlig utsteder	144.873	-	98.549	49.612	29.932
Finansielle foretak	25.007	-	486.913	1.541.908	248.300
Ikke-finansielle foretak	30.034	5.000	139.788	14.943	-

Morbank		Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi		Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)		2017	2016
207.480	208.400	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		208.400	207.480
2.869.509	3.595.208	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		3.595.208	2.869.509
-	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		-	-
3.076.989	3.803.608	Sertifikater og obligasjoner, handelsformål		3.803.608	3.076.989

Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Handelsformål				
Inngående balanse 01.01.2017	207.480	2.869.509	-	3.076.989
Tilført ved fusjon med SpareBank 1 NT	-	517.819	-	517.819
Kjøp, salg i 2017	-	193.530	-	193.530
Verdiregulering i 2017				
- verdiregulering over resultatregnskap	920	14.350		15.270
Utgående balanse 31.12.2017	208.400	3.595.208	-	3.803.608

Note 25

Virkelig verdi på finansielle instrumenter

Morbank				Konsern				
2016		2017		(tusen kroner)	2017		2016	
Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi		Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi
Eiendeler								
89.418	89.418	100.501	100.501	Kontanter og fordringer på sentralbanker	100.501	100.501	89.418	89.418
675.714	675.714	1.263.969	1.263.969	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.281.731	1.281.731	695.159	695.159
18.423.994	18.423.994	26.214.594	26.214.594	Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	26.189.529	26.189.529	18.413.297	18.413.297
1.046.317	1.046.317	1.268.367	1.268.367	Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	1.268.367	1.268.367	1.046.317	1.046.317
3.076.989	3.076.989	3.816.234	3.816.234	Sertifikater og obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	3.816.234	3.816.234	3.076.989	3.076.989
112.490	112.490	257.978	257.978	Aksjer, andeler og andre vp. til virkelig verdi over resultat	257.978	257.978	112.490	112.490
616.824	616.824	880.469	880.469	Aksjer, andeler og andre verdipapirer tilgjengelig for salg	880.469	880.469	616.824	616.824
27.366	27.366	42.815	42.815	Derivater	42.815	42.815	27.366	27.366
24.069.112	24.069.112	33.844.927	33.844.927	Sum eiendeler	33.837.624	33.837.624	24.077.860	24.077.860
Forpliktelses								
163.658	163.658	111.984	111.984	Gjeld til kredittinstitusjoner	111.984	111.984	163.658	163.658
14.431.037	14.431.037	20.220.041	20.220.041	Innskudd fra og gjeld til kunder til amortisert kost	20.182.483	20.182.483	14.405.584	14.405.584
554.171	554.171	819.483	819.483	Innskudd fra og gjeld til kunder til virkelig verdi	819.483	819.483	554.171	554.171
3.820.873	3.820.873	5.916.233	5.916.233	Verdipapirgjeld til amortisert kost	5.916.233	5.916.233	3.820.873	3.820.873
1.596.240	1.596.240	1.944.540	1.944.540	Verdipapirgjeld til virkelig verdi	1.944.540	1.944.540	1.596.240	1.596.240
54.388	54.388	54.302	54.302	Derivater	54.302	54.302	54.388	54.388
249.896	249.896	496.686	496.686	Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	496.686	496.686	249.896	249.896
20.870.263	20.870.263	29.563.269	29.563.269	Sum Forpliktelses	29.525.711	29.525.711	20.844.810	20.844.810
Forpliktelses og garantiansvar utenfor balansen								
3.090.500	3.090.500	3.678.500	3.678.500	Forpliktelses (rentebytteavtaler)	3.678.500	3.678.500	3.090.500	3.090.500
870.384	870.384	717.340	717.340	Garantiansvar	717.340	717.340	870.384	870.384
214.430	214.430	242.658	242.658	Pantstillelser	242.658	242.658	214.430	214.430

Finansielle instrumenter innregnet til amortisert kost

Bankens utlån og innlån kan hovedsakelig ikke omsettes i et aktivt marked. Overføringer av blant annet innlån til en annen part vil kreve godkjennelse fra den enkelte kunde. Bankens risikopåslag på utlånene endres kun ved større endringer i markedsforholdene. Slike utlån anses i hovedsak å ha flytende rentebetingelser. Bankens kredittpåslag for disse utlån er ikke endret ved årets slutt. Samme margin ville bli lagt til grunn for nye utlån på balansedagen.

Banken har justert kredittisikopåslaget gjennom 2017 for lån med referansebaserte betingelser som følge av volatiliteten i kredittspreadene gjennom året. Banken har ved årets slutt foretatt en fornyet vurdering av kredittisikoen og vurdert at en reprising av lånene ville blitt foretatt til de samme påslagene. Kundene kan innfri denne type lån til pålydende. Banken vurderer derfor at lån med referansebaserte betingelser innregnet til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi:

Eiendeler som anses å ha virkelig verdi lik bokført verdi

Bokført verdi anses å tilsvare virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser som er likvide eller har kort tid til forfall (mindre enn tre måneder).

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og fondsandeler, statskasseveksler, statsobligasjoner og sertifikater som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata. Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved

bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i et ikke aktivt marked.

- Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig og belager seg minst mulig på bankens egne estimater.
- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av obligasjoner og sertifikater (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av estimert kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve, herunder inkludert en indikert kredittspread på utsteder fra et anerkjent meglerhus eller Reuters/Bloomberg prissettingstjeneste.
- I kategorien inngår blant annet obligasjoner, sertifikater, egenkapitalinstrumenter, egen verdipapirgjeld til virkelig verdi og derivater.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data. Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

- Virkelig verdi av fastrenteinnskudd og –utlån: Banken bruker basisrente/referanserente på lånene og diskonterer med egen swapkurve for beregning av fundingmargin. Banken har ikke «dag 1-gevinst». Ved verdiberegning av etterfølgende tidspunkt leser banken inn kunderente, korrigerer for funding- og kundemargin. Swaprenten på diskonteringsdatoen vil fremkomme. Denne blir så sammenlignet med swaprenten på beregningstidspunktet hensyntatt restløpetiden. Endring av kundemarginen (administrativt påslag, påslag for forventet tap og EK-avkastning) i lånets løpetid, blir ikke vurdert/hensyntatt.
- Egenkapitalinvesteringer blir verdsatt til virkelig verdi etter følgende forhold: 1. Pris ved siste kapitalutvidelse eller siste omsetning mellom uavhengige parter, justert for endring i markedsforholdene siden kapitalutvidelsen/omsetningen. 2. Virkelig verdi basert på forventede framtidige kontantstrømmer for investeringen.
- På de resterende finansielle instrumentene blir virkelig verdi fastsatt på grunnlag av verdianslag innhentet fra eksterne parter. For de unoterte aksjer hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi.
- I kategorien inngår blant annet egenkapitalinstrumenter, bankens egne fastrenteutlån og fastrenteinnskudd.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2017

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.268.367	1.268.367
- Obligasjoner og sertifikater	208.400	3.595.208	-	3.803.608
- Egenkapitalinstrumenter	257.978	-	-	257.978
- Derivater	-	42.815	-	42.815
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	19.395	-	861.074	880.469
Sum eiendeler	485.773	3.638.023	2.129.441	6.253.237

Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	819.483	819.483
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.944.540	-	1.944.540
- Derivater	-	54.302	-	54.302
Sum forpliktelser	-	1.998.842	819.483	2.818.325

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2016

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.046.317	1.046.317
- Obligasjoner og sertifikater	207.480	2.869.509	-	3.076.989
- Egenkapitalinstrumenter	77.555	-	34.935	112.490
- Derivater	-	27.366	-	27.366
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	25.660	591.164	616.824
Sum eiendeler	285.035	2.922.535	1.672.416	4.879.986

Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	554.172	554.172
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.596.240	-	1.596.240
- Derivater	-	54.388	-	54.388
Sum forpliktelser	-	1.650.628	554.172	2.204.800

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2017

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2017	1.046.317	34.935	591.164	554.172
Tilført ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	447.872	34.571	200.774	74.744
Tilgang	87.470	444	70.464	814.081
Avgang/omklassifisering	(311.457)	(66.765)	(11.566)	(622.455)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	(1.835)	(3.185)	10.238	(1.059)
Utgående balanse 31.12.2017	1.268.367	-	861.074	819.483

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2016

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2016	1.241.878	12.192	543.091	232.628
Tilgang	92.889	30.994	52.731	561.424
Avgang	(268.528)	(8.251)	-	(239.880)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	(19.922)	-	(4.658)	-
Utgående balanse 31.12.2016	1.046.317	34.935	591.164	554.172

Note 26

Finansielle derivater

Finansielle derivater

Generell beskrivelse:

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld, samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens likviditetsportefølje og bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet

defineres som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS standard IAS 39.

Virkelig verdisikring

Netto tap knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var 19,5 mill i 2017 mot netto tap på 44,8 mill i 2016. Netto gevinst på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 26,2 mill i 2017 mot netto gevinst på 45,4 mill i 2016.

Bankens styre har fastsatt rammer for maksimal risiko på bankens posisjoner for bankens balanse. Det er etablert rutiner som sørger for at de fastsatte posisjoner holdes.

Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene.

Konsern

Sikring av kunderelaterte eiendeler Til virkelig verdi over resultatet	2017			2016		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser		Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser	
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap	1.515.000	442	48.844	1.260.000	-	54.388
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.515.000	442	48.844	1.260.000	-	54.388
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.515.000	442	48.844	1.260.000	-	54.388

Sikring av innlån

Til virkelig verdi over resultatet

	2017			2016		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser		Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser	
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap (dekker også cross currency)	2.163.500	39.451	5.459	1.830.500	27.366	-
Sum ikke-standardiserte kontrakter	2.163.500	39.451	5.459	1.830.500	27.366	-
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	2.163.500	39.451	5.459	1.830.500	27.366	-
Totalt renteinstrumenter	3.678.500	39.893	54.303	3.090.500	27.366	54.388

Finansielle derivater til virkelig verdi	2017		2016	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-	-	-	-
Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	39.893	54.303	27.366	54.388
Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-	-	-	-
Finansielle derivater til virkelig verdi	39.893	54.303	27.366	54.388

Note 27

Aksjer, andeler, obligasjoner og andre egenkapitalinteresser

Generell beskrivelse

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller

eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming, jfr. IAS 39.46. Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet.

Morbank		Aksjer og andeler	Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
112.490	257.977	Kortsiktige plasseringer	257.977	112.490
112.490	257.977	- til virkelig verdi over resultatet	257.977	112.490
-	-	- tilgjengelig for salg	-	-
616.824	880.469	Langsiktige plasseringer	880.469	616.824
-	-	- til virkelig verdi over resultatet	-	-
616.824	880.469	- tilgjengelig for salg	880.469	616.824
729.314	1.138.447	Sum aksjer og andeler	1.138.447	729.314

Morbank/Konsern

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2017	Markedsverdi/ bokf. verdi 2016
Kortsiktige plasseringer		
Børsnoterte Egenkapitalbevis	97.447	8.681
Børsnoterte aksjer	13.162	6.542
Unoterte aksjer/Egenkapitalbevis	-	34.935
Aksjefond	38.559	26.796
Kombinasjonsfond	8.952	-
Obligasjonsfond	99.857	35.536
Til virkelig verdi over resultat morbank/konsern	257.977	112.490

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2017	Markedsverdi/ bokf. verdi 2016
Langsiktige plasseringer		
Unoterte aksjer/andeler innenfor SpareBank 1 Alliansen	831.073	587.738
Unoterte aksjer tilgjengelig for salg	38.605	25.660
Diverse andre unoterte aksjer	10.791	3.426
Sum tilgjengelig for salg	880.469	616.824

Morbank		Aksjer og andeler til virkelig verdi	Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
77.555	257.977	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	257.977	77.555
-	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	-	-
34.935	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-	34.935
112.490	257.977	Aksjer, andeler kortsiktig plassering	257.977	112.490
-	19.395	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	19.395	-
25.660	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	-	25.660
591.164	861.074	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	861.074	591.164
616.824	880.469	Aksjer, andeler langsiktig plassering	880.469	616.824

Aksjer og andeler til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Kortsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2017	77.555	-	34.935	112.490
Tilført ved fusjon med SpareBank 1 NT	129.658	-	34.909	164.567
Kjøp, salg i 2017	23.829	-	(67.080)	(43.251)
Verdiregulering i 2017				
- verdiregulering over resultatregnskap	26.935	-	(2.764)	24.171
- verdiregulering over øvrige resultatposter	-	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2017	257.977	-	-	257.977
Langsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2017	13.243	-	603.581	616.824
Tilført ved fusjon med SpareBank 1 NT	4.126	-	197.582	201.708
Kjøp, salg i 2017	-	-	44.033	44.033
Verdiregulering i 2017				
- verdiregulering over resultatregnskap	-	-	12.673	12.673
- verdiregulering over øvrige resultatposter	2.026	-	3.205	5.231
Utgående balanse 31.12.2017	19.395	-	861.074	880.469

Note 28 Goodwill

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Goodwill		
38.461	-	Anskaffelseskost pr 1.1	29.554	68.015
-	-	IB fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	6.958	-
-	-	Tilgang	(89.527)	-
(38.461)	-	Avgang	89.527	(38.461)
-	-	Anskaffelseskost pr 31.12	36.512	29.554
38.461	-	Akkumulerte nedskrivninger 1.1	8.585	38.461
-	-	Årets nedskrivninger	3.273	8.585
(38.461)	-	Avgang	-	(38.461)
-	-	Akkumulerte nedskrivninger 31.12	11.858	8.585
-	-	Balansført goodwill pr. 31.12	24.654	20.969

Beløpene fremkommer som differanse mellom identifiserbare eiendeler inklusive merverdi i det oppkjøpte selskap og kostpris for det oppkjøpte selskap. Goodwillpostens elementer relaterer seg til fremtidig inntjening i selskapet og underbygges av nåverdberegninger av fremtidig forventet inntjening som dokumenterer en fremtidig økonomisk fordel ved kjøp av selskapet.

2016	2017	Balansført verdi består av;	2017	2016
-	-	Fusjon mellom Eiendomsmegler 1 Vestfold og Eiendomsmegler 1 Buskerud i 2009	2.548	2.548
-	-	EM1 NæringsMegling AS - datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2012. Salg av 50 % i 2016	-	3.273
-	-	Oppkjøp regnskapsbyråer - datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2013	15.148	15.148
-	-	Z Eiendom AS - fra fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg i 2017	6.958	-
-	-	Balansført verdi 31.12.	24.654	20.969

2016	2017	Årets nedskrivninger:	2017	2016
-	-	EM1 NæringsMegling 1 AS - salg av 50 % av aksjene til SpareBanken Telemark	-	1.785
-	-	EM1 NæringsMegling 1 AS - resterende goodwill i 50 % av selskapet	3.273	-
-	-	Goodwill i SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	-	6.800
-	-	Årets nedskrivninger	3.273	8.585

Goodwill postens elementer verdivurderes årlig og nedskrives dersom det etter en konkret vurdering er grunnlag for det.

Note 29

Varige driftsmidler – eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern				
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2017 (tusen kroner)		Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
7.688	21.987	29.675	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr.31.12.16		78.134	30.630	108.764
86.739	15.298	102.037	Anskaffelseskost v/fusjon		87.228	16.082	103.310
94.427	37.285	131.712	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr.1.1.17		165.362	46.712	212.074
	7.006	7.006	Tilgang		9.126	7.006	16.132
(1.657)	(5.816)	(7.473)	Avgang		(1.657)	(5.816)	(7.473)
92.770	38.475	131.245	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.17		172.831	47.902	220.733
(2.672)	(11.536)	(14.208)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.16		(2.902)	(18.401)	(21.303)
(32.632)	(6.718)	(39.350)	Akkumulert avskrivning v/fusjon		(32.632)	(6.718)	(39.350)
(35.304)	(18.254)	(53.558)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.17		(35.534)	(25.119)	(60.653)
(3.121)	(7.546)	(10.667)	Årets avskrivning		(6.730)	(8.223)	(14.953)
1.793	4.705	6.498	Avskrivning knyttet til utgatte eiendeler		1.793	4.705	6.498
(36.632)	(21.095)	(57.727)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.17		(40.471)	(28.637)	(69.108)
56.138	17.380	73.518	Balansført verdi pr. 31.12.17		132.360	19.265	151.625

Morbank			Konsern				
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2016 (tusen kroner)		Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
121.932	23.745	145.677	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 1.1.16		123.805	30.723	154.528
551	2.221	2.772	Tilgang		69.124	3.910	73.034
(114.795)	(3.979)	(118.774)	Avgang		(114.795)	(4.003)	(118.798)
7.688	21.987	29.675	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.16		78.134	30.630	108.764
(45.364)	(11.134)	(56.498)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.16		(46.964)	(21.355)	(68.319)
(1.773)	(4.327)	(6.100)	Årets avskrivning		(3.411)	(6.404)	(9.815)
44.465	3.925	48.390	Avskrivning knyttet til utgatte eiendeler		47.473	5.411	52.884
(2.672)	(11.536)	(14.208)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.16		(2.902)	(18.401)	(21.303)
5.016	10.451	15.467	Balansført verdi pr. 31.12.16		75.232	12.229	87.461

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk:

Bruttoverdien av anleggsmidler som fullt ut er avskrevet, beregnes å være utrangert. Utrangerte anleggsmidler vurderes til ikke lenger å være i bruk.

Utnyttingsgrad egne bygg:

Egne bygg er balansført med 56,1 mill i morbank og 132,3 mill. i konsern. Dette utgjør et totalareal på 12.666 kvadratmeter og 100 % av bygningsmassen er utnyttet.

Omvurderinger:

Banken foretar ikke løpende omvurderinger av anleggsmidler.

Forpliktelser:

Banken har pr. 31.12.2017 ingen bindende avtaler om anskaffelse av nye anleggsmidler.

Note 30 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
6.718	14.958	Kundefordringer og forskuddsbetalinger	32.080	11.540
65.470	5.513	Opptjente ikke mottatte inntekter	3.227	62.510
4.583	19.895	Andre forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	22.677	6.559
25.020	3.438	Avsetnings- og interne konti	3.443	25.131
649	-	Overtatte eiendommer	-	649
27.366	39.893	Finansielle Derivater	39.893	27.366
129.806	83.697	Sum andre eiendeler	101.320	133.755

Note 31 Innskudd fra kunder

Morbank				Konsern				
2016		2017		2017		2016		
Andel	Innskudd	Andel	Innskudd	Andel	Innskudd	Innskudd	Andel	
89,0 %	13.335.897	83,5 %	17.559.699	17.522.142	83,4 %	13.310.445	89,0 %	
11,0 %	1.649.310	16,5 %	3.479.824	3.479.824	16,6 %	1.649.310	11,0 %	
100,0 %	14.985.208	100,0 %	21.039.523	Sum innskudd fra kunder	21.001.966	100,00 %	14.959.755	
				Innskudd fordelt på sektor og næring				
61,8 %	9.266.380	58,4 %	12.278.048	Lønntakere o.l.	12.278.048	58,5 %	9.266.380	
1,1 %	160.520	0,8 %	163.346	Jordbruk/skogbruk	163.346	0,8 %	160.520	
1,3 %	198.320	0,9 %	196.224	Produksjon (industri)	196.224	0,9 %	198.320	
2,8 %	418.046	2,6 %	538.476	Bygg og anlegg	538.476	2,6 %	418.046	
3,4 %	505.760	3,3 %	698.895	Varehandel/hotell og restaurant	698.895	3,3 %	505.760	
11,8 %	1.772.674	11,9 %	2.502.831	Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting o.l.	2.465.274	11,7 %	1.747.221	
5,1 %	769.932	6,7 %	1.404.558	Transport og tjenesteytende næringer	1.404.558	6,7 %	769.932	
8,2 %	1.235.608	11,6 %	2.442.712	Offentlig forvaltning	2.442.712	11,6 %	1.235.608	
4,4 %	657.968	3,9 %	814.433	Utlandet og andre	814.433	3,9 %	657.968	
100,0 %	14.985.208	100,0 %	21.039.523	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	21.001.966	100,0 %	14.959.755	
				Innskudd fordelt på geografiske områder				
52,8 %	7.906.280	62,4 %	13.132.107	Vestfold	13.094.550	62,3 %	7.880.827	
38,0 %	5.696.718	27,9 %	5.877.422	Buskerud	5.877.422	28,0 %	5.696.718	
9,2 %	1.377.950	8,3 %	1.737.551	Norge forøvrig	1.737.551	8,3 %	1.377.950	
0,0 %	4.260	1,4 %	292.443	Utlandet	292.443	1,4 %	4.260	
100,0 %	14.985.208	100,0 %	21.039.523	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	21.001.966	100,0 %	14.959.755	

Note 32

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern				
2016		2017			2017		2016	
Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	(tusen kroner)	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
-	-	-	-	Sertifikatgjeld	-	-	-	-
5.417.114	1,83 %	7.860.773	1,86 %	Obligasjonsgjeld	7.860.773	1,86 %	5.417.114	1,83 %
5.417.114		7.860.773		Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	7.860.773		5.417.114	
				Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt				
874.681	16 %		0 %	2017	-	0 %	874.681	16 %
1.275.844	24 %	961.496	12 %	2018	961.496	12 %	1.275.844	24 %
1.516.789	28 %	1.824.895	23 %	2019	1.824.895	23 %	1.516.789	28 %
644.938	12 %	1.457.756	19 %	2020	1.457.756	19 %	644.938	12 %
992.478	18 %	1.496.096	19 %	2021	1.496.096	19 %	992.478	18 %
-	0 %	1.299.418	17 %	2022	1.299.418	17 %	-	0 %
112.383	2 %	582.841	7 %	2024	582.841	7 %	112.383	2 %
-	0 %	197.389	3 %	2027	197.389	3 %	-	0 %
-	0 %	40.882	1 %	Påløpte renter	40.882	1 %	-	0 %
5.417.114		7.860.773		Obligasjonsgjeld og andre langsiktige låneopptak	7.860.773		5.417.114	
				Gjeld fordelt på vesentlige valutaer				
5.417.114		7.860.773		NOK	7.860.773		5.417.114	
				Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi				
-		-		Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-		-	
1.596.240		1.944.540		Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	1.944.540		1.596.240	
-		-		Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-		-	
1.596.240		1.944.540		Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi	1.944.540		1.596.240	

Note 33

Annen gjeld og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Annen gjeld og forpliktelser		
135.516	141.711	Pensjonsforpliktelser (note 22)	141.644	135.308
5.601	5.144	Avsetning Tap på garantier (note 11)	5.144	5.601
14.321	14.656	Leverandørgjeld	16.507	17.929
37.765	66.861	Annen gjeld	72.739	42.405
83.519	47.051	Tidsavgrensninger	50.825	85.511
12.276	15.840	Feriepenger	25.267	18.099
4.807	8.299	Arbeidsgiveravgift	12.156	7.035
54.388	54.302	Finansielle derivater (note 26)	54.302	54.388
348.194	353.864	Sum annen gjeld og forpliktelser	378.584	366.275
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
12.598	18.740	Lånegarantier	18.740	12.598
389.454	302.802	Betalingsgarantier	302.802	389.454
396.757	377.515	Kontraktsgarantier	377.515	396.757
71.575	17.476	Annet garantiansvar	17.476	71.575
870.384	716.533	Sum stilte garantier	716.533	870.384
		Andre forpliktelser		
1.366.265	1.639.972	Ubenyttede kreditter	1.639.972	1.366.265
2.584.843	2.710.369	Totale forpliktelser	2.735.089	2.602.924
		Pantstillelse		
214.430	242.658	Verdipapirer	242.658	214.430

Note 34

Ansvarlig lånekapital

Morbank			Konsern	
2016	2017	(tusen kroner)	2017	2016
		Tidsbegrenset:		
150.000	-	2022 3 mnd Nibor + 3,10 (call opsjon 2017)	-	150.000
100.000	100.000	2023 3 mnd Nibor + 2,45 (call opsjon 2018)	100.000	100.000
-	100.000	2023 3 mnd Nibor + 2,25 (call opsjon 2018)	100.000	-
-	250.000	2027 3 mnd Nibor + 1,50 (call opsjon 2022)	250.000	-
(104)	(10)	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	(10)	(104)
-	1.317	Påløpte renter	1.317	-
249.896	451.307	Sum ansvarlig lån, tidsbegrenset	451.307	249.896
-	40.000	2099, rente 8,25 % (call opsjon 2020)	40.000	-
-	2.586	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	2.586	-
-	2.794	Påløpte renter	2.794	-
-	45.379	Sum ansvarlig kapital, evigvarende	45.379	249.896
249.896	496.686	Total ansvarlig kapital	496.686	249.896
		Gjennomsnittlig rente NOK		
4,01 %	2,63 %	Gjennomsnitt rente tidsbegrenset	2,63 %	4,01 %
	8,25 %	Gjennomsnitt rente evigvarende	8,25 %	

Note 35

Eierinteresser i konsernselskaper, felleskontrollert virksomhet (FKV) og tilknyttede selskaper (TS)

Datterselskaper	Type	Anskaffet	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
EiendomsMegler 1 BV AS	Datter	Jan. 2000	Sandefjord	100 %	100 %
Imingen Holding AS	Datter	Nov. 2006	Kongsberg	100 %	100 %
- Imingen Sandefjord AS****	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Kongsberg AS****	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Horten AS****	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
Larvik Marina AS***	Datter	Jan. 2017	Nøtterøy	100 %	100 %
SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Sep. 2012	Drammen	100 %	100 %
Z Eiendom AS***	Datter	Jan. 2017	Nøtterøy	60 %	60 %

FKV og TS	Type	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
Samarbeidende Sparebanker AS*	FKV	Oslo	15,57 %	10,00 %
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS**	FKV	Oslo	19,28 %	19,28 %
EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS	FKV	Sandefjord	50,00 %	50,00 %

	Morbank		Konsern		
	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS
Investeringer i FKV og TS					
Balanseført verdi 01.01	2.481	51.025	89.725	119.427	2.433
Fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	28.761	253.875	28.761	253.875	-
Egenkapitaljust./kap.forhøyelse	10.508	44.762	10.161	42.163	(163)
Eliminert mottatt utbytte 2017	-	-	(22.021)	(70.866)	-
Res.andel 2017	-	-	11.343	55.766	(970)
Balanseført verdi 31.12	41.751	349.663	117.970	400.365	1.300

* Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) er eiet i fellesskap av 10 deltagende sparebanker. Det vises for øvrig til kapittel 1 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliance-samarbeidet.

** Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS er eiet i fellesskap av de 10 deltagende sparebankene i SamSpar, samt SpareBank 1 SR-Bank ASA. Det vises for øvrig til kapittel 1 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliance-samarbeidet.

*** Larvik Marina AS og Z Eiendom AS kom inn via fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg i januar 2017. De resterende 40 % i Z Eiendom AS eies av enkelte ansatte i selskapet.

**** Imingen Sandefjord AS, Imingen Kongsberg AS og Imingen Horten AS selges 1. halvår 2018.

Note 36

Nærstående parter

Lån til datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter (DS, TS og FKV) er gitt til ordinære kundevilkår. Lån til andre nærstående parter følger bankens øvrige kundevilkår.

Alle tall er morbank.

	Datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	
Lån (tusen kroner)	2017	2016
Lån utestående pr. 1.1.	47.313	72.115
Netto lån i perioden	(6.028)	(24.802)
Utestående lån per 31.12.	41.285	47.313
Renteinntekter	1.840	2.349
Tap ved utlån	3.975	-
Innskudd (tusen kroner)	2017	2016
Innskudd per 1.1.	33.984	21.898
Netto lån i perioden	(1.212)	12.086
Innskudd per 31.12.	32.772	33.984
Rentekostnader	119	122
Utstedte garantier	-	-

Note 37

Resultat pr. egenkapitalbevis og beregning av egenkapitalbevisbrøk

Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet som er tilordnet selskapets Egenkapitalbevisiere (fratrasket eventuelle egne Egenkapitalbevis) med et veid gjennomsnitt av antall Egenkapitalbevis gjennom året.

Resultat pr. egenkapitalbevis ¹

(tusen kroner)	31.12.2017	31.12.2016
Korrigert årsresultat		
Årsresultat i henhold til årsregnskapet	527.943	323.325
- korrigert for negativ goodwill	(88.568)	-
- korrigert for renter på fondsobligasjon ført direkte mot EK	(11.682)	(8.663)
- korrigert for inntektsføring via resultat - overført til/fra FUG	82	(82)
Korrigert årsresultat	427.775	314.580
Egenkapitaleiernes andel 59,45 % av korrigert resultat	254.324	79.935
Årsresultat som er tilordnet selskapets Egenkapitalbevisiere	254.324	79.935
Antall utstedte Egenkapitalbevis	63.101	21.425
Resultat pr Egenkapitalbevis	4,03	3,73
Pari verdi	15,00	15,00

1. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Beregning av egenkapitalbevisbrøk ²

	01.01.2017	01.01.2016
Korrigert ansvarlig kapital		
Ansvarlig kapital i henhold til regnskapet	4.037.997	3.043.610
+ fond pensjonsregulering IAS 19	-	-
- fond for urealiserte gevinster (FUG)	(11.557)	(35.963)
- fondsobligasjoner	(350.000)	(299.525)
- ansvarlig lånekapital	-	(249.792)
- avsatt utbytte som er klassifisert som egenkapital	(49.618)	(17.354)
Sum korrigert ansvarlig kapital	3.626.822	2.440.976
Egenkapitalbevisbrøk		
Egenkapitalbeviskapital	946.480	321.336
Overkursfond	1.027.616	210.455
Utjevningsfond	182.150	88.516
Sum Egenkapitalbevisiere	2.156.246	620.307
Egenkapitalbevisbrøk	59,45 %	25,41 %

2. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Foreslått utbytte for 2017

(tusen kroner)	31.12.2017
Foreslått utbytte før offentliggjøring, ikke innregnet som fordeling til eierene i perioden	151.443
Foreslått utbytte pr. egenkapitalbevis	kr 2,40

Note 38

Egenkapitalbevisere og spredning av egenkapitalbevis

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 BV har mål om å oppnå resultater som gir god avkastning på bankens egenkapital. Dette skal sikre eierne en langsiktig, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken legger til grunn at minimum 50 % av egenkapitalbevisernes andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte.

Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken:

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Eksterne rammevilkår
- Langsiktig mål om stabil eierbrøk

Egenkapitalbevisere

Det var 4.179 egenkapitalbevisere pr 31.12.2017 og de 20 største var:

	Antall	%
1. SpareBank 1 Stiftelsen BV	18.642.787	29,54 %
2. Sparbankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg	13.925.503	22,07 %
3. Pareto AS	1.350.368	2,14 %
4. Verdipapirfondet Eika	1.172.748	1,86 %
5. Bergen Kommunale Pensjonskasse	850.000	1,35 %
6. Melesio Capital NYE AS	713.018	1,13 %
7. DNB Bank ASA	690.000	1,09 %
8. Wenaasgruppen AS	610.000	0,97 %
9. Catilina Invest AS	546.125	0,87 %
10. JAG Holding AS	505.606	0,80 %
11. Landkreditt Utbytte	500.000	0,79 %
12. Bess Jahres Stiftelse	417.312	0,66 %
13. Espedal & Co AS	404.073	0,64 %
14. Salt Value AS	390.881	0,62 %
15. Foretakskonsulenter AS	383.230	0,61 %
16. Apollo Asset Ltd	370.000	0,59 %
17. Sole Active As	361.341	0,57 %
18. Sanden AS	355.000	0,56 %
19. MP Pensjon PK	350.580	0,56 %
20. Haugaland Kraft Pensjonskasse	337.000	0,53 %
Sum 20 største egenkapitalbevisere	42.875.572	67,95 %
Øvrige egenkapitalbevisere	20.225.781	32,05 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr 15)	63.101.353	100,00 %

Bankens egenbeholdning utgjør 828

Egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre- og representantskapsmedlemmer

Styret:

Øyvind Birkeland	2.000
Geir Vestre	2.375
Hanne Myhre Gravdal	1.000

Representantskapet:

Ole Vinje	5.555
Bjørn Hellevammen	19.004
Iver A Juel	267.215
Petter Bjertnæs (Pebje Holding AS)	176.752
Grete Evensen Øvrum (GEØ AS)	25.000
Torben Hedegart	21.750
Bjørn Hoffstad	9.613
Vigdis Askjem	6.176
Åsmund Skår	1.000
Kjell E. Nilsen	949
Thor Strand	499

Ledende ansatte:

Rune Fjeldstad	51.055
Geir Å. Hansen	7.445
Marianne S. Evensen	5.555
Tonje Stormoen	7.601
Lasse Olsen	15.344
Stian Thomassen	1.259
Johan Hjerkin	6.000

Note 39

Virksomhetssammenlutning etter balansedagen

SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ble fusjonert 2. januar 2017. SpareBank 1 BV er overtakende bank i fusjonen. Fusjonen er behandlet etter oppkjøpsmetoden i samsvar med IFRS 3. Banken har sitt hovedkontor i Tønsberg.

21. juni 2016 vedtok styrene i bankene en intensjonsavtale om sammenslåing. Den 22. september ble fusjonsplanen vedtatt av styrene i bankene og fusjonsplanen ble endelig vedtatt i bankenes generalforsamling den 26. oktober 2016. Den 20. desember 2016 besluttet styrene i de to bankene gjennomføring av fusjonen pr. 2. januar 2017 etter at det var gitt tillatelse til dette av Finanstilsynet og Finansdepartementet.

I den endelige fusjonsplanen ble bytteforholdet satt til 80 % til SpareBank 1 BV og 20 % til SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Vederlaget for overtagelse av virksomheten i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ble ytet i form av nye egenkapitalbevis i den fusjonerte banken. Disse ble utstedt til eiere av egenkapitalbevis i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg (5.108.005) og til

Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg (15.925.503) som ble etablert i forbindelse med gjennomføring av fusjonen.

Virkelig verdi av de 21.033.508 egenkapitalbevisene som er utstedt som vederlag til egenkapitalbevisene i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg og den nyetablerte stiftelsen Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg, utgjør kr 27,50 som tilsvarer siste omsetningskurs pr 31. desember 2016. Differansen mellom virkelig verdi av vederlaget til egenkapitalbevisene i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg før fusjonen og deres andel av netto eiendeler i henhold til oppkjøpsanalysen, utgjør en negativ goodwill («badwill») som ble innregnet i resultatet på gjennomføringstidspunktet i samsvar med IFRS 3.

I tabellen nedfor vises vederlaget, virkelig verdi av eiendeler og gjeld fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg, samt beregning av negativ goodwill på gjennomføringstidspunktet. Oppkjøpsanalysen er endelig.

Vederlag	Antall	Kurs (NOK)	Vederlag (TNOK)
Egenkapitalinstrumenter – SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	5.108.005	27,50	140.470
Egenkapitalinstrumenter – Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg	15.925.503	27,50	437.951
Sum vederlag	-	-	578.421

Virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser	Morbank	Konsern
Kontanter og fordringer på sentralbanker	71.025	71.025
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	224.815	224.815
Brutto utlån til kunder	5.976.936	5.976.936
Individuelle nedskrivninger	(19.919)	(19.919)
Nedskrivning på grupper av utlån	(26.162)	(26.162)
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papirer	547.792	547.090
Finansielle derivater	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	368.909	368.909
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	290.037	282.636
Utsatt skattefordel	4.179	4.183
Immaterielle eiendeler	-	6.958
Eiendom, anlegg og utstyr	61.823	61.900
Andre eiendeler	31.619	37.262
Gjeld til kredittinstitusjoner	(100.323)	(100.323)
Innskudd fra og gjeld til kunder	(5.027.648)	(5.026.534)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	(1.226.054)	(1.226.054)
Finansielle derivater	-	-
Annen gjeld og forpliktelser	(37.568)	(43.261)
Ansvarlig lånekapital	(146.343)	(146.343)
Netto eiendeler	993.118	993.118
Fondsobligasjon	(50.000)	(50.000)
Justert netto eiendeler til fordeling på egenkapitalbevisiere og samfunnskapital	943.118	943.118
SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsbergs grunnfonds andel av netto eiendeler (eierbrøk 75,71 %)	714.035	714.035
Eierandelskapitalen sin andel av identifiserbare netto eiendeler (eierbrøk 24,29 %)	229.083	229.083
Vederlag til tidligere egenkapitalbevisiere i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	140.470	140.470
Beregnet Goodwill	(88.568)	(88.568)

Beregnet negativ goodwill er tilordnet Utjevningsfondet med 65.664 og Sparebankens fond med 22.904.

Som følge av at vederlaget til egenkapitalbevisierne er lavere enn verdijustert eierandelskapital, fremkommer det en negativ goodwill som ble inntektsført på gjennomføringstidspunktet. Fordeling av mer-/mindreverdi er endelig.

Note 40

Implementering IFRS 9

IFRS 9

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstatter dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning og sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 01.01.18 og er godkjent av EU. I 2015 satt SpareBank1 -alliansen sammen et tverrfaglig implementeringsteam med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som vil forberede gjennomføring og implementering av IFRS 9. Prosjektet har hatt en styringsgruppe, og følgende undergrupper.

1. Modeller og metodikk
Utvikling av beregningsløsning og modeller for å etablere forventningsrette fremadskuede estimer for forventet tap.
2. Strategi, organisering og prosesser
Definere opp hvordan organiseringen av det løpende arbeidet med regnskapsføring etter IFRS 9 skal organiseres mellom de samarbeidende bankene.
3. Regnskap og rapportering
Konkretisere selve regnskapsføringen og noter inkl. prinsippnote og notemaler.
4. Klassifisering og måling
Kartlegge gruppens finansielle instrumenter og klassifisere instrumenter i ulike kategorier.

Overgangsregler

IFRS 9 anvendes retrospektivt. Reglene i IAS 39 for sikringsbokføring viderføres. Retrospektiv anvendelse innebærer at SpareBank 1 BV utarbeider åpningsbalansen 01.01.18 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Det betyr ikke at sammenligningstallene for 2017 må omarbeides etter de nye prinsippene, og standarden sier at de heller ikke har lov til å omarbeide sammenligningstallene med mindre dette kan gjøres uten bruk av etterpåklokskap. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 føres mot egenkapitalen.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. For finansielle eiendeler skiller det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på

gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal måles til amortisert kost. Det meste av konsernets utlån er klassifisert i denne klassen.

Instrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Konsernets boliglån som skal selges til SpareBank 1 Boligkreditt ligger i denne klassen.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Konsernets fastrenteutlån ligger i denne kategorien.

Instrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell både for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktsfestede kontantstrømmer. Konsernets portefølje av sertifikater og obligasjoner ligger i denne klassen.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater i konsernet måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Alle aksjer i konsernet er enten klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, eller behandles etter egenkapitalmetoden.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. En endring fra IAS 39 er at for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittisiko innregnes i OCI, og ikke i det ordinære resultatet som i dag, med mindre innregningen i OCI skaper eller forsterker et regnskapsmessig misforhold. Konsernet har klassifisert all gjeld og kundeinnskudd til amortisert kost.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

Tapsnedskrivning utlån

Etter dagens regler skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring, skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt

kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelige fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført beløp resultatføres.

Innføringen av IFRS 9 har resultert i følgende prinsippendringer og effekter

Det følger i det videre en beskrivelse av de ulike finansielle instrumentene og hvordan de er klassifisert etter IAS 39 og IFRS 9 med tilhørende beskrivelse av hvilke vurderinger om er lagt til grunn i klassifiseringen.

Instrument/post

Eiendeler	Beskrivelse	IAS 39*	IFRS 9*
P.t lån (lån til såkalt «for tiden» rente, som kan endres av banken innenfor offentlig regulerte frister)	P.t. vilkår er normale vilkår i Norge for utlån til bolig med flytende rente og til deler av bedriftsmarkedet, og vilkårene er normalt standardiserte og gjelder likt for alle utlån av denne typen. Låntagers rett til tidlig innløsning og konkurransen mellom banker gjør at lånenes kontantstrømmer i liten grad vil kunne avvike fra hva som er definert som betaling av renter og hovedstol på gitte datoer i IFRS 9. Bankens vurdering er derfor at disse utlånenes betingelser er konsistent med måling til amortisert kost.	AC	AC
Lån som skal selges til boligkredittforetak	SpareBank 1 BV overfører utvalgte utlån som kvalifiserer for overføring til boligkredittselskapene. Disse lånene holdes derfor for salg.	AC	FVP&L
Fastrenteutlån til kunder	I henhold til IFRS 9.B4.1.12(b) er betaling av en rimelig tilleggskompensasjon for tidlig innløsning av et finansielt instrument konsistent med at et instruments kontantstrømmer bare er betaling av rente og hovedstol. Underkurs er ikke en tilleggskompensasjon for tidlig innløsning, men et fradrag i kontantstrømmene som ellers skulle ha vært betalt. Som del av et instruments kontraktmessige vilkår vil derfor muligheten for betaling av underkurs medføre at instrumentet skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.	FVP&L (FVO)	FVP&L (FVO)
Aksjer, ikke trading	Tilgjengelig for salg-kategorien som eksisterer i IAS 39 blir ikke videreført i IFRS 9.	FVOCI (TFS)	FVP&L
Likviditetsportefølje	Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer er i all hovedsak holdt som likviditetsreserver. Formålet med likviditetsreservene er i mange tilfeller å stille sikkerhet for ordinære lån i Norges Bank. Det er varierende grad av omsetning i konsernets likviditetsportefølje. Formålet med porteføljen er i mange tilfeller å stille sikkerhet for ordinære lån i Norges Bank. At porteføljen er en likviditetsportefølje medfører derfor ikke nødvendigvis at konsernet har intensjon om å selge instrumentene som inngår i porteføljen, da likviditet sikres gjennom sikkerhetsstillelse og lån i Norges Bank i stedet for salg av instrumenter som inngår i porteføljen. Porteføljen måles og følges opp til virkelig verdi.	FVP&L	FVP&L
Øvrige porteføljer	Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer utover likviditetsporteføljen er definert som øvrig renteportefølje. Formålet med denne porteføljen er å oppnå en tilfredstillende avkastning på bankens overskuddslikviditet. Eventuelle beholdninger av ansvarlig obligasjonslån og fondsobligasjoner fra andre finansinstitusjoner vil inngå i denne porteføljen. Porteføljen måles og følges opp til virkelig verdi.	FVP&L	FVP&L

Forpliktelser

Verdipapirgjeld	Prinsippene for klassifisering og måling av finansielle forpliktelser er i hovedsak som under IAS 39.	AC	AC
------------------------	---	----	----

* Forklaring til tabell

OCI	Other Comprehensive Income (Utvidet resultatregnskap)
AC	Amortisert kost
FVOCI	Virkelig verdi med verdiendring over OCI (med reklassifisering)
FVP&L	Virkelig verdi med verdiendring over resultatet (pliktig)
FVP&L (FVO)	Virkelig verdi med verdiendring over resultatet pga. fair value option
FVOCI (NOP&L)	Virkelig verdi med verdiendring over OCI uten reklassifisering
FVOCIP&L	Virkelig verdi med endringer fra egen kredittrisiko over OCI og andre virkelig verdi-enderinger over resultat

Konsern						
Finansielle instrumenter	Note	Klassifisering etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9	Balansført beløp etter IAS 39	Balansført beløp etter IFRS 9	Implementerings-effekt
Kontanter og fordringer på sentralbanker		Amortisert kost	Amortisert kost	100.501	100.501	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	Amortisert kost	Amortisert kost	1.281.731	1.281.731	-
Utlån til og fordringer på kunder til fast rente	8	Virkelig verdi opsjon*	Virkelig verdi opsjon*	1.268.003	1.268.003	-
Utlån til og fordringer på kunder for salg	8	Amortisert kost	Virkelig verdi over resultatet	200.000	200.000	-
Øvrige utlån til og fordringer på kunder	8	Amortisert kost	Amortisert kost	25.830.390	25.830.390	-
Tapsavsetninger på utlån til og fordringer på kunder		Amortisert kost	Amortisert kost	159.503	161.864	(2.361)
Sertifikater og obligasjoner	24	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	3.816.234	3.816.234	-
Finansielle derivater	30	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	39.893	39.893	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi over resultatet	38.605	38.605	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Virkelig verdi over resultatet (trading)	Virkelig verdi over resultatet	257.977	257.977	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi over resultatet	841.864	841.864	-
Gjeld til kredittinstitusjoner	7	Amortisert kost	Amortisert kost	(111.984)	(111.984)	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	Amortisert kost	Amortisert kost	(20.182.483)	(20.182.483)	-
Innskudd fra og gjeld til kunder med fast rente	31	Virkelig verdi opsjon*	Amortisert kost	(819.483)	(817.919)	(1.564)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	Amortisert kost/sikringsbokføring	Amortisert kost/sikringsbokføring	(7.860.773)	(7.860.773)	-
Finansielle derivater	33	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	(54.302)	(54.302)	-
Ansvarlig lånekapital	34	Amortisert kost	Amortisert kost	(496.687)	(496.687)	-
Total				4.308.989	4.312.914	(3.925)

Effekter ved implementering av IFRS 9

Konsern		Balanseført beløp etter IAS 39	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9
Finansielle eiendeler	Note	31. desember 2017			1. januar 2018
Amortisert kost					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		100.501	-	-	100.501
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.281.731	-	-	1.281.731
Utlån til og fordringer på kunder	8	26.030.390	(200.000)	-	25.830.390
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt amortisert kost		27.312.121	(200.000)	-	27.112.121
Virkelig verdi over resultatet					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	8	1.268.003	200.000	-	1.468.003
Sertifikater og obligasjoner	24	3.816.234	-	-	3.816.234
Finansielle derivater	30	39.893	-	-	39.893
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	1.099.841	38.605	-	1.138.446
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		6.324.472	238.605	-	6.563.077
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- med resirkulering		-	-	-	-
Virkelig verdi over OCI- uten resirkulering (egenkapitalinstrumenter)					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- uten resirkulering		-	-	-	-
Virkelig verdi over OCI- tilgjengelig for salg					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	38.605	(38.605)	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- tilgjengelig for salg		38.605	(38.605)	-	-
Sum finansielle eiendeler		33.675.198	-	-	33.675.198

Konsern		Balanseført beløp etter IAS 39	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9
	Note	31. desember 2017			1.januar 2018
Finansielle forpliktelser					
Amortisert kost					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	(111.984)	-	-	(111.984)
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	(20.182.483)	(819.483)	1.564	(21.000.402)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	(7.860.773)	-	-	(7.860.773)
Finansielle derivater		-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital	34	(496.687)	-	-	(496.687)
Andre finansielle forpliktelser		-	-	-	-
Sum effekt amortisert kost		(28.651.927)	(819.483)	1.564	(29.469.846)
Virkelig verdi over resultatet					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	(819.483)	819.483	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-	-	-	-
Finansielle derivater	33	(54.302)	-	-	(54.302)
Ansvarlig lånekapital		-	-	-	-
Andre finansielle forpliktelser		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		(873.785)	819.483	-	(54.302)
Sum finansielle forpliktelser		(29.525.712)	-	1.564	(29.524.148)
Endring tapsavsetninger					
		Tapsavsetning etter IAS 39 per 31.12.17	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 per 01.01.18
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9		159.503	-	2.361	161.864
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9		-	-	-	-
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9		159.503	-	2.361	161.864

Note 41 Hendelser etter balansedagen

Styret igangsatte i oktober salgsprosess for bankens eiendommer i Sandefjord, Nøtterøy, Kongsberg og Horten. Bud på underliggende eiendomsverdier ble akseptert i desember 2017. Transaksjonene forventes gjennomført i løpet av 1. kvartal 2018 med en estimert regnskapsmessig gevinst på ca 15 mill i morbank

og ca 90 mill i konsernet. I morbanken ble 38 mill inntektsført i forbindelse med utfisjonering av tre av forretningsbyggene i 2016. SpareBank 1 BV har inngått 7 års leiekontrakter med opsjon på forlengelse på de 4 lokasjonene.

13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no under Investor/ Virksomhetsstyring.

14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

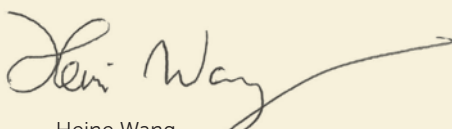
Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 01. januar til 31. desember 2017, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eien- deler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet

og at opplysninger i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til mor- banken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står ovenfor.

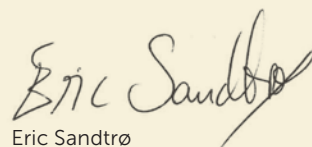
Tønsberg, 8. mars 2018

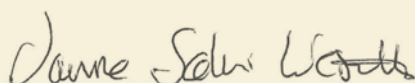
Øyvind Birkeland
Styrets leder

Heine Wang
Styrets nestleder

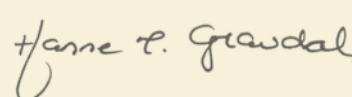
Eric Sandtrø

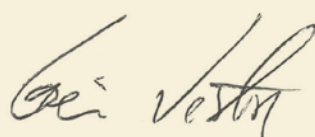
Janne Sølvi Weseth

Kristin Sjøia Barkost

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

Ørjan Larsen
(økonomisjef)

15. REVISJONSBERETNING 2017

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Representantskapet i SpareBank 1 BV

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 BVs årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 BV per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 BV per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger er omtalt i Bankens årsberetning, samt i notene 8,9,10 og 11.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>Gruppevise nedskrivninger utgjør TNOK 92 550 per 31.12.2017 og tilsvarer 0,34% av brutto utlån. Individuelle nedskrivninger utgjør TNOK 66 953 per 31.12.2017 og tilsvarer 0,24% av brutto utlån. Nedskrivninger forbundet med garantier utgjør TNOK 5 144 per 31.12.2017.</p> <p>Individuelle og gruppevise nedskrivninger for tap innebærer bruk av skjønn. På bakgrunn av størrelsen på brutto utlån, iboende kredittrisiko, nedskrivningenes størrelse og estimatene som ligger til grunn anser vi individuelle og gruppevise nedskrivninger som et sentralt forhold ved revisjonen.</p> <p>Individuell nedskrivning foretas på betydelige enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelser som medfører reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangsestimering av fremtidig kontantstrøm.</p> <p>Gruppenedskrivninger foretas på samme bakgrunn som ved individuelle nedskrivninger, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfaring legges til grunn for beregningene.</p>	<p>Vår revisjonstilnærming inkluderer revisjons handlinger tilknyttet Bankens implementerte kontroller, samt substans handlinger.</p> <p>Ved vår gjennomgang har vi blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgått og testet Bankens kredittprosesser. • Gjennomgått Bankens rutiner for å identifisere og vurdere tapsutsatte engasjement. • Vurdert bankens kriterier for objektive bevis. • Testet fullstendighet av bankens vurderingsgrunnlag. • Gjennomgått et utvalg tapsvurderinger, etterkontrollert beregninger, kontrollert benyttet diskonteringsrente samt vurdert og utfordret ledelsen på forutsetninger for størrelse og tidfesting av kontantstrømmer. • Gjennomgått bankens modell for beregning av gruppevise nedskrivninger. • På stikkprøvebasis kontrollert modelldata mot grunnlagsdata, gjennomgått beregninger samt vurdert og utfordret ledelsen på benyttede forutsetninger. • Analysert og vurdert Bankens gruppevise nedskrivninger mot underliggende utvikling i porteføljerisiko.

Virksomhetssammenslutning med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg

Virksomhetssammenslutningen er omtalt i Bankens årsberetning og note 39.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>Den 2. januar 2017 fullførte Banken virksomhetssammenslutningen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg, der Banken er overtakende part i fusjonen.</p> <p>Oppkjøpsanalyse krever utstrakt bruk av estimater og skjønn. Dette innebærer blant annet allokering av mer- og mindreverdier til hver enkel eiendel eller gjeldspost, inkludert skatteeffekter.</p> <p>Fusjonen er en vesentlig transaksjon som krever særskilt oppmerksomhet knyttet til innregning og tilhørende informasjon i noter.</p> <p>Følgelig krever transaksjonen betydelig oppmerksomhet gjennom revisjonen og er gjenstand for en høy grad av revisorskjønn.</p>	<p>Ved vår gjennomgang har vi blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> lest avtalen om virksomhetssammenslutningen og vurdert verdsettelsen av vederlaget, involvert KPMGs verdsettelsesspesialister for å vurdere den matematiske og metodiske tilnærmingen til verdsettelsesmetodene, vurdert rimeligheten av ledelsens verdsettelse og identifisering av mer-/mindreverdier forespurt ledelsen om forhold vedrørende transaksjonen, vurdert riktigheten av noteinformasjonen som omhandler virksomhetssammenslutningen og; påsett at innregning av transaksjonen, herunder egenkapital effekten, og påfølgende behandling av beregnet negativt goodwill er uten vesentlige feil.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer

offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo 8. mars 2018
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

ANNEN INFORMASJON

16. MARKED

SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fusjonerte pr. 02.01.2017. Den nye banken har definert sitt geografiske markedsområde til nedre Buskerud og Vestfold fylke. Banken har kontor i Kongsberg, Drammen, Lier, Holmestrand, Horten, Nøtterøy, Tønsberg, Sandefjord og Larvik. Kontorene i Lier og Holmestrand ble etablert i 2017.

Privatmarkedet er bankens hovedmarked, og ved utgangen av 2017 var 73.422 kunder registrert med engasjement i banken.

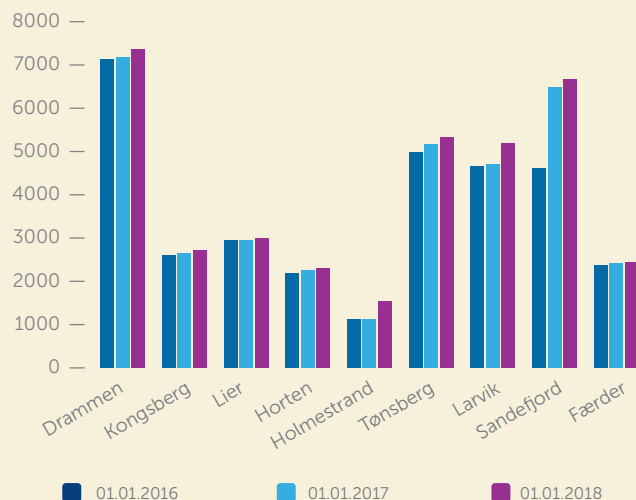
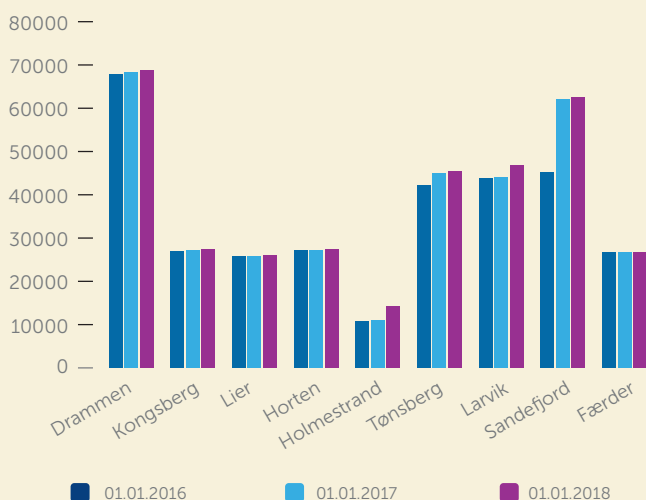
Bedriftsmarkedets kundeportefølje består av 6.766 kunder, hvor hovedtyngden er innenfor eiendomsbransjen.

Mange kunder er bosatt utenfor bankens geografiske markedsområde. Dette ser vi i sammenheng med

kundenes endrede kjøpsadferd – økende bruk av digitale kjøpsløsninger, og nedgang i fysiske besøk i bankens kontor. Banken har stor fokus på utvikling av digitale løsninger og digitalt salg – for å treffe kunden i prefererte kanaler.

Gjennom fusjonen har banken styrket sin markedsposisjon i Tønsberg-regionen - og har sterke markedsposisjoner i Kongsberg, Sandefjord og på Nøtterøy, mens vi har en utfordrerposisjon i de øvrige områdene.

Det er betydelig konkurranse i hele vårt markedsområde, hvor DNB er største konkurrent både i privat- og bedriftsmarkedet. Øvrige konkurrenter er Nordea, Handelsbanken, Danske Bank, Sparebanken Øst, Sbanken, og andre lokale banker.

Befolkningstall pr. kommune ved årsskiftet	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018
Drammen	67.895	68.363	68.713
Kongsberg	27.013	27.216	27.410
Lier	25.731	25.740	25.980
Horten	27.178	27.202	27.317
Holmestrand	10.741	10.861	14.212
Tønsberg	42.276	44.922	45.360
Larvik	43.867	44.082	46.801
Sandefjord	45.281	62.019	62.615
Færder	26.592	26.676	26.734
TOTALT	316.574	337.081	345.142

Kilde: ssb

Antall bedrifter ved årsskiftet	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018
Drammen	7.134	7.184	7.353
Kongsberg	2.605	2.641	2.723
Lier	2.950	2.957	2.994
Horten	2.192	2.242	2.296
Holmestrand	1.112	1.124	1.535
Tønsberg	4.991	5.165	5.328
Larvik	4.667	4.711	5.177
Sandefjord	4.620	6.489	6.660
Færder	2.370	2.419	2.446
TOTALT	32.641	34.932	36.512

Kilde: ssb

1. januar 2018 ble kommunene Holmestrand og Hof slått sammen til ny kommune Holmestrand. Larvik og Lardal slått sammen til ny kommune Larvik. Tjøme og Nøtterøy slått sammen til ny kommune Færder.

1. januar 2017 ble kommunene Sandefjord, Andebu og det meste av Stokke slått sammen til en ny kommune Sandefjord. Samtidig ble et areal på 3 km², med ca. 2 200 personer overført fra Stokke til Tønsberg.

Gavefondet

Vi er opptatt av å stimulere til vekst og trivsel i vår region. I 2017 har banken bidratt med betydelige økonomiske ressurser til kultur, idrett og humanitære organisasjoner. De lokale lagene, foreningene og initiativene bidrar alle på hver sin måte til at lokalsamfunnene vi opererer i blir et bedre sted å bo og virke.

I 2017 var tildelingen fra Gavefondet øremerket tiltak rettet spesielt mot barn og unge. Det ble tildelt i overkant av 8 millioner kroner til 130 mottakere.

Vipps

SpareBank 1 er nest største eier i det nye Vipps selskapet i Norge. Vi har gjennom 2017 sett en konsolidering av markedet for mobilbetaling, og de fleste norske banker har nå samlet seg om én felles løsning i Vipps. Dette gjør at Vipps fremstår som en sterk og tydelig leverandør av mobilbetaling i Norge, godt rustet til økt konkurranse fra internasjonale aktører. SpareBank 1 BV har en offensiv strategi for å ta i bruk og kommunisere Vipps i vår region.

17. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV

Lovbestemmelsene for Egenkapitalbevis trekker opp rammer som i store trekk ligner de som gjelder for aksjer i forretningsbanker.

Lover og forskrifter

Egenkapitalbevisene var frem til 01.01.2016 regulert gjennom finansieringsvirksomhetsloven kap. 2b, 2c og 2d. Fra nevnte dato er finansieringsvirksomhetsloven erstattet av finansforetaksloven, med tilsvarende regler i kapittel 10. Egenkapitalbevis er fritt omsettelige verdipapirer og kan opptas til notering på Oslo Børs. Børsnoterte Egenkapitalbevis pliktes registrert i Verdipapirsentralen (VPS). Egenkapitalbeviserne velger 38 % av representantene til bankens forstanderskap.

Årlig utbytte av Egenkapitalbevis kan utdeles av årsoverskuddet i henhold til selskapsregnskapet for siste regnskapsår. Utbyttets størrelse foreslås av bankens styre og vedtas av forstanderskapet.

Dagens skatteregler innebærer at utbyttebetaling blir beskattet. Grunnlaget for beskatningen er utbyttet i prosent fratrukket en fast prosent, det såkalte skjermingsfradraget.

Egenkapitalbeviset som egenkapitalinstrument

Egenkapitalbevis er et egenkapitalinstrument som sparebanker bruker for å skaffe seg egenkapital. Det har store likheter med aksjer. Forskjellen knytter seg først og fremst til eiendomsretten til egenkapitalen og til innflytelsen i de styrende organer. Avkastningen av Egenkapitalbevis er todelt, et årlig kontantutbytte og kursutviklingen på Egenkapitalbeviset. Eierandelskapitalen er sikret ved eventuelle tap i banken ved at den har prioritet foran sparebankens fond.

Resultat pr Egenkapitalbevis for 2017 ble 4,03. Basert på bankens utbyttepolitikk foreslår styret å utbetale et utbytte på kr 2,40 pr Egenkapitalbevis for 2017. Utjevningsfondet blir godskrevet med kr 1,63 pr Egenkapitalbevis.

Utbytte og investopolitikk

SpareBank 1 BV har som mål å oppnå resultater som gir god avkastning på bankens egenkapital. Dette skal sikre eierne en langsiktig, stabil og konkurransedyktig

avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken legger til grunn at minimum 50% av egenkapitalbeviserernes andel av de enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte.

Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken:

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Eksterne rammevilkår
- Langsiktig mål om stabil eierbrøk

Finanskalender for 2018

- Ex-utbytte dato: 23. mars
- 1. kvartal 5. mai
- 2. kvartal 9. august
- 3. kvartal 1. november

Eierforhold

Ved utgangen av 2017 var det registrert 4.179 eiere av Egenkapitalbevis. De 10 største Egenkapitalbeviserne er:

Navn	Antall	%
Sp. 1 Stiftelsen BV	18.642.787	29,54
Sparebankstiftelsen NT	13.925.503	22,07
Pareto AS	1.350.368	2,17
Verdipapirfondet Eika	1.172.748	1,86
Bergen Kom.Pensjonsk.	850.000	1,35
Melesio Capital Nye AS	713.018	1,13
DnB Bank ASA	690.000	1,09
Wenaasgruppen AS	610.000	0,97
Catilina Invest AS	546.125	0,87
JAG Holding AS	505.606	0,80

Informasjon til markedet

En oversiktlig, lett forståelig og rettidig informasjon underbygger tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen og sørger for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken samtidig. Bankens informasjonspolitikk legger derfor vekt på en utstrakt dialog med bankens ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Banken legger videre vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise delårsrapporter og halvårslige investorpresentasjoner. Alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner finnes på www.s1bv.no

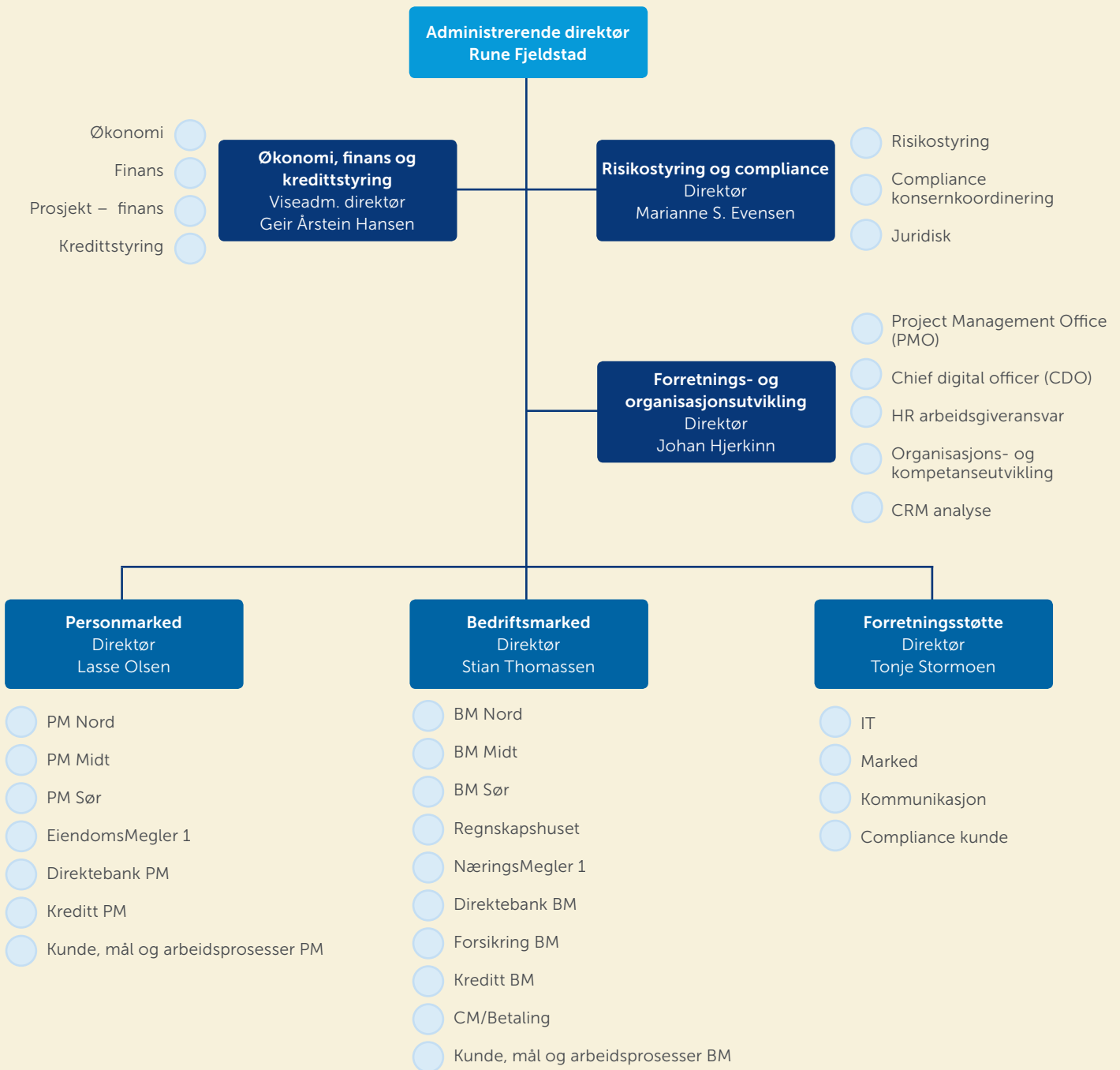
Børsnotering

SpareBank 1 BV Egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs under tickerkode SBVG.

En nærmere spesifisering av Egenkapitalbevis er gitt i egen note.

18. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN

Per 31.12.2017

19. PRESENTASJON AV STYRET

Øyvind Birkeland – styreleder

Født 1955. Bor i Larvik. Er utdannet siviløkonom. Han har bred erfaring fra bankvirksomhet og ledelse gjennom nesten 30 år, og har vært leder i blant andre Sparebanken Vestfold, Gjensidige NOR og DNB. Han har solid kompetanse både innen strategi, strukturell endring, finansiering og organisasjonsutvikling.

Heine Wang – nestleder

Født 1963. Bor på Nøtterøy. Er utdannet jurist. Han har innehatt ulike styreverv inkludert tidligere president i NHO. Han er konsernsjef i Nokas, en virksomhet han har vært med å bygge opp, som i dag har en omsetning på ca 5 milliarder og 9000 ansatte i seks land. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fra 2015 og nestleder fra 2016 og frem til fusjonen med SpareBank 1 BV.

Kristin Søia Barkost – styremedlem

Født 1954. Bor i Kongsberg. Utdannet bedriftsøkonom. Har siden 1979 hatt sentrale roller innenfor økonomi, regnskap og administrasjon i flere selskaper tilknyttet Kongsberg Gruppen, og vært direktør konsernregnskap i Kongsberg Gruppen ASA. I dag er hun Manager HMS i samme selskap. Hun var styremedlem i Sandsvær Sparebank fra april 2008 frem til fusjon samme år, og har vært styremedlem i SpareBank 1 BV fra november 2008.

Eric Sandtrø – styremedlem

Født i 1972. Bor i Sandefjord. Hovedeier og styreleder i selskapet Fjellspport AS. Startet opp eget distribusjonsselskap (Norek) i 1992, en virksomhet som etter hvert ble til Komplette og hvor han gikk av som CEO i 2007. Han sitter som styrets nestleder i Sandefjord Bredbånd og har styreerfaring fra blant annet Sandefjord Lufthavn.

Janne Sølvi Weseth – styremedlem

Født 1979. Bor i Kongsberg. Utdannet diplomøkonom med spesialisering i regnskap, skatt og avgift. I tillegg har hun utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har tidligere vært finansdirektør i Global Geo Services ASA, og er i dag programsjef i Kongsberg Defence Systems, div. Aerostructure. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra 2016.

Hanne Myhre Gravdal – styremedlem ansattes representant

Født 1964. Bor i Sylling. Er utdannet diplomøkonom, og utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har jobbet innen bankbransjen hos flere aktører siden 1984, blant annet som filialleder i Sparebanken Øst. Hun har vært ansatt i SpareBank 1 BV siden 2004, og jobber som senior plasseringsrådgiver i privatmarkedet. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra 2011.

Geir Arne Vestre – styremedlem ansattes representant

Født 1964. Bor på Nøtterøy. Er utdannet diplomøkonom. Han har jobbet i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg siden 1989. Han har bred erfaring fra de fleste kunderettede avdelinger, og jobber i dag i bedriftsmarkedet som fagrådgiver i BM kreditt. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 BV siden 2017.

20. REPRESENTANTSKAP OG REVISJON

Representantskap

Leder: Lars Ole Bjørnsrud

Nestleder: Tom Mello

Kundevalgte representanter:

Lars Ole Bjørnsrud

Bjørn Hoffstad

Knut Holter

Thale Knudsen

Tom Mello

Kjell E. Nilsen

Kristin Storhaug

Ingebjørg Tollnes

Inger Joh. Tøset

Egenkapitalbevisereres representanter:

Vigdis Askjem

Petter Bjærtnes

Torben Hedegart

Bjørn R. Hellevammen

Iver A. Juel

Åsmund Skår

Thor Strand

Ole Vinje

Grete E. Øvrum

Ansattes representanter:

Inger Kristin Eide

Thomas Engen

Henning Pedersen

Stine Skinlo

Tom Sørensen

Fredrik Thorsen

Revisjon

KPMG AS

v/statsaut. revisor Svein Arthur Lyngroth

KONGSBERG · MJØNDALEN · LIER · DRAMMEN · HOLMESTRAND · HORTEN · TØNSBERG · NØTTERØY · SANDEFJORD · LARVIK